

ΤΕΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Έρευνα στους αιρετούς του Δήμου Καλαμπάκας

ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ ΑΡΓΥΡΩ

Επιβλέπων καθηγητής: κ.Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης

Καλαμάτα 2014

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1 Η έννοια της «Τοπικής Ανάπτυξης»	7
1.2 Είδη Ανάπτυξης	7
1.3 Πρότυπα Ανάπτυξης.....	8
1.4 Χαρακτηριστικά της Τοπικής Ανάπτυξης	9
1.5 Η έννοια της «Αειφόρου Ανάπτυξης»	10
1.6 Η έννοια της Ολοκληρωμένης Ενδογενούς Ανάπτυξης	12
1.7 Τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη	13
1.8 Πολιτικές προς βιώσιμη ανάπτυξη για τον τουρισμό	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2.1 Η έννοια του τουρισμού	17
2.2 Τουριστική Ανάπτυξη	20
2.2.1 Τουριστική Ανάπτυξη και έργα στο Νομό Τρικάλων.....	26
2.3 Η έννοια του Αγροτουρισμού	27
2.3.1 Γενικά για τον Αγροτουρισμό	31
2.3.2 Ο Αγροτουρισμός και προβλήματα που υπάρχουν	33
2.4. Αγροτικός Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη.....	34
2.5. Ο αγροτουρισμός ως παράγοντας ανάπτυξης	36
2.6. Άξονες Χρηματοδότησης του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα	37
2.7. Περιφερειακή Πολιτική (Έννοιες και Ορισμοί).....	38
2.7.1. Προϋποθέσεις Περιφερειακής Πολιτικής	40
2.7.2. Μέσα Περιφερειακής Πολιτικής	40
2.7.3. Οι διαστάσεις του Περιφερειακού προβλήματος στην Ελλάδα	40
2.7.4. Βασικοί αντικειμενικοί σκοποί της Περιφερειακής Πολιτικής	43
2.7.5. Μέσα Περιφερειακής Πολιτικής στην Ελλάδα	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (Το Προφίλ της Περιφέρειας Θεσσαλίας και του Νομού Τρικάλων)

3.1 Εισαγωγή για την Περιφέρεια Θεσσαλίας και το Νομό Τρικάλων	44
3.2.Γεωγραφικά – Δημογραφικά – Πληθυσμιακά Στοιχεία)	48
3.3. Ο Νομός Τρικάλων.....	50

3.4. Η πόλη των Τρικάλων	54
3.5. Απασχόληση και το παραγωγικό προφίλ του νέου δήμου Τρικκαίων	61
3.6.1. Τα είδη εναλλακτικού τουρισμού που αναπτύσσονται στην περιοχή	64
3.6. Εναλλακτικός Τουρισμός	72
3.7 Φορείς υποστήριξης Προγραμμάτων Τοπικής Ανάπτυξης (ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε)....	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	
4.1. Καλαμπάκα – Ιστορική Αναδρομή	80
4.2.Απασχόληση – Ανεργία – Μακροοικονομικά στοιχεία	81
4.3. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΕΠ	83
4.4. Βυζαντινά Μνημεία και Αξιοθέατα - Μουσεία	83
4.5. Μετέωρα	90
4.6.Προσωπικότητες	94
4.7. Λίγα λόγια για τους Δήμους	96
4.8. Έργα στο Δήμο Καλαμπάκας και στο Νομό Τρικάλων	97
4.9. Υποδομές	99
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΕΡΕΥΝΑ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: (Ερωτηματολόγια) Έρευνα στους Αιρετούς.....	100
5.1 (Εισαγωγικά) Παρουσίαση Ερωτηματολογίου	105
5.2 Επεξεργασία – Ανάλυση δεδομένων Δήμου Καλαμπάκας και Περιφέρειας...	105
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	116
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	118
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	119
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	120
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	122

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη για τη στήριξη και τη βοήθειά του. Επίσης να ευχαριστήσω θερμά την κ.Γιώτα Καραφύλλα, γραμματέα της ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π. ΑΕ, για την πολύτιμη βοήθειά της και συνεργασία, τόσο στην πρακτική μου άσκηση όσο και στην συλλογή και τη συγκέντρωση των στοιχείων, σε ότι χρειάστηκα για την εργασία μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία έγινε στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών μου, του τμήματος Επιχειρήσεων και Οργανισμών του Α.Τ.Ε.Ι Καλαμάτας. Στόχος της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να μελετήσει του παράγοντες που προσδιορίζουν την Τοπική, Κοινωνική και Οικονομική Ανάπτυξη του Δήμου Καλαμπάκας καθώς και του νομού Τρικάλων, ενός νομού που είναι καθαρά αγροτικός και η πηγή οικονομίας του είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία. Και να παρουσιάσει την περιφερειακή πολιτική και την τοπική ανάπτυξη του δήμου Καλαμπάκας καθώς και πιο περιληπτικά του νομού Τρικάλων. Η περιφερειακή ανάπτυξη αποτελεί βασικό παράγοντα οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μιας χώρας με κύριους στόχους την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την ανάπτυξη των υποδομών και την ενίσχυση της απασχόλησης. Ο τουρισμός επίσης που είναι η μεγαλύτερη παγκόσμια βιομηχανία με το μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων όσο και σε δαπάνες, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι έχει μεγάλη δύναμη στην ανάπτυξη σε διεθνές, εθνικό, τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ανάπτυξη, Περιφερειακή πολιτική, Τουρισμός

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη συγκεκριμένη εργασία θα δούμε και τους τουριστικούς πόρους, τις μορφές του εναλλακτικού τουρισμού στο Νομό που αποτελούν την βάση για την ανάπτυξη της περιοχής, τις δυνατότητες ανάπτυξης μέσω των Κοινοτικών Προγραμμάτων Leader, καθώς και τα οφέλη και τις επιπτώσεις των μεγάλων οδικών έργων στο νομό.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας πραγματοποιήθηκε μελέτη με τη χρήση αρκετών πληροφοριών (μέσω έντυπου υλικού) από τη Νομαρχία Τρικάλων, το Δήμο Καλαμπάκας, την ΚΕΝ.Α.ΚΑΠ. Α.Ε. καθώς και διαφόρων σελίδων του διαδικτύου.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε έξι κεφάλαια. Αρχικά, στο πρώτο κεφάλαιο της πτυχιακής εργασίας γίνεται μια θεωρητική συζήτηση για την ανάπτυξη, τις έννοιες, τις διακρίσεις αυτής, τα χαρακτηριστικά της καθώς και τη σχέση της με τον ανθρώπινο παράγοντα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο τουρισμό, στην έννοιά και τα είδη του, αλλά και στην τουριστική ανάπτυξη του νομού. Αρκετά μεγάλη αναφορά γίνεται επίσης και στην Περιφερειακή πολιτική, τις προϋποθέσεις, τα μέσα της και τους σκοπούς της, καθώς και τις διαστάσεις του περιφερειακού προβλήματος στην Ελλάδα.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα αναλύσουμε την Περιφέρεια Θεσσαλίας και θα δούμε στοιχεία σχετικά με την ανάπτυξή της και τον πολιτισμό της και τους φορείς υποστήριξης που σχετίζονται με την ανάπτυξή της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στο Νομό Τρικάλων και στον Δήμο Καλαμπάκας, βλέποντας στοιχεία για το νομό, την ανάπτυξή του, βυζαντινά μνημεία και αξιοθέατα, καθώς και τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού της περιοχής.

Στο πέμπτο κεφάλαιο ανάλυσης θα μελετήσουμε το Ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την Έρευνα.

Η εργασία κλείνει με το έκτο και τελευταίο κεφάλαιο όπου θα δούμε τα συμπεράσματα και τις προτάσεις, την καταγραφή της βιβλιογραφίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1. Ανάπτυξη

Ανάπτυξη, είναι η μακροχρόνια διαδικασία σταδιακού μετασχηματισμού της κοινωνίας προς μια ανθρωπινότερη μορφή διαβίωσης.[1] Επίσης είναι μια διαδικασία οικονομικής μεγέθυνσης, η οποία συνοδεύεται από μια μεταβολή διαρθρωτικού χαρακτήρα, που είναι τόσο μακροπρόθεσμη όσο και μη αναστρέψιμη. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής περιλαμβάνουν την αύξηση της σχετικής παραγωγικότητας της οικονομίας μιας περιοχής και ως εκ τούτου την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος του πληθυσμού της. (*Coffey & Polese, 1985*)

Γενικότερα, ο όρος ‘τοπικός’ αναφέρεται σε μια δράση ή ένα γεγονός, που βασίζεται στον πληθυσμό μιας περιφερειακής ή υποπεριφερειακής μονάδας.

Τοπική ανάπτυξη, είναι η επίτευξη ή η επιδίωξη μιας ή περισσοτέρων μεταβολών στα βασικά συστατικά της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας των ανθρώπων. Σχετίζεται με τον ποσοτικό, ποιοτικό, δομικό ή ιδεολογικό χαρακτήρα και αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη μορφή περιφερειακής ανάπτυξης, στην οποία ενδογενείς ή οι τοπικοί παράγοντες διαδραματίζουν κύριο ρόλο όλων των μεταβολών αυτών που προείπαμε. Έχει σχέση με την εξέλιξη αλλά κυρίως με την καλύτερη ποιότητα ζωής.[2]

1.2. Είδη ανάπτυξης

- Αγροτοαστική ανάπτυξη
- Ανάπτυξη και νέες τεχνολογίες
- Καινοτομία
- Βιώσιμη τοπική ανάπτυξη

Τοπική ανάπτυξη, είναι αυτή που έχει σχέση με έναν τόπο, το πού γίνεται, που ανήκει, που παράγεται ή αναπτύσσεται σ’ αυτόν, ή συνδέεται μ’ αυτόν τον τόπο. Στις μέρες μας ειδικά ο όρος ανάπτυξη συνδέεται απόλυτα με τα έργα υποδομής που γίνονται σένα τόπο.

Ενδογενής ανάπτυξη, είναι αυτή που γεννιέται, δημιουργείται ή προκαλείται από εσωτερικούς παράγοντες. Με τον όρο αυτό υποδηλώνουμε επίσης μια Ανάπτυξη, μια

1 Παπακωνσταντινίδης Α., 2007, "Διαπραγμάτευση και Τοπική Ανάπτυξη, σελίδα 151

2 www.ananeotiki.gr

αναπτυξιακή διαδικασία για την ακρίβεια, επειδή η ανάπτυξη είναι όριο που γεννιέται από μέσα.

Βιώσιμη, είναι η ανάπτυξη που περιλαμβάνει την ποιότητα ζωής, αποδέχεται ανθρώπινες αξίες μη μετρήσιμες ποσοτικά και σέβεται τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

1.3. Πρότυπα ανάπτυξης

A. Πολιτική ανάπτυξη

i) Στρατηγικές κατευθύνσεις :

- Προσδιορισμός της ζώνης επιρροής και της δυναμικότητας του αστικού κέντρου
- Προσδιορισμός και εξειδίκευση του αναπτυξιακού ρόλου αστικού κέντρου-δικτύωση

ii) Κατευθύνσεις δράσεων:

- Ενίσχυση των υποδομών και των υπερδομών, με παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας, όπως είναι τα λιμάνια, τα αεροδρόμια, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, οδικοί άξονες κλπ
- Προσδιορισμός προωθητικών δραστηριοτήτων για κάθε αστικό κέντρο
- διαμόρφωση πολιτικής προσέλκυσης, εγκατάστασης και στήριξης των προωθητικών δραστηριοτήτων

B. Τοπική-Ενδογενής Ανάπτυξη

i) Στρατηγικές κατευθύνσεις :

- Οριοθέτηση αστικών μικροπεριφερειών προγραμματισμού
- Διαμόρφωση ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης και εφαρμογή πολλαπλών δράσεων κατά αστική μικροπεριφέρεια
- Ενεργοποίηση των τοπικών φορέων και διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης σε τοπικό επίπεδο, οικοδόμηση κοινωνικής συναίνεσης.

ii) Κατευθύνσεις δράσεων:

- Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και της τοπικής απασχόλησης
- Βελτίωση του αστικού χώρου
- Αειφόρος αστική ανάπτυξη
- Επέκταση και ευελιξία της τοπικής οικονομίας
- Ανάπτυξη αστικών υποδομών μικρής κλίμακας και τεχνολογίας

1.4. Χαρακτηριστικά Τοπικής Ανάπτυξης

- ❖ Οικονομική
- ❖ Κοινωνικοπολιτιστική
- ❖ Πολιτικοδιοικητική

Σύμφωνα με τον Birkholzer (2001), διατυπώνει 9 βήματα-δράσεις για τη διαδικασία της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης:

1. Ανάλυση των τοπικών οικονομικών και κοινωνικών δομών (συγκέντρωση απαραίτητων πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση σε τοπικό επίπεδο).
2. Ενθάρρυνση της συμμετοχής των κατοίκων της περιοχής.
3. Οικοδόμηση αποκεντρωμένων προωθητικών εγκαταστάσεων και εγκαταστάσεων υποστήριξης.
4. Δημιουργία νέων και ενίσχυση των τοπικών υφιστάμενων κοινωνικών δικτύων (εταιρικές σχέσεις, διασυνοριακές συνεργασίες).
5. Συμβουλευτική, εκπαίδευση και κατάρτιση για προσωπική οικονομική ανάπτυξη.
6. Δημόσια κέντρα ανάπτυξης για την ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων.
7. Κοινωνικό μάρκετινγκ - νέες σχέσεις μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών.
8. Η προώθηση νέων μορφών κοινωνικών ή / και κοινοτικών επιχειρήσεων.
9. Κοινωνική χρηματοδότηση και εναλλακτικά χρηματοδοτικά μέσα.

Πιο αναλυτικά, παρέχονται ορισμοί για τους παραπάνω παράγοντες της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης (Wong, 2002):

1. *Τοποθεσία*: Αναφέρονται στα εξωτερικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής. Το πλεονέκτημα της προσβασιμότητας που έχει αποκτηθεί από τη χωρική αλληλεπίδραση μεταξύ μιας περιοχής και των εταίρων της στον τομέα της παραγωγικής και της καταναλωτικής διαδικασίας. Για παράδειγμα, οι αγορές, οι προμηθευτές, τα μεγάλα επιχειρηματικά κέντρα.
2. *Φυσικοί παράγοντες*: Αναφέρονται στη διαθεσιμότητα και το κόστος των κατάλληλων χώρων, εγκαταστάσεων και δομημένο περιβάλλον πόρους για ανάπτυξη.
3. *Παράγοντες υποδομών*: Περιλαμβάνουν τους πιο μακροπρόθεσμα σταθερούς συντελεστές παραγωγής μιας περιοχής. Είναι δημόσια αγαθά, καθώς και κεφαλαιουχικά αγαθά, που διευκολύνουν την ανάπτυξη άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.

4. *Ανθρώπινοι πόροι*: Περιλαμβάνουν τη διαθεσιμότητα, το επίπεδο συμμετοχής, την ποιότητα, τη στάση, το κόστος και άλλα χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού.
5. *Κεφάλαια και χρηματοδότηση*: Είναι οι χρηματοδοτικοί πόροι (όπως τα χρήματα και οι πιστωτικές), που διατίθενται για επενδύσεις σε τοπικές επιχειρήσεις και για τους σκοπούς της οικονομικής ανάπτυξης.
6. *Γνώση και η τεχνολογία*: Περιλαμβάνει δραστηριότητες αιχμής στον τομέα της έρευνας, της ανάπτυξης της γνώσης και της τεχνολογικής καινοτομίας.
7. *Βιομηχανική διάρθρωση*: Είναι ο συνδυασμός των βιομηχανικών τομέων σε μια οικονομία. Ο βαθμός συγκέντρωσης μερικών βιομηχανικών τομέων μπορούν να επηρεάσουν το αναπτυξιακό δυναμικό ή ευπάθεια στις οικονομικές αλλαγές.
8. *Ποιότητα ζωής*: Αναφέρεται στην σκοπιμότητα ενός μέρος για να ζει από την άποψη των μη εμπορεύσιμων δημόσιων αγαθών της που περιλαμβάνουν την ποιότητα του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, της δημόσιας παροχές και το κόστος ζωής
9. *Επιχειρηματική κουλτούρα*: Αναφέρεται στην επιχειρηματικότητα και τη δυναμική των εγχώριων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, όπως η ικανότητα των νεοσύστατων επιχειρήσεων να καινοτομούν και να προσαρμόζονται.
10. *Κοινωνική ταυτότητα και εικόνα*: Περιλαμβάνουν το βαθμό της αμοιβαίας συνεργασίας και της κοινωνικής ευαισθησίας των κατοίκων στην καθημερινή ζωή τους σε μια κοινότητα, τη στάση τους στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και πώς αυτός ο «χαρακτήρας» γίνεται αντιληπτός από τον έξω κόσμο.
11. *Θεσμική ικανότητα*: Αναφέρεται στη συνοχή των τοπικών πολιτικών και τη συνεργασία μεταξύ των τοπικών φορέων να παρέχουν υποστήριξη και βοήθεια για την τοπική οικονομική ανάπτυξη.

1.5. Αειφόρος Ανάπτυξη

Ολοκληρωμένη, **Αειφόρος ανάπτυξη** της περιοχής παρέμβασης: με τον όρο και το στόχο αυτό επιδιώκεται η ενσωμάτωση της περιοχής εφαρμογής σε μια ολοκληρωμένη προσπάθεια δημιουργίας μιας ζωντανής υπαίθρου που εξελίσσεται με προοπτικές ανάπτυξης, η συμβολή στην προσπάθεια αναστροφής των δυσμενών δημογραφικών εξελίξεων, η δημιουργία συνθηκών πολυαπασχόλησης, η προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η δημιουργία δυνατοτήτων αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων με

ρυθμούς που θα επιτρέψουν τη διατήρηση του φυσικού χώρου και τη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος.

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια έννοια που έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας σήμερα και ιδιαίτερα αυτών που σχεδιάζουν την περιβαλλοντική πολιτική και τις στρατηγικές για το περιβάλλον.

Ο προσδιορισμός του θεσμικού πλαισίου της **βιώσιμης ανάπτυξης** αποτέλεσε αντικείμενο πολλών συσκέψεων, κατά τα τελευταία 30 χρόνια, και τελικά η έννοια της, όπως διαμορφώθηκε στη διάσκεψη του Ρίο, υποδηλώνει ότι η μακροχρόνια αποτελεσματική ανάπτυξη τόσο για τις αναπτυγμένες, όσο και τις αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να συνδυάζει οπωσδήποτε την προστασία του περιβάλλοντος, την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Δηλαδή επιτυγχάνεται ανάπτυξη με τέτοιο τρόπο που να μην μειώνει τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών και να εξασφαλίζεται έτσι η ενδογενεακή ισότητα.

Θα μπορούσαμε ακόμη να πούμε ότι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια όχι τόσο ποσοτική, αλλά προπαντός ποιοτική ανάπτυξη, με την έννοια ότι επιδιώκει μια εξισορρόπηση των αξιών του ανθρώπου. Το πρόβλημα σήμερα είναι τι μορφή αυτή θα πάρει σε κάθε περιοχή, ανάλογα με τα προβλήματα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. Για το θέμα αυτό ο διακεκριμένος επιστήμων κ. Δεκλερής γράφει ότι «εκτός της βιώσιμης ανάπτυξης, άλλη οδός για το μέλλον δεν υπάρχει».

Η αντιμετώπιση της βιώσιμης ανάπτυξης των δασών σε παγκόσμιο επίπεδο αρχίζει από τη δεκαετία του 1970, όμως η δήλωση αρχών παγκόσμιας συμφωνίας για τη διαχείριση, τη διατήρηση και την αειφορική βιώσιμη ανάπτυξη όλων των μορφών δασών έγινε στην Agenda 21.[3] Συμφωνία όμως για την αειφορική διαχείριση των δασών δεν κατέστη δυνατή, λόγω της διαφορετικής προσέγγισης αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών.

ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (κατά την IUCN, 1991):

- Ο σεβασμός και η μέριμνα για τη ζωή
- Η βελτίωση της ποιότητας της ανθρώπινης ζωής
- Η διατήρηση της ζωτικότητας και της ποικιλομορφίας της γης
- Η ελαχιστοποίηση της εξάντλησης των μη ανανεώσιμων πόρων

3 Agenda 21: είναι ένα μη δεσμευτικό, εθελοντικό σε εφαρμογή το σχέδιο δράσης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη

- Η διαβίωση εντός των πλαισίων της φέρουσας ικανότητας της γης.
- Η μεταβολή των προσωπικών στάσεων και πρακτικών
- Η ικανότητα των κοινωνιών να φροντίζουν το δικό τους περιβάλλον
- Η προώθηση εντός εθνικού πλαισίου για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος

1.6. Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη

Συνδέεται με τη μεγέθυνση, την ανάπτυξη και την πρόοδο. Η μεγέθυνση είναι ένα σύνολο ρυθμών οικονομική, κοινωνικής και δημογραφικής ανόδου. Η ανάπτυξη είναι μια άνοδος συνοδευόμενη από μεταβολές τεχνικών και ψυχολογικών συμπεριφορών. Η πρόοδος είναι μια ανάπτυξη που τείνει στη μεγιστοποίηση της μεγέθυνσης και στην ελαχιστοποίηση κοινωνικών και οικονομικών εντάσεων ταυτόχρονα.

Οι σκοποί της ολοκληρωμένης ανάπτυξης (Παπαδασκαλόπουλος, 1995):

- ✓ η ενεργοποίηση του πληθυσμού στην αναπτυξιακή προσπάθεια
- ✓ η ενδογενής ανάπτυξη
- ✓ η εξάλειψη δυαδικών φαινομένων και των επιπτώσεων των περιόδων κρίσης
- ✓ η προώθηση των στόχων της περιφερειακής πολιτικής που δεν προωθούνται επαρκώς από τον κεντρικό προγραμματισμό

Η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης ταυτίζεται με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και το κύριο χαρακτηριστικό της είναι η αέναη ζωή και προτεραιότητά της, η εξασφάλιση ποιότητας διαβίωσης σε όλους τους τομείς, το περιβάλλον, την οικονομία, τον πολιτισμό για όλους και πάντα.

Σύμφωνα με το κ.Ζαγοριανάκο(2002) τα χαρακτηριστικά της βιώσιμης ανάπτυξης είναι:

A. Χώρος: - κάθετη θεώρηση χώρου: τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο ανάπτυξης

- οριζόντια θεώρηση χώρου: ισόρροπη ανάπτυξη των υπό ανάπτυξη χωρών και τρίτων χωρών αντίστοιχα

B. Χρόνος: μακροπρόθεσμοι στόχοι και διάρκεια, βραχυπρόθεσμη δράση, ισότητα ευκαιριών για ανάπτυξη ανάμεσα στις παρούσες και μελλοντικές γενιές (Page 1982)

Γ. Θεματολογία: τρία συστατικά της βιώσιμης ανάπτυξης –οικονομία –κοινωνία–περιβάλλον

Δ. Ολοκλήρωση: η όσο το δυνατόν πλήρης ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στην διαδικασία λήψης αποφάσεων και η εξέταση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων που υπεισέρχονται σε αυτήν.

1.7. Τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη

Η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες στις συνολικές προσπάθειες εθνικής ανάπτυξης. Αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο για τις χώρες με χαμηλό ή μέτριο κατά κεφαλήν εισόδημα, στις οποίες τα οφέλη από την ανάπτυξη τείνουν να επικεντρώνονται στα μητροπολιτικά κέντρα, οδηγώντας σε περιφερειακές ανισότητες και ανομοιόμορφα αναπτυξιακά αποτελέσματα. Οι περιφέρειες και οι τοπικές αρχές πρέπει να υποστηριχθούν, τόσο για να ενισχυθεί η διαπραγματευτική τους δύναμη στις εθνικές πολιτικές διεργασίες, όσο και να προβάλλουν το συγκριτικό ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα, έτσι ώστε να μπορέσουν να δραστηριοποιηθούν ενεργά στις προσπάθειες για εθνική ανάπτυξη. Στη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας, η European Profiles[4] υποστήριξε πολλές κυβερνήσεις και περιφερειακές αρχές να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν σύγχρονες πολιτικές και πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην ενίσχυση του ρόλου της περιφέρειας, καθώς και στη συνεισφορά της στην εθνική οικονομική ανάπτυξη. Ενδεικτικά, έχει συνεργαστεί, με κυβερνήσεις και περιφερειακές και τοπικές αρχές στην Ελλάδα, την Κροατία, τη Ρωσική Ομοσπονδία, την Τουρκία, την Αίγυπτο, την Ταϊλάνδη και τη Μποτσουάνα σε ένα ευρύ φάσμα πεδίων που εκτείνονται από την ενδυνάμωση των διαχειριστικών δυνατοτήτων σε τοπικό επίπεδο, έως την επεξεργασία νέων πολιτικών και στρατηγικών, τη μεταφορά των καλών πρακτικών στις περιφέρειες και την προώθηση διακρατικών δικτύων συνεργασίας. Ειδικότερα, είχανε συνεργαστεί με την κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας, προσφέροντας συμβουλευτικές υπηρεσίες και υποστήριξη στην τοπική και περιφερειακή διοίκηση για την εκπόνηση και εφαρμογή πολιτικών περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Υποστηρίζει επίσης, το Υπουργείο Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τα Τοπικά Συμβούλια της Μποτσουάνα με σκοπό την ενδυνάμωση ενός αναπτυξιακού προγράμματος που θα βελτιώσει τη ζωή στις πιο υποβαθμισμένες περιοχές της χώρας.

4 Η EUROPEAN PROFILES A.E. είναι ανεξάρτητη εταιρεία παροχής υπηρεσιών συμβούλου (management consulting).

Έδωσε πρωταρχική σημασία στη συμμετοχική προσέγγιση, όπου όλοι οι ενδιαφερόμενοι είχαν ενεργό ρόλο στο σχεδιασμό και την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης. Έδωσε τη δέουσα σημασία στο εθνικό πλαίσιο ανάπτυξης, καθώς και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες κάθε έργου, αξιοποιώντας παράλληλα τις υπάρχουσες κοινωνικο-οικονομικές δομές.

Οι πελάτες της εκτίμησαν την ολιστική προσέγγιση που ακολούθησε κατά την διαδικασία παροχής Τεχνικής Βοήθειας, καθώς και τη δέσμευσή να ενισχύσουν τις τοπικές και περιφερειακές αρχές με άξονα την αειφόρο ανάπτυξη σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

1.8 Πολιτικές προς βιώσιμη ανάπτυξη για τον τουρισμό

- ◆ Θα μπορούσαμε να πούμε πως ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη του τομέα της ενέργειας, μέσα από την αξιοποίηση των διαθέσιμων ενεργειακών πόρων της περιοχής.

Όσον αφορά τον τομέα της ενέργειας επίσης, ο σχεδιασμός εστιάζει στην ανάπτυξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας μέσα από την αξιοποίηση του διαθέσιμου αιολικού και υδατικού δυναμικού, την αξιοποίηση της βιομάζας που παράγεται από τις κτηνοτροφικές και δασοκομικές δραστηριότητες και την αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας. Φωτοβολταϊκά πάρκα έχουν δημιουργηθεί στις ημιορεινές περιοχές, σε εκτάσεις που διατίθενται αποκλειστικά για τη χρήση αυτή.

Ο τομέας της ενέργειας συνιστά έναν από τους βασικότερους κινητήριους μοχλούς της τοπικής οικονομίας. Τα παραγόμενα ποσά ενέργειας συνεισφέρουν συμπληρωματικά στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών και αναπτύσσεται εξαγωγική δραστηριότητα.

- ◆ Στις περιοχές με μεγαλύτερο υψόμετρο όπου δεν υπάρχει δασοκάλυψη, έχουν χωροθετηθεί αιολικά πάρκα με την προϋπόθεση όμως να μην προκαλούν αλλοίωση στο τοπίο ή τουλάχιστον σε περίπτωση που υπάρχει να είναι η ελάχιστη δυνατή.
- ◆ Αξιοποιείται η υδραυλική ενέργεια σε σημεία της περιοχής όπου είτε το ύψος πτώσης του νερού επαρκεί είτε η ταχύτητα ροής του είναι αρκετά μεγάλη για το σκοπό αυτό.

- ◆ Η βιομάζα, προέρχεται από τα δασικά και κτηνοτροφικά υπολείμματα και τη διαδικασία συλλογής της ακολουθούν οι διαδικασίες επεξεργασίας και μετατροπής σε άλλες μορφές ενέργειας.
- ◆ Ο εκσυγχρονισμός των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, προωθείται όπως και η στήριξη του τομέα της δασοκομίας, η ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού που συνδέονται με τις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα και την αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων της περιοχής.
- ◆ Ακόμη έχει αναπτυχθεί και ο πρωτογενής τομέας με αντιπροσωπευτικές δραστηριότητες την κτηνοτροφία και τη δασοκομία. Οι εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός των κτηνοτροφικών μονάδων έχουν εκσυγχρονιστεί, υιοθετούνται καινοτόμες μέθοδοι και εισάγονται νέες τεχνολογίες στην παραγωγική διαδικασία, παράγονται προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας και το εργατικό δυναμικό είναι εξειδικευμένο. Η επεξεργασία των πρωτογενών προϊόντων, γίνεται σε μικρές μεταποιητικές επιχειρήσεις ενώ τα δευτερογενή προϊόντα που παράγονται τυποποιούνται και πιστοποιούνται για την ποιότητά τους (Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης, Προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης, Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένα).
- ◆ Η δασοκομία, συνεχίζει να παίζει ουσιαστικό ρόλο στην τοπική οικονομία και να την ενισχύει σημαντικά. Η εξειδίκευση των απασχολουμένων στον τομέα και η εξαγωγική δραστηριότητα που αναπτύσσεται λόγω της αξιόλογης παραγωγής ξυλείας, συνεισφέρουν σημαντικά στην ενίσχυση του τομέα. Παράλληλα, οι δασοκομικές δραστηριότητες διασφαλίζουν τη διατήρηση της υγείας του δάσους και συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας του εδάφους.
- ◆ Η γεωργία και η αλιεία εσωτερικών υδάτων, εξελίσσονται σύμφωνα με τα όσα καταδεικνύουν οι παρούσες τάσεις.
- ◆ Η δικτύωση των επιχειρήσεων του πρωτογενούς τομέα και η ενημέρωση του εργατικού δυναμικού για τις εξελίξεις του τομέα, υποστηρίζονται από τις τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας- ICTs.
- ◆ Όσον αφορά τον τουρισμό, αναπτύσσονται ήπιες τουριστικές δραστηριότητες. Η εξέλιξη του εναλλακτικού τουρισμού στις περιοχές που έχει ήδη αρχίσει να αναπτύσσεται σήμερα, ακολουθεί τις σημερινές τάσεις εξέλιξης ενώ παράλληλα προωθείται η ανάπτυξη του αγροτουρισμού και του πολιτιστικού τουρισμού. Οι αγροτουριστικές δραστηριότητες, σχετίζονται άμεσα με τις δραστηριότητες του

πρωτογενούς τομέα. Οι επισκέπτες διαμένουν σε παραδοσιακές αγροικίες, συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες παραγωγής και η διατροφή τους αποτελείται από τα παραδοσιακά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή. Παράλληλα, ενημερώνονται για τις καλλιεργητικές πρακτικές που εφαρμόζονται στην παραγωγική διαδικασία.

Αξιοποιούνται εγκαταστάσεις για τη φιλοξενία των επισκεπτών μέσα στο δάσος προκειμένου να έρθουν σε άμεση επαφή με το περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσονται οι δασοκομικές δραστηριότητες, ενώ υπάρχουν ειδικευμένοι εκπαιδευτές που υποστηρίζουν την πλήρη ενημέρωση και εκπαίδευση των επισκεπτών.

- ◆ Ένα δίκτυο μονοπατιών συνδέει τα πολιτιστικά αξιοθέατα της περιοχής στα πλαίσια ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού και ειδικευμένο προσωπικό συνοδεύει και ενημερώνει τους επισκέπτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2.1 Η έννοια του τουρισμού

Οι εννοιολογικές προσεγγίσεις και οι ορισμοί του τουρισμού ποικίλουν ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο εξετάζονται.

Ο ορισμός δίνεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (Π.Ο.Τ.) και χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα πλήρης και ακριβής, περιγράφοντας την έννοια του τουρισμού ως μια σειρά δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Π.Ο.Τ., ο τουρισμός αποτελείται από δραστηριότητες των ατόμων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε μέρη διαφορετικά από το σύνηθες περιβάλλον τους, για λόγους αναψυχής, αποφυγής των προβλημάτων της καθημερινότητας, για άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κ.α., και για χρονικό διάστημα με διάρκεια πάνω από 24 ώρες αλλά όχι μεγαλύτερο του ενός έτους.

Ο όρος σύνηθες περιβάλλον χρησιμοποιείται για να εξαιρεθούν από τον εν λόγω ορισμό τα συχνά ή τακτικά ταξίδια εντός των περιοχών της συνηθισμένης διαμονής και της εργασίας ή άλλα ταξίδια ρουτίνας. Γενικά, ο τουρισμός είναι ένας συνδυασμός δραστηριοτήτων, υπηρεσιών και βιομηχανιών, όπως μεταφορικών μέσων, χώροι διαμονής, χώροι ψυχαγωγίας, χώροι αθλητισμού, εστιατόρια, εμπορικά μαγαζιά, και πληθώρα άλλων δραστηριοτήτων που προσφέρουν μια ταξιδιωτική εμπειρία, συμβάλλοντας παράλληλα στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού, στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, στην αύξηση των επενδύσεων και στη μεγέθυνση της οικονομίας.

Ο τουρισμός είναι η μεγαλύτερη παγκόσμια «βιομηχανία», τόσο σε αριθμό απασχολούμενων όσο και σε δαπάνη, γεγονός που επισημαίνει την σημασία του στην ανάπτυξη σε διεθνές, εθνικό, τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Την μετατροπή της τουριστικής μετακίνησης σε «κλασικό» κοινωνικό αγαθό για τις αναπτυγμένες χώρες, αλλά και σε μια μορφή δαπάνης με σταθερή παρουσία στον οικογενειακό προϋπολογισμό πολλών κοινωνικών στρωμάτων.

Τουρισμός και παρελθόν

Η λέξη τουρισμός, πρωτοεμφανίζεται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, η δραστηριότητα που υποδηλώνει όμως δεν είναι τόσο πρόσφατη αλλά εξελίχθηκε παράλληλα με τα στάδια που διαμόρφωσαν την ανθρωπότητα κατά τη διάρκεια των τελευταίων χιλιετηρίδων.

Ο τουρισμός ως μια δραστηριότητα ελεύθερου χρόνου, αναφέρεται σε μια σειρά από αλληλεξαρτώμενες διαδικασίες και διακρίνεται ως προς τη φύση του σε τρεις διαστάσεις:

1. Οικονομική διάσταση: Διαδικασίες παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης υπηρεσιών και αγαθών. Πραγματοποιείται μια ανταλλαγή μεταξύ καταναλωτών και παραγωγών προϊόντων και υπηρεσιών. Το τουριστικό προϊόν περιλαμβάνει μια σειρά στοιχείων, τόσο χειροπιαστά αγαθά και φυσικά αντικείμενα, που προσφέρονται για κατανάλωση στην τουριστική αγορά, όσο και άυλα αγαθά που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της τουριστικής εμπειρίας.
2. Κοινωνικο-πολιτιστική διάσταση: . Η διάσταση αυτή του τουρισμού περιλαμβάνει διαδικασίες αλληλεπίδρασης, επικοινωνίας αλλά και ανταλλαγών μεταξύ διαφόρων κοινωνικών ομάδων με διαφορετικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά.
3. Χωρική-περιβαλλοντική διάσταση: Περιέχει τις διαδικασίες δημιουργίας χρήσης και διαχείρισης φυσικών και ανθρωπογενών πόρων σε δεδομένο χώρο. Οι τουριστικοί πόροι είναι σε μεγάλη έκταση φυσικοί– οικολογικοί. Πολλές από τις δραστηριότητες του τουρισμού ή της υπαίθριας αναψυχής απαιτούν ποικίλους πόρους για να πραγματοποιηθούν. Από την άλλη πλευρά, τόσο οι ιδιότητες όσο και οι συνθήκες του φυσικού– οικολογικού περιβάλλοντος οριοθετούν ορισμένες δυνατότητες και περιορισμούς ή ακόμα και τους όρους ως προς τον τύπο τουριστικής ανάπτυξης.

Εκτός από τις παραπάνω δραστηριότητες ο τουρισμός, ως ένα δυναμικό και ανοικτό σύστημα, συγκροτείται από διάφορους αλληλεξαρτώμενους παραγωγικούς 3τομείς, φορείς και επιχειρήσεις, που εξυπηρετούν συγκεκριμένες τουριστικές αγορές. Η κατανόηση της σύνθεσης και κυρίως της λειτουργίας του τουριστικού συστήματος μιας χώρας θεωρείται σημαντική για μια σωστή ανάλυση και έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό που στοχεύει στον ορθολογικό και αποτελεσματικό συνδυασμό πόρων και ζήτησης, επιδιώκοντας παράλληλα τη μεγιστοποίηση της συνολικής απόδοσης και λειτουργίας του συστήματος.

Ο τουρισμός σήμερα

Σήμερα, ο τουρισμός αποτελεί:

- Ένα αυτοδύναμο φαινόμενο, συνώνυμο της κατανάλωσης και του ελεύθερου χρόνου. Παρουσίασε μια πολύ γρήγορη εξάπλωση και μια κοινωνική αποδοχή σε

παγκόσμιο επίπεδο, ώστε να θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης καθημερινότητας.

- Στις μέρες μας, δεν είναι αποκλειστικά μία οικονομική δραστηριότητα αλλά αποτελεί δικαίωμα, ευκαιρία γνώσης και προσέγγισης του περιβάλλοντος, παράγοντα διεθνούς αλληλεγγύης και ειρήνης.
- Είναι τρόπος χρησιμοποίησης του ελεύθερου χρόνου και κοινωνική παροχή που συμβάλλει στη ψυχολογική ισορροπία.
- Είναι πλέον από όλους παραδεκτό ότι ο τουρισμός είναι ο σπουδαιότερος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας παγκοσμίως. Ο ευρύτερος τουριστικός τομέας συμβάλλει όσο κανένας άλλος στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος στις περισσότερες χώρες της υφηλίου, τόσο από πλευράς δημιουργίας εισοδήματος, όσο και από τη πλευρά αύξησης της απασχόλησης και των επενδύσεων, ο τομέας των ταξιδιών έρχεται πρώτος, και με διαφορά, μεταξύ όλων των υπολοίπων το μέσων.

Η σύγχρονη αντίληψη για την ανάπτυξη του τουρισμού στηρίζεται στην ποιότητα, την πιστοποίηση, την διεύρυνση και διαφοροποίηση των τουριστικών υπηρεσιών, τη σύνδεση τους με την τοπική οικονομία και την ολοκλήρωση μιας σειράς έργων τα όποια αφορούν τις υποδομές και το περιβάλλον. Ο τουρισμός αποτελεί μια γιγάντια οικονομική δραστηριότητα. Είναι η πρώτη σε παγκόσμιο επίπεδο, έχοντας υποσκελίσει την αυτοκινητοβιομηχανία, ενώ βρίσκεται πολύ ψηλότερα από τις βιομηχανίες χημικών, τροφίμων ή καυσίμων. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ακόμη, είναι ότι αποτελεί τη μόνη ίσως δραστηριότητα που έχει πραγματικά παγκόσμια διάσταση. Η τουριστική βιομηχανία αποτελεί βασικό παράγοντα της παγκόσμιας οικονομίας που παρουσιάζει την ταχύτερη ανάπτυξη. Εξάλλου αντιπροσωπεύει το 10 με 12% του Παγκόσμιου Ακαθάριστου Προϊόντος. Στο νέο μακροοικονομικό περιβάλλον που διαμορφώνεται, ο τουρισμός αποτελεί το κλειδί για την επιτυχία στην ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία κάθε χώρας. Η Ευρώπη, με τα ποικίλα αξιοθέατα και με την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών της, είναι ο πρώτος τουριστικός προορισμός στην παγκόσμια τουριστική κίνηση με ποσοστό γύρω στο 64%, το οποίο προβλέπεται να διατηρήσει, έστω και ελαφρά. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αυξήσει την ποικιλία των ευρωπαϊκών τουριστικών προορισμών και προϊόντων, προσφέροντας πολυάριθμα φυσικά και πολιτιστικά αξιοθέατα που συχνά ήταν άγνωστα σε πολλούς ευρωπαίους πολίτες. Ο τουρισμός

έγινε πια αναγκαιότητα για τον σύγχρονο άνθρωπο, ο κάθε άνθρωπος ανάλογα με τις ανάγκες του, τα δημογραφικά του χαρακτηριστικά του, την κοινωνική και οικονομική θέση του την ψυχολογική κατάσταση που βρίσκεται, τον ελεύθερο χρόνο που διαθέτει, επιλέγει διαφορετικά το είδος της ψυχαγωγίας του, το χρόνο, τον τόπο και το είδος των διακοπών του. Η σημερινή τουριστική ζήτηση παρουσιάζει μια έντονη διαφοροποίηση και τμηματοποίηση, τελείως ξένη με τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού που είχε επικρατήσει διεθνώς τις μεταπολεμικές δεκαετίες. Η ανάπτυξη λοιπόν αυτών των τάσεων έχει οδηγήσει διεθνώς στην ανάπτυξη νέων ειδικών μορφών τουρισμού που στοχεύουν στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών σε αυτά τα νέα τμήματα των τουριστών. Ο σημερινός τουρίστας παρουσιάζει εντελώς διαφορετικές απαιτήσεις από τον παραδοσιακό τουρίστα του μαζικού τουρισμού. Η αναγνώριση των διακοπών ως απαραίτητο μέρος της φυσιολογικής ζωής κάθε ατόμου παράλληλα με την αύξηση του εισοδήματος οδήγησε σε αύξηση των απαιτήσεων των σύγχρονων τουριστών. Το τουριστικό προϊόν πρέπει να παρουσιάζει μια ποιοτική αναβάθμιση προκειμένου να εξυπηρετεί τις νέες αυτές απαιτήσεις. Τα νέα τμήματα της αγοράς που αναπτύσσονται αποτελούνται από τουρίστες που επιζητούν νέες μορφές τουρισμού και απαιτούν περισσότερο ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες. Η ανάπτυξη λοιπόν αυτών των τάσεων έχει οδηγήσει διεθνώς στην ανάπτυξη νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού που στοχεύουν στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών σε αυτά τα νέα τμήματα τουριστών. Είναι η έμφυτη τάση του ανθρώπου να περιηγείται διάφορα αξιοθέατα μέρη τα όποια συγκεντρώνουν, είτε φυσικές ομορφιές, είτε πλούσια ιστορία, είτε εντυπωσιακά τεχνολογικά ή μηχανικά επιτεύγματα. Ο τουρισμός είναι μία πανάρχαια και ανθρώπινη υπόθεση που ξεκινά από την τάση του ανθρώπου να δει και να γνωρίσει.

2.1 Ο Τουρισμός στην περιοχή του Νομού Τρικάλων

Ο τουρισμός είναι η πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή. Οι επιπτώσεις από την επιτυχία ή αποτυχία της ετήσιας τουριστικής κίνησης, επιδρούν σημαντικά στην καθημερινή ζωή όλων και επηρεάζουν το βιοτικό επίπεδο. Οι φυσικές ομορφιές του μοναδικού γεωλογικού φαινομένου, η ποικιλομορφία του τοπίου, ο ορεινός όγκος της Πίνδου, το κλίμα, η κομβική γεωγραφική θέση, η χιλιόχρονη μοναστική πολιτεία και η πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτει η περιοχή, είναι τα τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματά έναντι άλλων τουριστικών προορισμών.

Τα τουριστικά θέλγητρα που βρίσκονται στη σκιά των Μετεώρων όπως το σπήλαιο της Θεόπετρας και ο ορεινός όγκος του Ασπροποτάμιου δεν έχουν την προβολή και την προσοχή που θα έπρεπε. Δεν έχει γίνει τίποτα σημαντικό για την αξιοποίηση τους τουριστικά. Αυτό έχει σαν συνέπεια η οικονομική δραστηριότητα να περιορίζεται εγγύς των βράχων των Μετεώρων. Δημιουργείτε έτσι μια μη ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη σε έναν δήμο με τεράστια έκταση αλλά με πολλά και σημαντικά προβλήματα.

Η περιοχή μας αδυνατεί να γίνει κύριος προορισμός μη μπορώντας να αξιοποιήσει τους πλούσιους φυσικούς πόρους, τα τοπικά ποιοτικά προϊόντα, την ποικιλομορφία και την μοναδικότητα του τοπίου.

Η μεγάλη πλειοψηφία των επισκεπτών μένουν στην περιοχή από μερικές ώρες έως μια μέρα και εδώ εντοπίζετε ο σημαντικότερος αρνητικός παράγοντας που καθιστά μη βιώσιμη και παραγωγική την λειτουργία για μια μεγάλη μερίδα επιχειρήσεων. Δηλαδή ενώ υπάρχει ένας αρκετά μεγάλος αριθμός επισκεπτών και σχετικά διευρυμένη τουριστική περίοδος σε σχέση με άλλες περιοχές η τοπική οικονομία αδυνατεί να επωφεληθεί στο μέγιστο βαθμό ώστε να επιτύχουμε μια πραγματικά βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη.

Η περιοχή μας με τα τόσα πλεονεκτήματα, ένα αναξιοποίητο χρυσορυχείο όπως έχω αναφέρει ήδη έχει ανάγκη όσο ποτέ από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο μάρκετινγκ. Η προβολή και προώθηση του προορισμού είναι κομβικής σημασίας για εμάς. Εκεί υστερούμε πολύ σαν περιοχή και εκεί θα ρίξουμε το βάρος της προσπάθειας μας.

Πως όμως θα το επιτύχουμε αυτό;

Πρόθεσή μας είναι να συνεργαστούμε με τους πλέον καταξιωμένους και εξειδικευμένους επιστήμονες στο χώρο του τουριστικού marketing στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Σήμερα, όλοι γνωρίζουμε πόσο σημαντικές είναι οι διαδικτυακές κριτικές και γνώμες των τουριστών για μια περιοχή, αλλά εξίσου σημαντική είναι η γνώμη των φίλων και συγγενών μας. Περίπου 4 στους 10 αποφασίζουν να επισκεφτούν μια περιοχή ακούγοντας καλά λόγια από τον στενό τους έμπιστο κύκλο ανθρώπων. Άρα είναι πολύ σημαντικό για τον προορισμό να εστιάσουμε στο πώς θα αυξήσουμε τις θετικές κριτικές από τους επισκέπτες που βρίσκονται στην περιοχή ή πρόκειται να επισκεφτούν τα Μετέωρα στο μέλλον. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο με την συνεχή βελτίωση του τουριστικού προϊόντος.

Δεν είναι όμως μόνο οι τουριστικές επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών ώστε να έχουμε ένα καλύτερο τουριστικό προϊόν.

Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο εμπλέκεται όλη η τοπική κοινωνία και οι διάφορες υπηρεσίες και θεσμοί. Η δημοτική αρχή, η τουριστική αστυνομία, οι επαγγελματικές ενώσεις, το δασαρχείο, οι απλοί πολίτες. Τα απλά καθημερινά πράγματα είναι αυτά που κάνουν την διαφορά.

Ενδεικτικά αναφέρω μερικά από αυτά που είναι απλά και αυτονόητα.

- Παροχή τουριστικών πληροφοριών επτά ημέρες την εβδομάδα αλλά και τις αργίες. Διάθεση τουριστικού χάρτη της περιοχής με πληροφορίες και προτάσεις για δραστηριότητες και κοντινές εκδρομές.
- Καλύτερη σήμανση προς όλα τα μνημεία της περιοχής.
- Αντιμετώπιση του προβλήματος της ηχορύπανσης κυρίως από τις εξατμίσεις των δικύκλων.
- Καλύτερος συντονισμός των υπηρεσιών καθαριότητας και ειδικότερα πέριξ των παρκινγκ των Ιερών Μονών όπου παρατηρείται ρύπανση λόγω της μαζικής προσέλευσης τουριστών.
- Παροχή σύγχρονων δημόσιων αποχωρητηρίων στην Καλαμπάκα αλλά και στα Μετέωρα.
- Αξιοποίηση σήμανση και διάνοιξη των υφιστάμενων μονοπατιών της περιοχής.
- Σεβασμός του κώδικα οδικής κυκλοφορίας.
- Αντιμετώπιση της άγριας πελατείας.
- Λύση στο πρόβλημα των αδέσποτων ζώων.
- Εμφύσηση της τουριστικής συνείδησης κυρίως στα παιδιά.

Γίνονται συζητήσεις τον τελευταίο καιρό για το κατά πόσο είναι εφικτό να επιτύχουμε την επιπλέον διανυκτέρευση στην περιοχή μας αλλά και την τουριστική ανάπτυξη των χωριών του δήμου και του ορεινού όγκου. Η αλήθεια όμως είναι πως ότι και να κάνει ο δήμος αν δεν υπάρχει η κατάλληλη και σωστή επιχειρηματικότητα από τους πολίτες του Δήμου τίποτα από όλα αυτά δεν πρόκειται να αποφέρουν καρπούς ανάπτυξης.

Τα τελευταία 20 χρόνια έχουν γίνει ανεπιτυχείς προσπάθειες είναι η αλήθεια για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

Γιατί όμως πιστεύουμε πως θα πρέπει να δώσουμε άλλη μια ευκαιρία στον τουρισμό περιπέτειας;

Πρόσφατη μελέτη του πανεπιστημίου George Washington University (GW) για λογαριασμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Περιπέτειας (ATTA) υπολογίζει την αξία και δίνει μια λεπτομερή περιγραφή της αγοράς του τουρισμού περιπέτειας.

Σύμφωνα με την μελέτη η αύξηση που καταγράφει η συγκεκριμένη αγορά είναι της τάξης του 65% από το 2009, με ετήσιο τζίρο που ξεπερνά τα 365 δισεκατομμύρια δολάρια.

Τι είναι όμως ο τουρισμός περιπέτειας;

Τρία είναι τα συστατικά που δημιουργούν τον τουρισμό περιπέτειας:

1. Η φυσική δραστηριότητα
2. Η πολιτιστική ανταλλαγή
3. Η αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον.

Πως ένας τουρίστας περιπέτειας επιλέγει τον προορισμό του; Η απάντηση είναι αρχικά με βάση τη φυσική ομορφιά, τις διαθέσιμες δραστηριότητες και το κλίμα.

Μερικά επιπλέον αξιοσημείωτα στοιχεία που βρίσκουμε επίσης σε αυτήν την έρευνα είναι πως 4 στους 10 τουρίστες επιλέγουν περιπέτεια και ξοδεύουν κατά μέσο όρο 947 δολάρια για το ταξίδι και 297 για τον εξοπλισμό τους. Ο μέσος όρος ηλικίας τους είναι τα 36 χρόνια, αρκετά νεότεροι δηλαδή από τον μέσο όρο του απλού τουρίστα. Το 69% σχεδιάζουν το ταξίδι τους στο διαδίκτυο. Ο μέσος όρος διάρκειας του ταξιδιού είναι 10 μέρες.

Σχέδια - Προτάσεις

Καθώς όμως αναπτύσσεται η τουριστική μας βιομηχανία, δημιουργείτε ένα αντίκτυπο που επηρεάζει την ιερότητα του χώρου, την μοναστική παράδοση, τις φυσικές πηγές και το οικοσύστημα. Εδώ δημιουργείται η ανάγκη για έναν στρατηγικό σχεδιασμό που θα βασίζετε πάνω σε δύο άξονες. Την αειφόρα ανάπτυξη και τον υπεύθυνο τουρισμό, πρέπει να διασφαλίζονται εκείνες οι προϋποθέσεις προστασίας του φυσικού και του θρησκευτικού χώρου των Μετεώρων.

Πρόκειται για τη σχέση μεταξύ του πολιτιστικού και πνευματικού χαρακτήρα των Μετεώρων και του φυσικού περιβάλλοντος και της αξιοποίησης του με ήπιες εναλλακτικές δραστηριότητες. Για να μπορέσουν αυτά τα δύο να συνυπάρξουν αρμονικά και να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες που θα επιτρέψουν την οικονομική εκμετάλλευση τέτοιων τουριστικών υπηρεσιών προϋπόθεση είναι:

- ◆ Η πληροφόρηση για της ιδιαιτερότητες της περιοχής.
- ◆ Η προστασία της περιοχής από τις συνέπειες της μαζικότητας του τουρισμού.

- ◆ Η ενθάρρυνση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όχι άναρχα αλλά οργανωμένα με κανόνες και μέτρο και πάντα κάτω από την επίβλεψη ντόπιων ξεναγών, συνοδών βουνού αλλά και δασκάλων αναρρίχησης.

Επίσης πρέπει να πάρουμε πρωτοβουλίες ώστε να βρεθεί η χρυσή τομή και ισορροπία μεταξύ μοναχισμού και ειδικών μορφών αθλητικού τουρισμού (αναρρίχηση, πεζοπορίες).

Οι νέες αυτές δραστηριότητες διαταράσσουν τις μέχρι τώρα ισορροπίες τουρισμού και μοναχισμού αλλά και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος με την ευαίσθητη χλωρίδα και πανίδα που συνυπάρχει σε αυτόν τον ιδιόμορφο χώρο .

Το σχέδιο Μάρκετινγκ για την τουριστική προβολή του δήμου Καλαμπάκας είναι το βασικό εργαλείο ανασύνταξης της τοπικής οικονομίας μέσα από τον τουρισμό. Ο συνδυασμός όραμα και δράση για το Δήμο Καλαμπάκας έχει ως βασική του προτεραιότητα τον καθορισμό μιας σύγχρονης και αποδοτικής στρατηγικής για την περιοχή των Μετεώρων και του ορεινού όγκου του δήμου Καλαμπάκας.

Κεντρικός στόχος του σχεδίου είναι η επανατοποθέτηση του προορισμού των Μετεώρων στην παγκόσμια τουριστική και εγχώρια αγορά ως πολυδιάστατου τουριστικού προορισμού.

Στρατηγική Τουριστικής Προβολής

Βασικός στόχος της στρατηγικής προβολής του τουριστικού προϊόντος της περιοχής των Μετεώρων είναι: Να γίνει γνωστή (επανατοποθετηθεί) η περιοχή σαν προορισμός διακοπών και όχι σαν στάση λίγων ωρών με έμφαση στον τουρισμό περιπέτειας, τον Θρησκευτικό, τον αγροτουρισμό την τοπική γαστρονομία και πολιτιστικό τουρισμό.

Το Brand “Meterra” είναι (μερικός) διεθνώς αναγνωρισμένο αλλά θα πρέπει να ξαναδημιουργηθεί και να ενισχυθεί δίνοντας του μια νέα διάσταση προωθώντας και δίνοντας βαρύτητα σε δυνατά σημεία τα οποία δεν είναι ιδιαίτερος γνωστά όπως: τα μονοπάτια των Μετεώρων, το σπήλαιο της Θεόπετρας, ο Ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου, ο παλιός οικισμός Καστρακίου, ο ορεινός όγκος με τα όμορφα γραφικά χωριά και ιδιαίτερα η περιοχή του Ασπροποτάμου, οι σκήτες των Ερημιτών, τα ερειπωμένα μοναστήρια και οι διάφορες υπαίθριες εναλλακτικές δραστηριότητες.

Πρωταρχικοί στόχοι μέσα από την υλοποίηση του σχεδίου δράσης, είναι:

- ❖ η εφαρμογή μεθόδων βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης με έμφαση στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, του ιερού χώρου, τον κοινωνικού ιστού και την πολιτισμική ταυτότητα της περιοχής.
- ❖ η ενίσχυση των υφιστάμενων αγορών και η σύνδεση με νέες αναδυόμενες αγορές.
- ❖ η βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών και ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος.
- ❖ η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου αλλά και του χρόνου παραμονής των επισκεπτών και η βαθμιαία αύξηση των τουριστικών εσόδων στην περιοχή.
- ❖ η ανάπτυξη διεθνών και εγχώριων συνεργασιών για την άντληση τεχνογνωσίας και την ενίσχυση της εικόνας και της ταυτότητα προορισμού.
- ❖ η οργάνωση αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων που θα ξεπερνούν τα τοπικά και εθνικά σύνορα.

Επιμέρους Στόχοι της Στρατηγικής

1. Αύξηση της αναγνωσιμότητας των Μετεώρων (Brand awareness)
2. Δημιουργία ταυτότητας - εικόνας για των προορισμό σαν μοναδικό τοπίο παγκόσμιας εμβέλειας και μνημείο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO[5].
3. Αύξηση των μεγεθών σε όρους επισκεψιμότητας, χρόνου παραμονής και δαπάνης.
4. Αύξηση της πληροφόρησης για τις διαθέσιμες επιλογές και με τον τρόπο αυτό αύξηση του βαθμού ικανοποίησης των επισκεπτών αλλά και πιθανή άμβλυση της εποχικότητας.
5. Καλλιέργεια τουριστικής συνειδήσεις και υποστήριξης των επαγγελματιών με σεμινάρια επιμόρφωσης.
6. Ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των Μετεώρων και της ευρύτερης περιοχής με την διάδοση συναρπαστικών ιστοριών και εικόνων.

Προϊόντα και Στόχοι

1. 1.Εναλλακτικός τουρισμός (περιηγητικός τουρισμός, τουρισμός υπαίθρου και αθλητικός τουρισμός)

5 Η UNESCO είναι ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).

2. Θρησκευτικός τουρισμός
3. Πολιτιστικός τουρισμός
4. Γαστρονομικός τουρισμός

Αγορές και Στόχοι για την Προώθηση του Τουρισμού της Περιοχής

❖ ΕΓΧΩΡΙΑ ΑΓΟΡΑ

❖ ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΓΟΡΑ:

1. Γερμανία
2. Ηνωμένο Βασίλειο
3. Γαλλία
4. Ισπανία
5. Ιταλία
6. Ρωσία
7. Αυστρία
8. Σκανδιναβικές χώρες
9. ΗΠΑ
10. Καναδάς
11. Κίνα
12. Ισραήλ
13. Ιαπωνία
14. Ινδία
15. Αυστραλία

2.2 Τουριστική Ανάπτυξη

Βασικός Τομέας της Οικονομίας

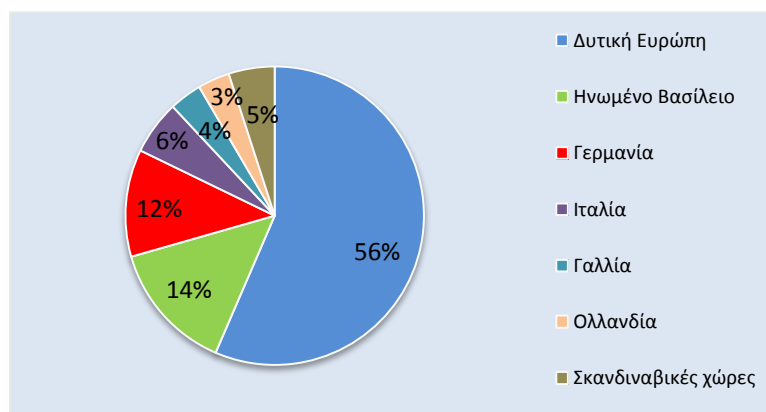
Ο τουρισμός αποτελεί το 18% του ΑΕΠ της Ελλάδας, απασχολεί περισσότερα από 900.000 άτομα και είναι η μεγαλύτερη πηγή άδηλων πόρων της χώρας (36% το 2007).

Σήμερα, λειτουργούν περισσότερα από 9.000 ξενοδοχεία στην Ελλάδα. Το γεωγραφικό εύρος των τουριστικών προορισμών είναι ιδιαίτερα μεγάλο, εξαιτίας του γεγονότος ότι η Ελλάδα διαθέτει πάνω από 6.000 μεγάλα και μικρότερα νησιά. Επιπλέον, η μεγάλη ποικιλία σε φυσικά τοπία, ο μεγάλος αριθμός ιστορικών

μνημείων και χωριών και η δυνατότητα πολλών δραστηριοτήτων υποδηλώνουν ότι οι ευκαιρίες ουσιαστικά είναι απεριόριστες.

Το 85% περίπου των επισκεπτών έρχονται από τη Δυτική Ευρώπη 21,2% από το Ηνωμένο Βασίλειο, 17,5% από τη Γερμανία, 8,8% από την Ιταλία, 5,3% από τη Γαλλία, 5,2% από την Ολλανδία και 7,5% από σκανδιναβικές χώρες.

Επιπλέον, αυξάνονται όλο και περισσότερο οι επισκέπτες από την Ανατολική Ευρώπη και την Κίνα.

Πηγή: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού και Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος

Η τουριστική ανάπτυξη επιδρά στο κοινωνικό σύστημα τόσο θετικά όσο και αρνητικά. Αυτό εξαρτάται από το είδος του τουρισμού που αναπτύσσεται στην περιοχή, αλλά και από το βαθμό συνοχής των εσωτερικών κοινωνικών δομών των κοινοτήτων υποδοχής. Καθοριστικός είναι και ο ρόλος των κρατικών φορέων, αφού με τη θέσπιση μέτρων μπορούν να περιορίσουν τις αρνητικές επιδράσεις.

2.2.1. Τουριστική Ανάπτυξη και έργα στο Νομό Τρικάλων

Η επίδραση της Εγνατίας οδού στην τουριστική ανάπτυξη του Νομού Τρικάλων

Η Ζώνη Επιρροής της Εγνατίας Οδού περιλαμβάνει τις 5 Περιφέρειες (Ηπειρος, δυτική Μακεδονία, Κεντρική Μακεδονία, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη και Θεσσαλία) και τους 24 Νομούς αυτών των Περιφερειών. Τα πρωτογενή στοιχεία προέρχονται από την ΕΣΥΕ έτσι όπως διατίθεντο τον Ιούλιο του 2006.

Παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με :

- ✓ Τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα
- ✓ Το ξενοδοχειακό δυναμικό
- ✓ Την κίνηση των επισκεπτών σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται ακολουθούν τις κατηγορίες δεδομένων που καταγράφει η ΕΣΥΕ. ωστόσο επισημαίνεται πως σε ορισμένες κατηγορίες όπως οι αφίξεις αλλοδαπών και οι αφίξεις- διανυκτερεύσεις σε τουριστικά καταλύματα, τα στοιχεία δεν περιλαμβάνουν μόνον την τουριστική κίνηση αλλά τα αντίστοιχα σύνολα, χωρίς να αναλύονται περαιτέρω κατά λόγο μετακίνησης ή επίσκεψης.

✓ Αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα

Εξετάζοντας τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα παρατηρούμε ότι η Ζώνη των Περιφερειών διέλευσης της Εγνατίας Οδού καλύπτει περίπου το 25% των αφίξεων και το 16% των διανυκτερεύσεων του συνόλου Χώρας με κύριους πόλους τους Νομούς Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Μαγνησίας, Καβάλας και Πιερίας.

Κύρια έργα για την ανάπτυξη του τουρισμού στο Νομό Τρικάλων

- Εθνική οδός Λάρισας- Τρικάλων(2,8 δις)
- Περιφερειακός δακτύλιος Τρικάλων (1,9 δις)
- Διπλή σιδηροδρομική γραμμή Δομοκού - Λάρισας, Ευαγγελισμού, Παλαιοφαρσάλων - Καλαμπάκας.
- Οι οδικές μεταφορές και οι Εθνικοί Οδοί, Λάρισας – Τρικάλων, Τρικάλων - Άρτας με κατασκευή οδικής σήραγγας στη θέση Γκρόπα του Νομού Τρικάλων (1,2 δις).
- Εργασίες αποκατάστασης μνημείων στα Μετέωρα.
- Αξιοποίηση δασικού πλούτου Νομού Τρικάλων (880 εκ.).
- Βελτίωση και ασφαλιτοποίηση οδού: Γέφυρα Κουκουράβα - Χρυσομηλιά - Εθνική Οδός Τρικάλων-Άρτας (Λιβιάδια Περτουλίου) (1 δις).
- Εθνική Οδός Ν. Μοναστηρίου - Καρδίτσας - Τρικάλων (900 εκ.).

Τα οφέλη των οδικών έργων στο νομό

Σύμφωνα με τον κ. Αθανάσιο Ντάσκα, Πολιτικό Μηχανικό - Περιβαλλοντολόγο, το διευθυντή Μελετών του Υπουργείου Γεωργίας: «Με την αποπεράτωση των δύο μεγάλων οδικών αρτηριών της Εγνατίας και της Ιόνιας, η προσπέλαση προς και από την Ήπειρο θα βελτιωθεί σημαντικότερα και θα δώσει έτσι τη δυνατότητα πολλαπλής ανάπτυξης των παρόδιων καθώς και των σχετικά εύκολα προσπελάσιμων (πεδινών) οικισμών και περιοχών. Τα οφέλη όμως για τις ορεινές περιοχές που βρίσκονται μακριά από τους ανωτέρω δρόμους ταχείας κυκλοφορίας θα είναι πολύ μικρότερα έως μηδαμινά.

Χαρακτηριστική είναι η ευρεία ορεινή περιοχή της νότιας Πίνδου (όρη Τζουμέρκα και Περιστέρι) μεταξύ των ποταμών Αράχθου και Αχελώου έκτασης μεγαλύτερης από 1200 τετραγωνικά χιλιόμετρα όπου υπάρχουν περισσότεροι από 50 οικισμοί πληθυσμού 100.000 περίπου ατόμων που ανήκουν διοικητικά στους Νομούς Ιωαννίνων, Άρτας και Τρικάλων και οι οποίοι παρουσιάζουν σημαντικότερες δυνατότητες ανάπτυξης (τουρισμός, αξιοποίηση φυσικών πόρων, κτηνοτροφία, χιονοδρομικές και γενικότερα ορεινές δραστηριότητες, οικοτεχνία – βιοτεχνία με προϊόντα προέλευσης κ.λπ.).

Σημειώνεται συγκεκριμένα ότι ενώ οι χρόνοι οδικής προσέγγισης της πόλης των Ιωαννίνων, της πρωτεύουσας της Ηπείρου, από Θεσσαλονίκη (Εγνατία) και Πάτρα (Ιόνια) από 5 και 3 ώρες που είναι σήμερα θα περιοριστεί με τους ανωτέρω αυτοκινητόδρομους σε 2,5 και 1,5 ώρες αντίστοιχα, σχεδόν δηλαδή στο μισό των σημερινών, οι αντίστοιχοι χρόνοι από τις πρωτεύουσες των επιμέρους Νομών προς ορεινούς οικισμούς των ίδιων νομών (π.χ. Ιωάννινα - Πράμαντα, Άρτα - Μελισσουργόι, Τρίκαλα - Νεράιδα) ανερχόμενοι σήμερα στα υπόψη παραδείγματα σε 2,5 περίπου ώρες για οδικές αποστάσεις 60 - 80 χιλιομέτρων θα παραμείνουν σχεδόν οι ίδιοι παρά τις προσπάθειες των οικείων Νομαρχιών για τη βελτίωση των αντίστοιχων οδών προσπέλασης. Θα πρέπει, λοιπόν, κάτι να γίνει ώστε και οι χρόνοι προσπέλασης των οικισμών της περιοχής τόσο προς τις προαναφερθείσες αρτηρίες μεγάλης ταχύτητας όσο και προς την αποπερατούμενη ήδη εθνική οδό Άρτας - Τρικάλων (ήδη είναι σε εκτέλεση η σήραγγα Γκρόπα και η βελτίωση μικρού τμήματος περί το υδροηλεκτρικό έργο στην περιοχή Μεσοχώρας Τρικάλων), που αποτελεί περίπου το νότιο όριο της περιοχής, να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο. Με την ευκαιρία σημειώνεται εδώ ότι η ολοκλήρωση της ανωτέρω οδού Άρτας - Τρικάλων που πρόσφατα εντάχθηκε στο εθνικό δίκτυο είναι παλιό, ανεκπλήρωτο μέχρι σήμερα, όραμα των κατοίκων των αντίστοιχων περιοχών αλλά και αποκατάσταση κοινωνικής αδικίας γιατί η Άρτα και τα Τρίκαλα είναι οι μόνες στον ελληνικό χώρο πρωτεύουσες γειτονικών νομών (μαζί με το δίδυμο Άρτα - Καρδίτσα) που δεν συνδέονται απευθείας με κανονικό οδικό δίκτυο. Το πρόβλημα μας απασχόλησε σοβαρά και αφού λάβαμε υπόψη, σε συνεργασία με ειδικούς της μελετητικής εταιρείας NAMA A.E., τα διάφορα γεωμορφολογικά κυρίως στοιχεία της περιοχής (μέγεθος, σχήμα, προσανατολισμό, ανάγλυφο, υδρογραφικό σύστημα, πλήθος και κατανομή οικισμών κ.ά.) καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η τεχνικότερη και οικονομικότερη σχετική στρατηγική παρέμβαση θα ήταν η κατασκευή μιας

μικρής κατά κάποιο τρόπο Εγνατίας ή εν πάση περιπτώσει μιας οδικής αρτηρίας μέσης ταχύτητας τουλάχιστον 80 χιλιομέτρων την ώρα που να διασχίζει κεντροβαρικά την περιοχή στην κατεύθυνση Βορρά–Νότου. Η προτεινόμενη με την ονομασία ΑΘΑΜΑΝΙΑ ΟΔΟΣ οδική αρτηρία εθνικού επιπέδου μήκους περί τα 80 χιλιόμετρα και με προδιαγραφές (κλίσεις, ακτίνες καμπυλότητας, πλάτος κ.λπ.) για μεγάλες σχετικά ταχύτητες θα αρχίζει από την Εγνατία οδό στο ύψος του οικισμού Περιστερί, θα διατρέχει τις δυτικές πλαγιές του όρους Περιστερίου, τον αυχένα Παλαιοχώρι Συρράκου Ν. Ιωαννίνων και το κέντρο σχεδόν των Τζουμέρκων (αυχένας Αυτί μεταξύ Μελισσουργών και Θεοδωριάνων Ν. Άρτας) και θα καταλήγει στην ανωτέρω αναφερθείσα εθνική οδό Άρτας – Τρικάλων στην περιοχή Νεραΐδας Ν. Τρικάλων.

Σημειώνεται ότι οποιαδήποτε άλλη εναλλακτική χάραξη θα οδηγούσε σε δυσανάλογη αύξηση του μήκους και των αντίστοιχων δαπανών. Η κατασκευή του συγκεκριμένου ειδικού δρόμου, του οποίου η δαπάνη εκτιμάται ότι δεν θα υπερβεί τα 100 εκ.€, θα συντομεύσει σημαντικότερα τους χρόνους οδικής προσπέλασης των οικισμών της περιοχής, προς και από τα πλησιέστερα διοικητικά κέντρα όπως και τους αναφερόμενους ανωτέρω μεγάλους οδικούς άξονες της χώρας. Άλλωστε, όπως είναι γνωστό, υλοποιούνται στα πλαίσια του κρατικού προγραμματισμού αλλά και υπό την πίεση των τοπικών παραγόντων και κοινωνιών άλλοι έξι κάθετοι προς την Εγνατία οδικοί άξονες (Αλεξανδρούπολη - Ορμένιο 124 χλμ., Κομοτηνή-Νυμφαίο 24χλμ., Ξάνθη-Εχίνο (μελέτη), Δερβέني-Σέρρες-Προμαχώνας 96 χλμ., Σιάτιστα-Κρυσταλλοπηγή 72 χλμ. και πρόσφατα Λαμία-Εγνατία 175 χλμ.) ώστε η προτεινόμενη αρτηρία θα αποτελούσε συμπλήρωση μιας δίκαιης και αναγκαίας χωροταξικής κατανομής. Προσθέτουμε ακόμα ότι αν η παρούσα οικονομική κυρίως συγκυρία δεν επιτρέπει την ανάληψη ολόκληρου του προτεινόμενου έργου τότε θα μπορούσε να υλοποιηθεί σε τρέχον πρόγραμμα το μισό, δηλαδή από Εγνατία μέχρι την περιοχή των Πραμάντων (οικισμοί Χριστοί-Μιστράς) και το υπόλοιπο να διαμορφωθεί, προς το παρόν, με προδιαγραφές επαρχιακής οδοποιίας έχοντας βέβαια υπόψη τη μελλοντική ολοκλήρωση και αυτού ως οδικού δικτύου μεγάλης σχετικά ταχύτητας. Έτσι με την υλοποίηση της προτεινόμενης οδικής αρτηρίας μεγάλης ταχύτητας, ως του πλέον βασικού για την περιοχή έργου υποδομής εθνικού επιπέδου σε συνδυασμό και με τη βελτίωση και συμπλήρωση με την φροντίδα των οικείων Νομαρχιών του τοπικού επαρχιακού οδικού δικτύου και λοιπών υποδομών και τη θεσμοθέτηση αυξημένων επιχειρηματικών κινήτρων, θα καταστεί δυνατό όχι μόνο να

επιβιώσει αλλά και να αναπτυχθεί παραπέρα η πολλά υποσχόμενη περιοχή της Νότιας Πίνδου που είναι σήμερα το φτωχότερο τμήμα της φτωχότερης περιφέρειας (Ηπείρου) της Ενωμένης Ευρώπης.» [6]

2.3 Αγροτουρισμός

Ορισμός: (Σύμφωνα με την Ελληνική Προδιαγραφή για τον Αγροτουρισμό ΕΛΟΤ)

Αγροτουρισμός είναι μια ήπια εναλλακτική μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, η οποία έχει ως **στόχο**:

1. Να συμβάλλει ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει τον αγροτικό χώρο, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων.
2. Να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες θα μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νοιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης, της πληροφόρησης και της ανακάλυψης.
3. Να κινητοποιήσει τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις του τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Ο αγροτουρισμός εξελίσσεται σε έναν από τους πιο δυναμικούς τομείς της αγοράς του εναλλακτικού τουρισμού, καθώς οι επισκέπτες σε όλο τον κόσμο εκδηλώνουν ενδιαφέρον για την αειφόρο ανάπτυξη και τις οικολογικές πρακτικές. Ο αγροτουρισμός, βασισμένος στις αγροτικές περιοχές και στον αγροτικό τρόπο ζωής, επικεντρώνεται στην ανάπτυξη και ενίσχυση της σχέσης μας με το φυσικό περιβάλλον αλλά και με τους ανθρώπους και τις κοινότητες που κατοικούν και εξασφαλίζουν τα προς το ζην από την εκμετάλλευση της γης. Οι επισκέπτες στο πλαίσιο του αγροτουρισμού διαμένουν και συχνά εργάζονται μαζί με τους μόνιμους κατοίκους, μαθαίνοντας με αυτό τον τρόπο αγροτικές τεχνικές σε ένα πρακτικό επίπεδο. Πρόκειται για μια εμπειρία που αποφέρει εισοδήματα για τους επαγγελματίες του αγροτουρισμού και παράλληλα προσφέρει εκπαιδευτικές ευκαιρίες για τους επισκέπτες. Ο αγροτουρισμός αποτελεί οικονομικό παράγοντα ανάπτυξης σε συχνά εξαιρετικής ομορφιάς απομακρυσμένες περιοχές της περιφέρειας

6 www.proinoslogos.gr, Εφημερίδα Πρωινός Λόγος της Ηπείρου

και μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης για τους επισκέπτες σε τοπικές γιορτές και εκδηλώσεις, να ενισχύσει την παραγωγή και πώληση τοπικών προϊόντων και να δημιουργήσει ισχυρούς διαπολιτισμικούς κοινωνικούς δεσμούς. Επίσης, ο αγροτουρισμός μπορεί να συνδυαστεί και με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού όπως είναι ο αθλητικός, ο θρησκευτικός, ο ιστορικός τουρισμός και ο τουρισμός υγείας.

Η Ελλάδα προσφέρει πλήθος ευκαιριών σε αυτή την αναπτυσσόμενη αγορά, με μοναδικές εμπειρίες διακοπών σε αγροτικά χωριά ή με ευκαιρίες για τη δημιουργία νέων προϊόντων σύμφωνα με τοπικά ήθη και έθιμα.

Ο αγροτουρισμός στη διεθνή πρακτική έχει επικρατήσει με τις ακόλουθες δυο βασικές μορφές :

I. Τη μορφή των διακοπών σε αγροκτήματα και οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στη ζωή των αγροτών και τις αγροτικές δραστηριότητες.

II. Τη μορφή των διακοπών σε αγροτουριστικά καταλύματα που παρέχουν που αφορά στη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων και ενοικιαζόμενων δωματίων σε εξωαστικούς μικροσυννοικισμούς ή σε αγροτικά καταλύματα(αγροικίες) τα οποία βρίσκονται μέσα στον αγροτικό συννοικισμό και παρέχουν φιλοξενία τουριστών σε αυτά. Το σύστημα αυτό προσιδιάζει σε χώρες, όπως η Βρετανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Ιρλανδία.

Ο αγροτουρισμός ανάλογα με την περιοχή που λαμβάνει χώρα, διακρίνεται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- ✓ Αγροτουρισμός σε μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις , όπου ο επισκέπτης – τουρίστας φιλοξενείται σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους του αγροκτήματος και εθελοντικά μπορεί να ασχολείται με τις γεωργικές ή αγροτικές εργασίες.
- ✓ Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές, όπου ο επισκέπτης- τουρίστας φιλοξενείται σε κατάλυμα (ενοικιαζόμενα δωμάτια ή ξενώνες ή πανσιόν) και ασχολείται με αγροτικές εργασίες ή με ψυχαγωγικές δραστηριότητες(πεζοπορία, ορειβασία κ. α.).
- ✓ Αγροτουρισμός σε παραλιακές ή νησιωτικές περιοχές , όπου ο επισκέπτης- τουρίστας φιλοξενείται σε απλά καταλύματα και ασχολείται με ψυχαγωγικές δραστηριότητες της θάλασσας, της ζωής του χωριού.
- ✓ Αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς. Όπου ο επισκέπτης –τουρίστας φιλοξενείται σε απλά παραδοσιακά καταλύματα ,που έχουν τοπικό χρώμα και

διαφορετική αρχιτεκτονική όψη, τους προσφέρονται τοπικά προϊόντα και έχουν ποικίλες δραστηριότητες.

- ✓ Αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή προστατευόμενους χώρους, που είναι χωριά ή εθνικά πάρκα που βρίσκονται κοντά σε όμορφες τοποθεσίες(π.χ. λίμνες, Ποτάμια, βιότοπους κ.α.)που προτιμούνται από τους τουρίστες λόγω της ομορφιάς της φύσης.
- ✓ Αγροτουρισμός σε συνεταιριστικής μορφής συγκροτήματα που είναι πανσιόν μέσα σε ένα φιλικό περιβάλλον, το οποίο περιτριγυρίζεται από πολλές γεωργικές εκμεταλλεύσεις που προβάλλουν τα πολιτιστικά και φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής.

Ο Αγροτουρισμός είναι απαραίτητος γιατί:

Οι λόγοι όπου καθιστούν απαραίτητη την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού είναι:

1. Η γεωργία δεν μπορεί να εγγυηθεί την βιωσιμότητα του αγροτικού χώρου από μόνη της.
2. Οι νέες περιβαλλοντικές αντιλήψεις μειώνουν το εύρος των εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο.
3. Ο τουρισμός της υπαίθρου αντιπροσωπεύει μια πρόκληση για τις αγροτικές περιοχές συμβατή με τις νέες αντιλήψεις.
4. Αποτελούν μια διέξοδο στο μοντέλο διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων του τοπικού πληθυσμού.
5. Πολλαπλασιαστικά οφέλη.

2.3.1. Ο Αγροτουρισμός και προβλήματα που υπάρχουν

- Έλλειψη εθνικής στρατηγικής ανάπτυξης του αγροτικού τουρισμού.
- Έλλειψη θεσμικού πλαισίου ανάπτυξης του αγροτικού τουρισμού – απουσία ορισμού των εννοιών και προσδιορισμού των παραμέτρων που συνθέτουν το αγροτουριστικό προϊόν.
- Έλλειψη συστήματος προτύπων και προδιαγραφών για την ταυτοποίηση & πιστοποίηση της ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών αγροτουρισμού (σήμα).
- Έλλειψη συγκεκριμένης πολιτικής προβολής & προώθησης του αγροτουριστικού προϊόντος στην εσωτερική αγορά και το εξωτερικό.

2.4. Αγροτικός Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη

Στην εποχή της μαζικής παραγωγής τουριστικών υπηρεσιών και της τυποποιημένης συμπεριφοράς, όλο και περισσότερο καθίσταται αναγκαία από πολλούς η πνευματική και ψυχική ξεκούραση, μακριά από τα κοσμοπολίτικα τουριστικά κέντρα, τα ψεύτικα χαμόγελα και την τυποποιημένη συμπεριφορά και τα τουριστικά προϊόντα αμφίβολης ποιότητας.

Με τον αγροτουρισμό ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να βιώσει εμπειρίες που δεν έχει την ευκαιρία να γνωρίσει στην πόλη, σε ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον από αυτό που έχει συνηθίσει να ζει, να ανταλλάξει ιδέες και σκέψεις με την οικογένεια που τον φιλοξενεί και με τον τρόπο αυτό να νιώθει οικείος, να γίνει «ένα» με την αγροτική οικογένεια, να συμμετέχει στη ζωή και στα προβλήματά της.

Αγροτουρισμός και ανάπτυξη

Αυτό που προσπαθεί να καταφέρει ο αγροτουρισμός, είναι να δώσει έμφαση στη μικρή μονάδα οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής, με την ανάπτυξη των λεγόμενων συναφών δραστηριοτήτων, που δεν περιορίζονται μόνο στην ενοικίαση κάποιων καταλυμάτων, ενώ μέσα από αυτές τις δραστηριότητες πραγματοποιείται η αναβίωση παραδοσιακών πολιτιστικών εθίμων. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθεί ότι η όποια παρέμβαση στο χώρο γίνεται με απόλυτο σεβασμό στο φυσικό, αρχιτεκτονικό και πολιτιστικό παραδοσιακό περίγυρο του τόπου.

Στον αγροτουρισμό, η ανάπτυξη επιχειρηματικών παραγωγικών πρωτοβουλιών ανήκει κατά τα μεγαλύτερο ποσοστό στον τοπικό πληθυσμό. Ο απλός κάτοικος του χωριού, μπορούν να έχουν επιχειρηματικές ικανότητες σε λανθάνουσα κατάσταση και απλά να μην τους είχε δοθεί η ευκαιρία μέχρι τώρα να τις αξιοποιήσουν. Με τον αγροτουρισμό μπορεί να επιτευχθεί η αφύπνιση αυτής της εν δυνάμει επιχειρηματικότητας.

Η εφαρμογή του αγροτουρισμού είναι ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης ενός τόπου με πολλαπλές παρεμβάσεις που συγκλίνουν αλλά και οδηγούν στην ευημερία του τοπικού πληθυσμού (Παπακωνσταντινίδης Α.1992).

Ο αγροτουρισμός είναι μια μορφή δευτερεύουσας απασχόλησης που μπορεί να προσφέρει πολλές ευκαιρίες σε πολλούς αγρότες. Ο αγροτουρισμός ορίζεται ως ένας συνδυασμός των φυσικών πόρων και προϊόντων των αγροτικών δραστηριοτήτων με μια τουριστική δραστηριότητα. Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βιώσουν ένα

ευρύ φάσμα από αγροτικά προϊόντα και υπηρεσίες που εκτείνονται από παροχή φιλοξενίας ύπνου και πρωινού (παραδοσιακής μορφής, παρασκευασμένο από τοπικά προϊόντα), μέχρι συμμετοχή των επισκεπτών σε εκδηλώσεις, εκδρομές, ή και εναλλακτικές δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη φύση, το περιβάλλον, την αγροτική ζωή κ.λ.π.

Τα δυναμικά οφέλη του αγροτουρισμού για την τοπική αγροτική οικονομία είναι ποικίλα. Κατ' αρχήν ο αγροτουρισμός μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες διαφοροποίησης των μέχρι τώρα δραστηριοτήτων για τους ντόπιους αγρότες, προκειμένου αυτοί να αυξήσουν τα εισοδήματά τους και να ενδυναμώσουν τη βιωσιμότητα των αγροτικών δραστηριοτήτων τους. Επίσης, ο αγροτουρισμός μπορεί να είναι ένα άριστο εργαλείο εκπαίδευσης του κοινού για την σημασία της γεωργίας και της συμβολής της στην οικονομία της χώρας και στην ποιότητα ζωής και μπορεί να παρέχει κίνητρα διατήρησης της γεωργικής γης. Τέλος, ο αγροτουρισμός μπορεί να ενισχύει την ελκυστικότητα και τη ζήτηση τοπικών αγροτικών και μη προϊόντων, ενισχύει τις προσπάθειες τοπικού μάρκετινγκ και να δημιουργήσει ευκαιρίες προστιθέμενης αξίας στα τουριστικά προϊόντα της ευρύτερης περιοχής, ακόμα κι αν αυτά είναι προϊόντα μαζικού τουρισμού. Επίσης μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες άμεσης στόχευσης αγορών που μπορούν να ενισχύσουν την οικονομική δραστηριότητα και να εξαπλώσουν τα οφέλη σε πολλές κοινότητες στη χώρα.

Δικτύωση στον αγροτουρισμό

Η δικτύωση αποτελεί ένα από τα βασικότερα στοιχεία που ευνοούν την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και συμβάλλουν θετικά στην αειφορία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον αγροτικό χώρο είναι, στην πλειοψηφία τους, μικρές. Το γεγονός αυτό ευνοεί την δημιουργία δικτύων μικρών επιχειρήσεων, τα οποία μπορούν να συνεισφέρουν στη συνολική ανάπτυξη των προορισμών. Αυτό συμβαίνει τόσο σε περιφερειακό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Ο ανθρώπινος παράγοντας στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού

Η έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα που αποδίδει ο αγροτουρισμός, η έμφαση στην ανάπτυξη επιχειρηματικών και μη πρωτοβουλιών, η βελτίωση των όρων ζωής, συνεπακόλουθη μιας βελτίωσης των υποδομών και της παραγωγικής διαδικασίας, η ενεργοποίηση συλλογικών τοπικών φορέων προς την κατεύθυνση της διαδικασίας της

ανάπτυξης του μικρού τόπου και ακόμα η ολοκληρωμένη παρέμβαση στο μικρό τόπο (είτε μόνο, είτε σε συνδυασμό με άλλους μικρούς τόπους, που όμως συνιστούν όλοι μαζί μια λειτουργική ενότητα) συνθέτουν την ουσία της ενεργοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, μέσα από μια σειρά αλυσιδωτών θετικών διεργασιών που συντελούνται σε τοπικό επίπεδο.

Ο ανθρώπινος παράγοντας έχει τον πρώτο λόγο. Στόχος, είναι η κινητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που «υπολανθάνει» και για το λόγο αυτό επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και ικανότητες που τυχόν επισημαίνονται στον τόπο θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εκδηλωθούν.

2.5. Ο αγροτουρισμός ως παράγοντας ανάπτυξης

Ο Αγροτουρισμός μπορεί να οριστεί ως εκείνη η δραστηριότητα που αναπτύσσεται στον αγροτικό χώρο από αγρότες κατά κύριο επάγγελμα που είναι μόνιμοι κάτοικοι μιας περιοχής και έχουν ως κύριο σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού τους εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας με την εκμετάλλευση τουριστικών καταλυμάτων (ενοικιαζόμενα δωμάτια, πανσιόν, ξενώνες, κάμπινγκ), την τροφοδοσία των τουριστικών μικρομονάδων με προϊόντα τοπικής παραγωγής, την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων που συνδέονται συμπληρωματικά με τον τουρισμό.

Στην Ελλάδα ο αγροτουρισμός αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του γενικού τουρισμού της δεκαετίας του 1980 με τη θέσπιση από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (Μ.Ο.Π.) και ειδικότερα του Κανονισμού ΕΕ 2088/85. Στη συνέχεια, διευρύνθηκε η ενθάρρυνση εφαρμογής αγροτουριστικών επενδύσεων στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής της Ε.Ε με τους Κανονισμούς Ε.Ε, 797/85, 2328/91, 950/97, Π.Ε.Π. (1994-1999), τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες Leader I (1991-1993), Leader II (1994-1999) και Leader Plus (2000-2006). Ακόμα, έχουν αναπτυχθεί μια σειρά από αγροτουριστικές πρωτοβουλίες φορέων της Δημόσιας Διοίκησης, όπως της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, του Ελληνικού Οργανισμού Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Χειροτεχνίας (Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ.) των Ο.Τ.Α. και του συνεταιριστικού χώρου (ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ.) κ. ά..

Συνεπώς, ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα, εκ των πραγμάτων, στηρίζεται σε μια άλλη βάση και είναι συνδεδεμένος με την τοπική ιδιαιτερότητα κάθε περιοχής και το βαθμό ανάπτυξης τοπικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

2.6. Άξονες Χρηματοδότησης του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα

Η προώθηση και η εφαρμογή των αγροτουριστικών προγραμμάτων στηρίζεται στο ακόλουθο θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο:

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000 – 2006», το οποίο είναι ένα πρόγραμμα του εθνικού σκέλους και περιλαμβάνει 7 άξονες προτεραιότητας που υλοποιούνται με 34 επιμέρους μέτρα. Σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση του αγροτουρισμού μέσω αυτού του προγράμματος, η δραστηριότητα επιδοτείται από τους άξονες 1 και 7.

Οι Κοινοτικές πρωτοβουλίες για τον Πρωτογενή Τομέα (π.χ. Leader, Interreg, Pesca). Συγκεκριμένα, η Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader Plus που αποσκοπεί στην προώθηση ολοκληρωμένων πρωτότυπων στρατηγικών αειφόρου ανάπτυξης υψηλής ποιότητας, καθώς και προώθηση εμπειριών και τεχνογνωσίας μεταξύ όλων των περιοχών ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης.

Η προώθηση και η εφαρμογή των αγροτουριστικών προγραμμάτων στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) του κοινοτικού πλαισίου 2000-2006.

Τα Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης (π.χ. το Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας για τον αγροτουρισμό και την προώθηση των τοπικών προϊόντων του Πάρωνα).

Τα διάφορα προγράμματα του Ελληνικού Οργανισμού Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ).

Τα διάφορα προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

Φορείς ανάπτυξης του αγροτουρισμού είναι ο ιδιωτικός τομέας με τη δημιουργία ιδιωτικών αγροτικών τουριστικών επιχειρήσεων οποιασδήποτε νομικής μορφής, ο δημόσιος τομέας με τους δημόσιους οργανισμούς και τους φορείς που εποπτεύει, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) με τη θεσμική δυνατότητα που έχουν να ιδρύουν «δημοτικές επιχειρήσεις», αλλά και να πραγματοποιούν συμπράξεις και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί με τη δυνατότητα που έχουν να αναπτύσσουν αγροτουριστικές δραστηριότητες στον αγροτικό χώρο. Οι Κοινοτικές Οδηγίες και οι Κανονισμοί, καθώς και το εθνικό μας Δίκαιο καθορίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας των διαφόρων δραστηριοτήτων του αγροτουρισμού.

Για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση προϊόντων και υπηρεσιών, το Υπουργείο Γεωργίας, κατά το πρότυπο άλλων χωρών, έχει προχωρήσει στη σύσταση φορέα με την επωνυμία «ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.» στο μετοχικό κεφάλαιο του οποίου συμμετέχουν και κοινωνικοί φορείς με σκοπό να ενισχύσει και βοηθήσει όσους ενδιαφέρονται να αναπτύξουν αγροτουριστικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου.

2.7. Περιφερειακή Πολιτική

Έννοιες και ορισμοί Περιφερειακής Πολιτικής

Μια από τις βασικές παραμέτρους για την μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας είναι η μεταβλητή του χώρου. Άρα τα προβλήματα που συνδέονται με αυτόν αποτελούν και το κύριο αντικείμενο ενασχόλησης των λεγόμενων κοινωνικών επιστημών του χώρου. Λόγω πολυποικιλότητας των προβλημάτων αυτών, η προσέγγισή τους έχει και απαιτήσεις οι οποίες πρέπει να διερευνηθούν και από πολλές πλευρές. Διάφορες επιστήμες όπως είναι η Αρχαιολογία, η Φιλοσοφία, η Γεωγραφία, η Οικονομική, η Ανθρωπολογία, η Πληροφορική, η Ιστορία, η Πολεοδομία, η Κοινωνιολογία, οι Επιστήμες δικαίου και οι Φυσικές επιστήμες συνεργάζονται και ερευνούν τα προβλήματα του χώρου έτσι ώστε να βρεθεί λύση, μιας και η μελέτη του προϋποθέτει την ανάλυσή του σε οικονομικό, γεωγραφικό, πολιτικό χώρο.

Κρίσιμα προβλήματα του χώρου θεωρούνται:

- ❖ Η παγκοσμιοποίηση.
- ❖ Η συγκέντρωση, η διασπορά του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων στο χώρο.
- ❖ Η ανάπτυξη των «προβληματικών» περιοχών.
- ❖ Η επιβάρυνση του περιβάλλοντος από την κακή ποσοτική οικονομική ανάπτυξη, που καταλήγει να είναι άδικη κοινωνικά και προκαλεί ρύπανση και καταστροφή του οικολογικού περιβάλλοντος.
- ❖ Η δημιουργία μεγάλου κοινωνικού κόστους και κόστους διοίκησης των μελλοντικών διακρατικών και διαπεριφερειακών αστικών συγκεντρώσεων.
- ❖ Η ταυτόχρονη συγκέντρωση εξουσίας στα μεγάλα αστικά κέντρα και η αποκέντρωση δράσεων στις περιφέρειες, λόγω της εξέλιξης είτε των συγκοινωνιών, είτε της πληροφορικής, είτε της επικοινωνίας γενικότερα.

- ❖ Η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων από την κακή ποσοτική σχέση πληθυσμού-χώρου που υπάρχει.

Με τον όρο «Περιφερειακή ανάπτυξη» εννοείται το σύνολο των διαδικασιών για την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη όλων των περιφερειών μιας χώρας. Η ανάπτυξη αυτή επιδιώκεται και επιτυγχάνεται με την αύξηση και σε πολλές περιπτώσεις με την διαφοροποίηση της παραγωγικής ικανότητας των περιφερειών αλλά και με ορισμένες αναδιαρθρώσεις. Η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας καθώς και οι αναδιαρθρώσεις πρέπει να εξασφαλίζουν μια συνεχή αυτοσυντηρούμενη αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος και βελτίωση διαβίωσης του πληθυσμού τους.

ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ, υπάρχουν κάποιοι παράγοντες οι οποίοι είναι:

- ❖ Οικονομικοί:
 - Η πλήρης απασχόληση των συντελεστών παραγωγής
 - Η πρόληψη πληθωριστικών πιέσεων
 - Η χωροθέτηση των επιχειρήσεων
 - Το κόστος συμφόρησης των αστικών κέντρων
 - Η ενίσχυση της συνοχής των περιφερειών της ΕΕ
 - Η διόρθωση τα ανεπάρκειας των δυνάμεων της αγοράς
 - Η οικονομική μεγέθυνση και ανακατανομή των πόρων
- ❖ Κοινωνικοπολιτικοί:
 - Η περιφερειακή ανεργία
 - Η δίκαιη διανομή του εισοδήματος
 - Η ενίσχυση των κοινωνικοπολιτιστικών περιφερειακών προτύπων
 - Η πολιτική οργάνωση και ενεργοποίηση της συμμετοχής του πληθυσμού
- ❖ Περιβαλλοντικοί:
 - Η αειφόρος ανάπτυξη
 - Η προστασία και απορρύπανση του περιβάλλοντος

Τέλος, διαπιστώνουμε πως η άσκηση περιφερειακής πολιτικής είναι αναγκαία ως άμεση προτεραιότητα και βασικός στόχος του στρατηγικού σχεδιασμού ενός σύγχρονου κράτους. Οι λόγοι δεν είναι μόνο οικονομικοί, αλλά και πολιτικοί, πολιτιστικοί, κοινωνικοί και ηθικοί. Και οι διαστάσεις του περιφερειακού προβλήματος απαιτούν την άμεση αντιμετώπιση του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

2.7.1. Προϋποθέσεις περιφερειακής πολιτικής

Για να εφαρμοστεί η περιφερειακή πολιτική χρειάζονται κάποιοι συντελεστές παραγωγής ή και κάποια αγαθά που να είναι μεταφερόμενα.

Σε περιπτώσεις μη κινητικότητας όλων των συντελεστών και αγαθών δεν μπορεί να επέλθει καταμερισμός εργασίας μεταξύ διαφόρων περιοχών και δεν είναι δυνατές οι σχέσεις διαπεριφερειακών ανταλλαγών.

Σε μια τέτοια περίπτωση η περιοχή πρέπει να είναι σχετικά αυτάρκης και να συντηρείται από μόνη της. Η περίπτωση αυτή εκφράζει την ακραία κατάσταση μη κινητικότητας των αγαθών και των συντελεστών παραγωγής. Παρόλα αυτά υπάρχουν τα αγαθά που δεν είναι μεταφερόμενα όπως είναι η φύση, η μορφολογία του εδάφους αλλά και άλλα που είναι μεταφερόμενα, όπως και συντελεστές που με δυσκολία ή μεγάλο κόστος μπορούν να μεταφερθούν.

2.7.2. Κύρια μέσα περιφερειακής πολιτικής

Τα κυριότερα μέτρα που εφαρμόζονται κατά ένα μεγάλο μέρος και στην Ελλάδα είναι(*Κόνσολας, 1997*):

- ◆ Οικονομική και κοινωνική υποδομή
- ◆ Επιδοτήσεις ή επιχορηγήσεις
- ◆ Φορολογικά κίνητρα
- ◆ Πιστωτικά κίνητρα
- ◆ Θεσμικά μέτρα
- ◆ Έλεγχοι και αντικίνητρα

2.7.3. Οι διαστάσεις του περιφερειακού προβλήματος στην Ελλάδα

Το περιφερειακό πρόβλημα της χώρας έχει γίνει μόνιμο εσωτερικό εθνικό πρόβλημα πλέον, με πολύ σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της χώρας. Υπήρχε μια πρόοδος η οποία συντελεστής στην οικονομία της χώρας και την κοινωνική της ανάπτυξη, όπου συνοδεύτηκαν από έντονες διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές ανισότητες στη χωροταξική κατανομή του πληθυσμού, στο επίπεδο διαβίωσης, στην κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική υποδομή. Το κυριότερο όμως χαρακτηριστικό του προβλήματος είναι ότι στη διαχρονική του αυτή πορεία εξακολουθούν να διευρύνονται (*Κόνσολας, 1997, ΚΕΠΕ, 1991*)

Υπάρχουν όμως και πιο σημαντικά χαρακτηριστικά τα οποία είναι:

- ◆ Η υπερβολική συγκέντρωση του πληθυσμού της χώρας και των περισσότερων οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην πρωτεύουσα, δημιουργεί σοβαρά τόσο για την Αθήνα όσο και για την υπόλοιπη χώρα.
- ◆ Οι περιφέρειες ως χωρικές μονάδες και ως πόλοι συγκέντρωσης δραστηριοτήτων χάνουν τη δημογραφική τους βάση που αποτελεί την αυτοδύναμη ανάπτυξή τους και την αξιοποίηση των φυσικών τους πόρων και αυτό είναι αποτέλεσμα της μετακίνησης του πληθυσμού.
- ◆ Η πληθυσμιακή αποδυνάμωση ορισμένων ορεινών, ημιορεινών και νησιωτικών περιοχών δίνει τη διάσταση του «Εθνικού κινδύνου».
- ◆ Η άνιση κατανομή των αποτελεσμάτων της αναπτυξιακής διαδικασίας διατηρεί την ανισότητα στα εισοδήματα και στις ευκαιρίες επιλογής τρόπων ζωής.
- ◆ Οι διαφορές στην ποιότητα ζωής ανάμεσα στις περιφέρειες και η αποδιοργάνωση που παρατηρείται στην οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική δομή ορισμένων αγροτικών περιφερειών απλώνουν τις δυσμενείς επιδράσεις τους σε ολόκληρη τη χώρα και διαβρώνουν την εθνική συνεκτικότητα.
- ◆ Στα μεγάλα αστικά κέντρα οι συνθήκες αναψυχής και εργασίας χειροτερεύουν, η μετακίνηση και οι μεταφορές γίνονται προβληματικές και η οικονομική δραστηριότητα επηρεάζεται όλο και πιο πολύ αρνητικά.

Προβλήματα

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής {E(2000)/946/(14/4/2000)} όλες οι αγροτικές περιοχές της Ε.Ε. αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα τα οποία επηρεάζουν σοβαρά τη βιωσιμότητα των περιοχών αυτών.

Τα πιο σημαντικά είναι:

- A. Η γήρανση του πληθυσμού
- B. Η μετακίνηση από την επαρχία προς τα μεγάλα αστικά κέντρα
- Γ. Η απώλεια θέσεων εργασίας

Για να τονωθεί ο κοινωνικοοικονομικός ιστός του αγροτικού χώρου και να επιδρά αυτό θετικά και στην εξέλιξη του **πρωτογενή** τομέα πρέπει η κάθε ολοκληρωμένη παρέμβαση να δίνει καινούργιες διεξόδους.

Περιφερειακές ανισότητες

Οι σημαντικότεροι παράγοντες που τις δημιουργούν είναι (*Κόνσολας, 1997*):

- ✓ Γεωγραφικοί παράγοντες

- ✓ Η δομή της οικονομίας των περιφερειών
- ✓ Η χαμηλή σχετική κινητικότητα εργασίας και κεφαλαίου
- ✓ Θεσμικοί παράγοντες
- ✓ Πολιτικοί
- ✓ Πολιτιστικοί
- ✓ Περιβαλλοντικοί
- ✓ Εξωτερικές οικονομίες
- ✓ Έλλειψη διάχυσης καινοτομικών δραστηριοτήτων
- ✓ Εξωτερικός έλεγχος
- ✓ Περιορισμένη επιχειρηματική πρωτοβουλία

Στρατηγικές και μοντέλα περιφερειακής ανάπτυξης

Η «ισόρροπη ανάπτυξη» αποβλέπεται μέσα από την ενδογενή ανάπτυξη στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη όλων εκείνων των τομέων της περιφέρειας ή της κάθε περιοχής που παρουσιάζει δυνατότητες για ανάπτυξη.

Τα Πλεονεκτήματα είναι:

- Η ανάπτυξη δε θα βασισθεί μόνο σε ένα τομέα αλλά σε πιο πολλούς, με αποτέλεσμα την ελαχιστοποίηση των αρνητικών αποτελεσμάτων σε περίπτωση διακυμάνσεων της οικονομίας και της αγοράς.
- Αποφεύγοντας τη «μονοκαλλιέργεια» μιας δραστηριότητας μειώνεται ο βαθμός εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από έναν κλάδο ενώ δίνονται οι δυνατότητες ανάπτυξης και κλάδων που δεν παρουσιάζουν σε πρώτη φάση συγκριτικά αποτελέσματα.

Τα Μειονεκτήματα είναι:

- Το αυξημένο κόστος, γιατί διοχετεύονται κονδύλια σε διάφορους κλάδους, ενώ οι ρυθμοί ανάπτυξης είναι πολύ χαμηλοί.

Προϋπόθεση: είναι

- Ο αναλυτικός σχεδιασμός
- Η επαρκής γνώση της περιοχής και της αγοράς
- Η συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού και η καθοδήγηση των ενεργειών που θα γίνουν

Η Βασικότερη όμως προϋπόθεση της ισόρροπης ανάπτυξης όσο και το πετύχει ο στόχος είναι η ύπαρξη κεφαλαίου που θα υπάρξει για τις επενδύσεις αυτές.

2.7.4. Βασικοί Αντικειμενικοί Σκοποί της Περιφερειακής Πολιτικής

Από τη μεγάλη συγκέντρωση του πληθυσμού στις μεγάλες πόλεις δημιουργήθηκαν πολλά λειτουργικά προβλήματα σε όλη τη χώρα, οπότε (ΚΕΠΕ, 1991)[7]:

- ✓ Να δημιουργηθούν προϋποθέσεις στις περιφέρειες για ισόρροπη ανάπτυξη και να υπάρχουν κίνητρα περιφερειακής ανάπτυξης και εκτέλεση προγραμμάτων τεχνικής και κοινωνικής υποδομής.
- ✓ Να καθιερωθεί ένα δίκτυο αστικών κέντρων στο οποίο θα υπάρχει αυτάρκεια σε κοινωνικές υπηρεσίες και να είναι ολοκληρωμένα πολεοδομικά και οικονομικά συγκροτήματα.
- ✓ Να μειωθεί η αύξηση της συγκέντρωσης οικονομικών δραστηριοτήτων στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.
- ✓ Να υπάρχει προστασία και βελτίωση του φυσικού πολιτιστικού περιβάλλοντος καθώς και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων.

2.7.5. Μέσα Περιφερειακής Πολιτικής στην Ελλάδα

Ο αναπτυξιακός νόμος 1262/82, ήταν το κυριότερο μέσο περιφερειακής πολιτικής, ο οποίος προέβλεπε τον χωρισμό της χώρας σε τέσσερις περιοχές κινήτρων, αλλά και σε κάθε νομό έστω και αναπτυγμένο επειδή υπάρχουν ποσοστά ενίσχυσης ευνοϊκότερα από πλευράς κινήτρων. Ο νόμος αυτός αντικαταστάθηκε το 1990 από τον νόμο 1892/90, ενώ το 1994 μετά από τροποποίηση και συμπλήρωση του αναπτυξιακού πλαισίου ψηφίσθηκε στη βουλή ο νόμος 2234/94 (Κόνσολας, 1997)

Ο νόμος αυτός προκειμένου οι επιχειρήσεις να κάνουν παραγωγικές επενδύσεις παρέχει: επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις επιτοκίου, φορολογικές εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις.

Σήμερα στην Ελλάδα σημαντικός παράγοντας στην αναπτυξιακή της διαδικασία, παίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των Κοινοτικών πλαισίων στήριξης (ΚΠΣ). Το Γ΄ ΚΠΣ περισσότερο μαζί με το Ταμείο Συνοχής και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες αποτελούν το σύνολο των ευρωπαϊκών πόρων που θα χρηματοδοτήσουν και τα επόμενα χρόνια έργα ενέργειες και πρωτοβουλίες, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν με επιτυχία τα προβλήματα της οικονομίας μας και να τεθούν οι αναπτυξιακές βάσεις μέσα από τις οποίες αντιμετωπίζονται και τα περιφερειακά προβλήματα.

7 ΚΕΠΕ, 1991:Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ Ο ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

3.1 Η Περιφέρεια μας^[8]

Η Θεσσαλία έχει συνολική έκταση 14.036 χλμ², που αντιπροσωπεύει περίπου το 11% της συνολικής έκτασης της ελληνικής επικράτειας.

Συνορεύει βόρεια με τις περιφέρειες της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας, νότια με την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος, δυτικά με την περιφέρεια Ηπείρου, ενώ Ανατολικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος.

Το έδαφος είναι 50% ορεινό-ημιορεινό και 50% πεδινό και στα όριά του περιλαμβάνεται η πεδιάδα της Θεσσαλίας, η μεγαλύτερη πεδιάδα της Ελλάδας.

Η πεδιάδα αυτή διαρρέεται στο άξονα ανατολή-δύση από τον ποταμό Πηνειό, το τρίτο μεγαλύτερο ποτάμι της χώρας.

Στις ορεινές περιοχές περιλαμβάνονται ο Όλυμπος, το νότιο τμήμα της οροσειράς της Πίνδου, το βόρειο τμήμα των Αγράφων, η Όσσα, το Πήλιο και η Όθρυς.

Η στρατηγική γεωγραφική της θέση, στο κέντρο της χώρας μας, αποτελεί σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα για την οικονομική ανάπτυξης της.

Το υπέδαφος της περιφέρειας Θεσσαλίας διαθέτει ορυκτό πλούτο, κυρίως χρωμίτη, θειούχα μεταλλεύματα, αμιάντο και κοιτάσματα λιγνίτη.

Μεγαλύτερη πόλη, αλλά και πρωτεύουσα της Θεσσαλίας, όπως και έδρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η Λάρισα. Δεύτερη πόλη σε πληθυσμό ο Βόλος, που αποτελεί και το λιμάνι όλης της Θεσσαλίας.

Εξίσου σημαντικά αστικά κέντρα της περιφέρειας είναι η Καρδίτσα και τα Τρίκαλα.

Η Θεσσαλία αποτελείται από τέσσερες νομούς, Λάρισας, Μαγνησίας, Τρικάλων και Καρδίτσας. Έχει κατά βάση υψηλή παραγωγή προϊόντων του πρωτογενή τομέα αλλά και σημαντική μεταποίηση. Η γεωγραφική της θέση την έχει αναγάγει τα τελευταία χρόνια σε σημαντικό κόμβο ανάπτυξης δικτύων.

ΛΑΡΙΣΑ

Η περιοχή παρέμβασης της Αναπτυξιακής Ελασσόνας Κισσάβου αποτελείται από το σύνολο του ορεινού τόξου του Νομού Λάρισας και περιλαμβάνει την περιοχή Ελασσόνας - Τεμπών - Κισσάβου. Η έκταση του Νομού Λάρισας είναι 5.412 τ.χλμ. και συνορεύει Β. με τους Ν. Πιερίας και Κοζάνης, Δ. με τους Ν. Γρεβενών, Τρικάλων και Καρδίτσας, Ν. με τους Ν. Φθιώτιδας και Μαγνησίας και Α. βρέχεται από το

⁸ www.larissa-chamber.gr

Αιγαίο Πέλαγος. Η ακτογραμμή του Νομού είναι 34 χλμ., ξεκινώντας από τα σύνορα με το Νομό Πιερίας και φθάνοντας μέχρι το Πήλιο (το μεγαλύτερο τμήμα των ακτών ανήκει στο Δήμο Μελιβοίας). Ο Νομός συνδυάζει με ένα μοναδικό τρόπο την αστική ζωή στην πρωτεύουσα, με την ηρεμία και τη διαφορετικότητα της επαρχίας. Το βουνό (Όλυμπος, Κίσσαβος, Μαυροβούνι) με τη θάλασσα (Αιγαίο) και τις πανέμορφες παραλίες. Διακρίνεται για τον απέραντο κάμπο του, τα δάση με οξιές, δρύες, καστανιές, βελανιδιές, πεύκα, έλατα και πουρνάρια, τους αμυγδαλεώνες του, την ιστορία και τη ζωντανή παράδοσή του.

Τα τοπικά προϊόντα και τους φιλόξενους και εργατικούς ανθρώπους του, με την ιδιόμορφη πολλάκις ντοπιολαλιά τους. Αποτελεί αφορμή εξορμήσεων αλλά και αφετηρία πιο μακρινών διαδρομών. Συνδέεται με την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη οδικώς και με τρένο. «Πολύπτυχος», «ακτινοβόλος», «χιονάτος», είναι μερικά από τα επίθετα, που αποδόθηκαν στον Όλυμπο κατά την αρχαιότητα. Στις κορυφές του κατοικούσαν οι Δώδεκα Θεοί, που όριζαν τις μοίρες των αρχαίων Ελλήνων. Χαρακτηρίστηκε επίσης Παρθενώνας της Ελληνικής φύσης. Είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας (2.917μ.) και το 2ο στα Βαλκάνια. Έχει έκταση 174.200 στρ. Οροθετείται Β. από τα Στενά της Πέτρας και Ν. από την Κοιλιάδα των Τεμπών (Νομοί Πιερίας και Λάρισας). Το ρέμα της Ζηλιάνας στην περιοχή Καρυάς τον χωρίζει σε δύο τμήματα, τον κυρίως όγκο και τον Κάτω Όλυμπο. Από το 1938 χαρακτηρίστηκε Εθνικός Δρυμός (Ν. Πιερίας και Λάρισας), ενώ η UNESCO κήρυξε το βουνό «Απόθεμα της Βιόσφαιρας».

Η σημασία της πανίδας του Ολύμπου καθορίζεται από το γεγονός ότι σ' αυτόν διαβιούν μερικά από τα απειλούμενα με εξαφάνιση είδη της Ευρώπης. Αυτό αποδεικνύει την ποιότητα των βιοτόπων του αλλά και την επιτακτική ανάγκη για την προστασία τους. Από τα 32 είδη θηλαστικών που ζουν στο βουνό, υπάρχει μεγάλος αριθμός από αλεπούδες, αγριογούρουνα, ασβούς, κουνάβια, χιονοπόντικες και νυφίτσες. Σπανίζουν το αγριόγιδο, ο λύκος και ο αγριόγατος, ενώ δυστυχώς η αρκούδα, ο λύγκας και το ελάφι έχουν εξαφανιστεί. Η ορνιθοπανίδα αριθμεί περισσότερα από 115 είδη. Ο Κίσσαβος (Όσσα) είναι ένα βουνό κατάφυτο από δάση οξιάς, καστανιάς, κουμαριάς, ελάτης και βελανιδιάς, αλλά φύονται και κέδροι, πλατάνια, κρानιές, φλαμουριές, βατομουριές και ποώδη, όπως ρίγανη και θυμάρι.

Κατά μήκος των ρεμάτων της ΒΑ. Όσσας απαντάται η σπάνια ιπποκαστανιά. Μία έκταση 16.900 εκταρίων είναι χαρακτηρισμένη «Αισθητικό Δάσος της Όσσας» και προστατεύεται από το Πανευρωπαϊκό Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 (NATURA 2000). Οι

πλαγιές της φιλοξενούν γραφικά χωριά, χαρακτηρίζονται από έντονες χαραδρώσεις και ρέματα, που δημιουργούν πανέμορφους καταρράκτες και εντυπωσιακά φαράγγια και καταλήγουν στις χρυσαφένιες δαντελωτές ακτές του Αιγαίου. Το οδικό δίκτυο του βουνού είναι εκτεταμένο και βατό σχεδόν όλες τις εποχές του χρόνου, δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους επισκέπτες να απολαύσουν κάθε γωνιά του. Η ψηλότερη κορυφή («Προφ. Ηλίας» 1.978μ.) είναι ορατή από όλο σχεδόν το Νομό και εύκολα αναγνωρίσιμη, λόγω του κωνικού της σχήματος. Το κατάφυτο Μαυροβούνι (1.054μ.) υψώνεται ανάμεσα στην Όσσα (Κίσσαβος) και το Πήλιο και αποτελεί σημαντικό βιότοπο για πολλά είδη αρπακτικών, όπως ο γυπαετός, ο ασπροπάρης και ο φιδαιτός. Προστατεύεται από το ευρωπαϊκό δίκτυο NATURA 2000. Το Μαυροβούνι καλύπτεται κυρίως από δάση δρυός, οξιάς και καστανιάς. Τα αείφυλλα-πλατύφυλλα καταλαμβάνουν το κατώτερο μέρος του βουνού, ενώ οι αριές σχηματίζουν πυκνά δάση στις Α. πλαγιές του. Στις όχθες των ρεμάτων φύονται σκλήθρα, πλατάνια, ιτιές και λεύκες. Ο Πηνειός είναι σημαντικός για τα μοναδικά παρόχθια δάση του από πλατάνια, που δημιουργούν το αισθητικό δάσος των Τεμπών και τις νησίδες με τα δρυοδάση. Παράλληλα αποτελεί σημαντική περιοχή για τα πουλιά (παρυδάτια και αρπακτικά), ενώ από ιχθυολογική άποψη περιλαμβάνει κοινά είδη ψαριών. Η κοιλάδα των Τεμπών είναι περιοχή ειδικής προστασίας και έχει χαρακτηριστεί τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, ενώ το Δέλτα του Πηνειού αποτελεί καταφύγιο ή εκτροφείο θηραμάτων και παράλληλα απαγορεύεται η αλιεία εδώ κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Για τις περιοχές αυτές γίνεται αναφορά σε διεθνείς και ευρωπαϊκούς καταλόγους βιότοπων – υγρότοπων.

ΜΑΓΝΗΣΙΑ

Ο νομός Μαγνησίας βρίσκεται στην Κεντρική Ελλάδα και απέχει 320 χιλιόμετρα από την Αθήνα και 200 χιλιόμετρα από την Θεσσαλονίκη. Καταλαμβάνει το ανατολικό τμήμα της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Η χερσόνησος της Μαγνησίας, έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (NATURA). Οι εδαφικές εξάρσεις που επικρατούν είναι η πυκνή βλάστηση, το έντονο ανάγλυφο, οι μεγάλες κλίσεις και η παραποτάμια βλάστηση. Στην εικόνα αυτή παρεμβάλλονται τα αγροτεμάχια, οι μικρές εκτάσεις βοσκοτόπων, οι κήποι και οι διάσπαρτοι οικισμοί ενώ στις ημιορεινές περιοχές συναντάται θαμνώδης, ημιθαμνώδης βλάστηση, μέσες και ομαλές κλίσεις καθώς και έντονη εναλλαγή φυσικής βλάστησης και καλλιεργειών. Έχει έκταση 2.646 τετρ. χλμ. και πληθυσμό 207.000 περίπου

κατοίκους, που ασχολούνται κατεξοχήν με την αλιεία, την κτηνοτροφία, τη γεωργία, τη βιομηχανία και τον τουρισμό. Είναι σημαντικός οδικός, θαλάσσιος και εναέριος κόμβος.

Το έδαφος του νομού είναι κατά τα 2/3 ορεινό με κύριο ορεινό όγκο το Πήλιο, ενώ δεν απαντώνται αξιόλογα υδάτινα ρεύματα. Στα όρια των νομών Λάρισας και Μαγνησίας και μεταξύ της Όσσας (Κισσάβου) και του Πηλίου, εκτείνεται σε έκταση 390.000στρμ. το όρος Μαυροβούνι, που χαρακτηρίζεται από δασωμένους λόφους με βοσκότοπους και καλλιεργήσιμες εκτάσεις και από φαράγγια με πυκνή μακκία βλάστηση προς την πλευρά του Αιγαίου. Το μέσο υψόμετρο είναι 1.054μ. (κορυφ. Σκούτλη). Στο ανώτερο τμήμα καλύπτεται από δάση οξυάς, καστανιάς και δυός, ενώ στο κατώτερο από αείφυλλα πλατύφυλλα. Διατρέχεται από ρέματα, στις όχθες των οποίων φύονται πλατάνια, λεύκες, σκλήθρα και ιτιές. Τα πετρώματά του είναι κυρίως σχιστόλιθοι και ασβεστόλιθοι. Οι οικισμοί είναι αραιοί και οι κύριες ανθρώπινες δραστηριότητες είναι η δασοπονία, η κτηνοτροφία και το κυνήγι.

Αποτελεί σημαντική περιοχή για τα αρπακτικά και κυρίως για το μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*), ενώ εντοπίζονται εδώ και αρκετά αναπαραγόμενα είδη (σφηκιάρης, ασπροπάρης, φιδαιτός, σαΐνι, αετογερακίνα, κραυγαετός, σταυραετός, πετρίτης, χαλκοκουρούνα και μεσοτσικλητάρα).

Ο ορεινός όγκος της Όθρυος (1.760μ.) βρίσκεται στο ΝΔ. τμήμα του Ν. Μαγνησίας και αποτελεί το φυσικό όριο του νομού με το Νομό Φθιώτιδας. Η πόλη του Αλμυρού απέχει από τις πλαγιές του όρους μόλις 15 χλμ., ενώ κατά μήκος του όρους απαντώνται κι άλλοι οικισμοί. Διακρίνεται για τις απότομες χαράδρες του, τις κορυφές άνω των 1.300μ., με ψηλότερη το Γερακοβούνι στα 1.726μ. (και του νομού ολόκληρου), τις πηγές και τις ρεματιές, τα ιαματικά νερά και τις σπηλιές. Προσφέρεται για πεζοπορία και αποτελεί παράδεισο για τους λάτρεις της κατάβασης φαραγγιών, καθώς οι πλαγιές του είναι στη κυριολεξία γεμάτες απ' αυτά. Τα πετρώματά του είναι κυρίως ασβεστόλιθοι και φλύσχης. Απαντώνται δρύες, έλατα και αειθαλή πλατύφυλλα.

Μεγάλο μέρος του όρους καταλαμβάνεται από βοσκότοπους (αιγοπρόβατα, βοοειδή, χοίροι). Επίσης αποτελεί καταφύγιο θηραμάτων, όπως πέρδικες, ζαρκάδια, αγριόχοιροι, λαγοί, λύκοι, αλεπούδες κ.λπ. Τα Όρη της Γκούρας (7.000 εκτ.) είναι μία απόκρημνη περιοχή με χαράδρες στο Δ. τμήμα του όρους Όθρυς. Χαρακτηρίζονται από τα βοσκοτόπια και τα ανοιχτά δάση και οι κύριες δραστηριότητες σ' αυτά είναι η δασοπονία, η κτηνοτροφία και το κυνήγι. Τα όρη

συντηρούν μια σημαντική αποικία Όρνιων. Άλλα αναπαραγόμενα είδη είναι ο ασπροπάρης και ο φιδαιτός.

ΚΑΡΔΙΤΣΑ

Ο νομός Καρδίτσας, με την ευρύτερη περιοχή παρέμβασης του LEADER (Τοπικό Πρόγραμμα Ορεινών Περιοχών Καρδίτσας, Φθιώτιδας και Νότιας Λάρισας), βρίσκεται στην καρδιά της Ελλάδας και απέχει 300 χιλιόμετρα από την Αθήνα και 220 χιλιόμετρα από την Θεσσαλονίκη. Καταλαμβάνει το ΝΔ τμήμα της Θεσσαλίας και είναι ο μικρότερος από τους τέσσερις νομούς της. Χαρακτηρίζεται από την αντίθεση της πεδιάδας με τον ορεινό όγκο ο οποίος καταλαμβάνει το μισό δυτικό τμήμα του νομού. Στην περιοχή ανήκει το ημιορεινό και κυρίως το ορεινό κομμάτι του νομού και ιδιαίτερα η οροσειρά των Αγράφων, που είναι η Νότια απόληξη της Πίνδου.

Μπορεί να χαρακτηριστεί κατά το ήμισυ ορεινός. Πρωτεύουσα του Νομού είναι η Καρδίτσα. Η Λίμνη Πλαστήρα στο ορεινό τμήμα των Αγράφων, σε υψόμετρο 792μ. (Νότια Πίνδος), αποτελεί έργο μεγάλης σημασίας για την ευρύτερη περιοχή.

Το φυσικό περιβάλλον είναι απaráμιλλο και χαρακτηρίζεται από την έντονη βιοποικιλότητα και την εναλλαγή του τοπίου. Οι τρεις λίμνες του Νομού (Ν.Πλαστήρα, Σμοκόβου και Στεφανιάδας), τα ποτάμια, τα βουνά και ο κάμπος συνθέτουν ένα μοναδικό φυσικό μωσαϊκό.

Η περιοχή της λίμνης Ν.Πλαστήρα, ανήκει στο δίκτυο NATURA 2000, και έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή ήπιας -οικοτουριστικής- παρέμβασης. Τα γραφικά ορεινά χωριά με τα καφενεδάκια τους, τα στενά μονοπάτια μέσα στα πυκνά δάση, οι γιορτές και τα πανηγύρια, τα ήθη και τα έθιμα, δίνουν ζωή σε αυτή την περιοχή, διατηρώντας ακόμα και σήμερα ένα σημαντικό κομμάτι της παράδοσης.

3.2.Γεωγραφικά – Δημογραφικά – Πληθυσμιακά Στοιχεία

Σύμφωνα με την απογραφή του 2011, από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, η Θεσσαλία είναι η 3^η πολυπληθέστερη περιφέρεια με 6,77% ποσοστό επί συνόλου (πρώτη η Αττική, δεύτερη η Κεντρική Μακεδονία) με 730.730 άτομα, 361.900 άνδρες και 368.830 γυναίκες, ενώ η πυκνότητα του μόνιμου πληθυσμού ανά τ.χλμ. είναι 52,06.

Η Περιφερειακή ενότητα Τρικάλων έχει πληθυσμό 131.085 άτομα, εκ των οποίων 64.540 άνδρες και 65.160 γυναίκες με πυκνότητα 38,33.

Αναλυτικά ο πληθυσμός ανά δήμο έχει ως εξής:

<u>Δήμος Τρικαίων</u> <u>77.143</u>	<u>Δήμος Καλαμπάκας</u> <u>33.079</u>	<u>Δήμος Πύλης</u> <u>24.478</u>	<u>Δήμος Φαρκαδόνας</u> <u>16.238</u>
Δ.Ε. Τρικαίων 53.712,	Δ.Ε. Καλαμπάκας 15.966,	Δ.Ε. Πύλης 7.127,	Δ.Ε. Φαρκαδόνας 7.699,
Δ.Ε. Εστιαϊοτίδας 3.041,	Δ.Ε. Ασπροποτάμου 1.517,	Δ.Ε. Αιθίων 3.505,	Δ.Ε. Ουγαλίας 5.224,
Δ.Ε. Καλλιθέδενδρου 2.535,	Δ.Ε. Βασιλικής 2.639,	Δ.Ε. Γόμφων 5.450,	Δ.Ε. Πελινναίων 3.315.
Δ.Ε. Κόζικα 3.067,	Δ.Ε. Καστανιάς 1.695,	Δ.Ε. Μυροφύλλου 752,	
Δ.Ε. Μεγάλων Καλυβίων 3.612,	Δ.Ε. Κλεινοβού 2.654,	Δ.Ε. Νεράιδας 1.026,	
Δ.Ε. Παλιοκάστρου 3.411,	Δ.Ε. Μαλακασίου 2.064,	Δ.Ε. Παλαίων 3.943,	
Δ.Ε. Παραληθαίων 3.355,	Δ.Ε. Τυμφαίων 2.270,	Δ.Ε. Πινθέων 2.675.	
Δ.Ε. Φαλώρειας 4.410	Δ.Ε. Χασίων 4.244.		

Πηγή: www.statistics.gr

Δημογραφικά - Στατιστικά

Ο νομός ύστερα από μία σημαντική μείωση του πληθυσμού στη 10ετία 61-71 (από 142.871 πέφτει στις 133.417), αρχίζει να επανακτά έδαφος, αφού ο πληθυσμός του παρουσιάζει σταθερή αύξηση 134.207 το 1981, 136.295 το 1987, 138.956 το 1991 και 139.548 το 2001. Στην τελευταία απογραφή του 2011 έχουμε μείωση πάλι σε 131.085 και αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μετανάστευση λόγω της οικονομικής κρίσης των τελευταίων χρόνων.

Η μεγάλη πτώση μεταξύ 61-71, οφείλεται στην μεγάλη "αγροτική έξοδο" με κατεύθυνση κυρίως την εξωτερική μετανάστευση προς της χώρες της δυτικής Ευρώπης (Γερμανία κυρίως).

	1961	1971	1981	1991	2001	2011
ΕΛΛΑΔΑ	8.388.553	8.768.641	9.740.417	10.259.900	10.939.771	10.815.197
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	689.927	659.913	695.654	734.846	754.593	732.762
ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	142.781	133.417	134.207	138.956	139.548	131.085

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥΕ, 2011)

Στην 10ετία 71-81 σημειώνεται μία σταθεροποίηση, ενώ διαμορφώνεται η τάση επιστροφής, τόσο των εργαζομένων στο εξωτερικό, όσο και του εσωτερικού.

Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του Νομού ζει και εργάζεται στην πόλη των Τρικάλων, όπου ο πραγματικός πληθυσμός ξεπερνά τις 70.000 (σχεδόν το ήμισυ του Νομού), ενώ ο στατιστικός πληθυσμός είναι μικρότερος (48.962 το 1991). Τούτο οφείλεται σε λόγους απογραφής

3.3. Ο Νομός Τρικάλων^{9]}

Στην αρχαιότητα η περιοχή της Εστιαιώτιδας (του Νομού Τρικάλων) παίζει σημαντικό ρόλο στις πολιτικές και κοινωνικές ανακατατάξεις στον Ελλαδικό χώρο, το Πελλιναιόν (περιοχή σημερινού Δήμου Πελλιναιών, ταυτίζεται με το χώρο μεταξύ Ταξιαρχών και Πετροπόρου), η Φαρκαδόνα και η Τρίκκη εμφανίζονται στα 470 π.Χ. στη θεσσαλική νομισματική ένωση στην οποία συμμετείχαν οι σημαντικότερες πόλεις της Θεσσαλίας με τα νομίσματα τους να κυκλοφορούν σε όλη την επικράτεια της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Το Αιγίνιον (σημερινή Καλαμπάκα) ήταν η σημαντικότερη πόλη της Τυμφαίας και συνδέεται με την πορεία και δραστηριότητα πολλών Ρωμαίων αυτοκρατόρων, ενώ με το βυζαντινό όνομα Σταγοί θα συνδεθεί το παγκόσμιο φαινόμενο πολιτιστικής κληρονομιάς, τα Μετέωρα. Η αρχαία Φαῦττός (σημερινό. Ζάρκο) θα αναπτυχθεί και στον Μεσαίωνα και στην Τουρκοκρατία, η Φαλώρεια (στην περιοχή της Μεγάρχης), ο Άτραγας, οι Γόμφοι, η ιστορία των οποίων έχει τις ρίζες της στην κλασική εποχή, ενώ αναφέρεται η επιμονή που κατέβαλλε ο Ιούλιος Καίσαρας για να την κατακτήσει. Η Οιχαλία (σημερινό. Νεοχώρι) που ο Όμηρος αναφέρει ότι συμμετείχε στον Τρωικό πόλεμο και οι ορεινοί Τυμφαίοι διακρίνονται στη μάχη του Γρανικού ποταμού, ακολουθώντας τον Μ. Αλέξανδρο. Τέλος η πρωτεύουσα του Νομού τα Τρίκαλα, η αρχαία Τρίκκη θα ταυτισθεί με τον θεό της ιατρικής τον Ασκληπιό, ο Όμηρος αναφέρει ότι μετείχαν στον Τρωικό πόλεμο του θεού αυτού ενώ η παράδοση τον θέλει να ψάχνει και να βρίσκει τα βότανα του στην περιοχή του Κόζιακα και κυρίως στην περιοχή της αρχαίας Πιαλείας. Η αρχαία Τρίκκη απλωνόταν ανάμεσα σε δύο φυσικά σημεία της περιοχής δηλαδή ανάμεσα στον ποταμό Ληθαίο και στο λόφο 'Κάστρο', όπου θα πρέπει να υπήρχε και αρχαία Ακρόπολις. Η πρώτη σημαντική μνεία του ονόματος είναι πάνω σε θραύσμα ενεπίγραφης στήλης που βρέθηκε στο χώρο του Ασκληπιείου, σημαντικά υπολείμματα του οποίου συναντάμε στο κέντρο της πόλης.

Η βυζαντινή και μεταβυζαντινή εποχή έχει αφήσει έντονα σημάδια της σε αρκετά σημεία του Νομού τα οποία μπορούν να δημιουργήσουν τουριστικές διαδρομές, οι οποίες θα συμβάλλουν στην τουριστική και πολιτισμική καθοδήγηση των χιλιάδων επισκεπτών που συρρέουν στην περιοχή λόγω της ύπαρξης των Μετεώρων και της περιοχής Ελάτης- Περτουλίου.

⁹ Πηγή: Δήμος Τρικκαίων

Η περιοχή των Τρικάλων έγινε κοιτίδα πολιτισμού από αρχαιοτάτων χρόνων και είναι μία από τις πιο σημαντικές και ενδιαφέρουσες πολιτισμικά και πολιτιστικά.

Η Θεσσαλία για την καλύτερη διοίκηση της ήταν χωρισμένη σε τέσσερα φυλετικά κράτη, τετραρχία ή τετράδες και ένα από αυτά ήταν η Εστιαιώτις ή Ιστιαιώτις, περιοχή του σημερινού Νομού Τρικάλων με σπουδαιότερες πόλεις την Τρίκκη (Τρίκαλα) και το Αιγίνιο (Καλαμπάκα). Η περιοχή των Τρικάλων περιελάμβανε επίσης και την αρχαία Αθαμανία, που ταυτίζεται με τον ορεινό όγκο της Πίνδου και κυρίως με την περιοχή Ασπροποτάμου.

Το πεδινό τμήμα του Νομού κατοικήθηκε πριν από 100.000 και απόδειξη αυτού είναι η αποκάλυψη απολιθωμένων οστών και διαφόρων χρηστικών εργαλείων που απεκαλύφθησαν στις όχθες του Πηνειού ποταμού. Στο Μεγάλο Κεφαλόβρυσο υπάρχουν δύο νεολιθικοί οικισμοί (7000-5000 π.Χ.), ενώ στο Σπήλαιο της Θεόπετρας παρατηρείται ανθρώπινη δραστηριότητα όπου αφήνει τα ίχνη της από τα 15.000-8.000 π.Χ. Στα 1900π.Χ. καταφθάνουν στην Πίνδο τα πρώτα ελληνικά φύλλα Αθαμάνες, Αρκάδες, Αίθιοι, κ.λπ. ενώ στην περιοχή των Χασίων – Αντιχασίων πριν από το έτος αυτό είχαν εγκατασταθεί οι Ίωνες. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι Θεσσαλοί χρησιμοποιούν το ίδιο σύστημα γραφής με τους Κρήτες κατά την Μυκηναϊκή εποχή. Η ιστορική αυτή δραστηριότητα θα συνεχισθεί και στη συνέχεια στα κλασικά, ρωμαϊκά, βυζαντινά και μεταβυζαντινά χρόνια. Η περιοχή των Τρικάλων παρουσιάζει μία τεράστια συμμετοχή στην ιστορία της Ελλάδας από αρχαιοτάτων χρόνων.

Προέλευση του ονόματος της πόλης των Τρικάλων

Στην αρχαιότητα η πόλη των Τρικάλων λεγόταν Τρίκκη και όφειλε το όνομα της στην ομώνυμη νύμφη, που θεωρούνταν κατ' άλλους κόρη του Πηνειού και κατ' άλλους κόρη του Αισώπου ποταμού και με το ίδιο όνομα συναντάται μέχρι τα πρώτα βυζαντινά χρόνια.

Για την ετυμολογία του ονόματος έχουν διατυπωθεί πολλές ερμηνείες όπως ότι προέρχεται από το «τρεις καλός» ή ότι ο τύπος Τρίκαλος είναι ο αρχικός και στη συνέχεια επικράτησε ο συνεπτυγμένος Τρίκκη ή τον τύπο Τρίκαλος- Τρίκαλα, ελληνικό.

Κατά μία άλλη άποψη το όνομα της πόλης προήλθε από χαρακτηρισμό της θεάς Αρτέμιδος (Τρίκαλος Άρτεμις) της οποίας ναός υπήρχε στην περιοχή. Τέλος τονίζουμε το γεγονός ότι όλες οι εκκλησιαστικές πηγές ακόμη και μέχρι σήμερα

(Μητρόπολη Τρίκης και Σταγών) χρησιμοποιούν τον τύπο Τρίκη, που είναι γνωστή ως επισκοπή από τον 4^ο αιώνα.

Εδώ γεννήθηκε και εδώ έδρασε ο περίφημος γιατρός της αρχαιότητας, Ασκληπιός. Η Τρίκη πήρε μέρος στον Τρωικό πόλεμο με τριάντα πλοία και ηγήθηκαν οι γιοι του Ασκληπιού, Μαχάοντας και Ποδαλείριος, επίσης φημισμένοι γιατροί. Τον 7ο αιώνα ο Ασκληπιός θεοποιήθηκε. Η Τρίκη φημιζόταν κατά την αρχαιότητα για τα άλογα της τα οποία εικονίζονται στα γλυπτά του Παρθενώνα.

Αναλυτικότερα:

Αρχαιολογικά και Βυζαντινά μνημεία- Αξιοθέατα στο Νομό Τρικάλων:

- ◆ Κάστρο του Αθήναιου στην Πύλη
- ◆ Παλιό Χάνι Γώγου στην Παλαιοκαρυά
- ◆ Αρχαιολογικά ευρήματα και ερείπια από κεραμούς στην Αθαμανία
- ◆ Ίχνη κάστρων ελληνοιστικής εποχής και ίχνη τάφων στη θέση Κόρπου, στην κορυφή Καζάρμα στο Βροντερό
- ◆ Αρχαίος οικισμός στη θέση Τσιούκα στο Βροντερό
- ◆ Ίχνη παλιού κεραμοποιείου στο Βροντερό
- ◆ Ίχνη αρχαιολογικού οικισμού στη θέση βρύσες στο Παλαιοχώρι Γαρδικίου
- ◆ Ίχνη κάστρου και παλιού οικισμού στις θέσεις ‘Ψηλή ράχη’, ‘Φτέρη’ και ‘Κατώφλι’ στην Ελάτη
- ◆ Ίχνη ερειπωμένου κάστρου ελληνοιστικής- ρωμαϊκής εποχής στους Καλόγηρους
- ◆ Τάφοι ελληνοιστικής - ρωμαϊκής εποχής στην περιοχή Αγίας Τριάδας στους Καλόγηρους
- ◆ Επιτύμβια στήλη του Εχένικου στους Καλόγηρους
- ◆ Παλαιά Καλαμπάκα και προτομές στην Καλαμπάκα
- ◆ Κάστρο στην Αγριελιά και στον Πλάτανο και αρχαιολογική περιοχή ‘Οβριάσα’ στο Δήμο Παραληθαίων και Παληοκάστρου
- ◆ Αρχαίο νεκροταφείο στην τοποθεσία Πλατιά Μαγούλα στο Ζάρκο
- ◆ Τα φρούρια στο όρος Ιταμός από τους Ελληνοιστικούς χρόνους. Στην περιοχή, όπου σήμερα σώζονται μόνο ερείπια, τοποθετείται η αρχαία ακρόπολη Αθήναιον.
- ◆ Λαογραφικό μουσείο στο Χαλίκι
- ◆ Λαογραφικό μουσείο στην Κρανιά
- ◆ Σχολικό Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο στην Πιαλεία
- ◆ Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στην Καλαμπάκα

- ◆ Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Ασπροποτάμου. Η περιβαλλοντική εταιρεία ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ μελέτησε και κατασκεύασε τα εκθέματα του Κέντρου.
- ✓ **Ιεροί ναοί- μοναστήρια και Παραδοσιακοί οικισμοί**
 - ◆ Βαρούσι, Καστανιά, Μηλότοπος, Καστράκι, Μετέωρα, Βλάχια, Αγ. Γεώργιος, Ξυλοχώρι, Λιόπιστοι στην Ελάτη, Περτούλι και ο πύργος του Χατζηγάκη που σήμερα λειτουργεί σαν ξενώνας, Ασπροπόταμος, Πόρτα Παναγιά, Οιχαλία, Ξύλινος οικισμός (1820) στην Αθαμανία, Δάσος Πασχαλιώρι στη Δέση, Κατάφυτο στη Μηλιά, Χαλίκι, Ανθούσα, Βροντερό.
- ✓ **Μνημεία λαϊκού πολιτισμού**
 - ◆ Πέτρινες τοξωτές πέτρινες γέφυρες, Κρεμαστή πεζογέφυρα (1981) στην Πύλη, Πέτρινα γεφύρια ‘κεραμίδι’ στο Δούσικο, Πέτρινα μονότοξα γεφύρια ‘Χατζηπέτρου’ ή ‘Καμάρα Σμίξη’ στο Νεραϊδοχώρι, Πέτρινα θολωτά γεφύρια στο Μύλο του ‘Γκίκα’ και στο βακούφικο Μύλο στην Κρανιά, Πέτρινες βρύσες, Λιθόκτιστες βρύσες, Παραδοσιακός παλαιοί νερόμυλοι και δριστέλες.
- ✓ **Σπήλαια**
- ✓ **Χιονοδρομικό κέντρο Περτουλίου**
- ✓ **Καταφύγια**
- ✓ **Δραστηριότητες**
 - ◆ Ανεμοπερισμός- Αλεξίπτωτο Πλαγιάς(Parapente)
 - ◆ Paintball
 - ◆ Rafting- Canoe Kayak
 - ◆ Σκι
 - ◆ Snowraft-Snow board
 - ◆ Κάμπινγκ:Λειτουργούν συνολικά έξι κάμπινγκ στην Καλαμπάκα, στο Καστράκι, στη Θεόπετρα και στην Αγία Τριάδα
 - ◆ Αναρρίχηση
 - ◆ Ορειβασία (Hiking) -Ορεινή πεζοπορία (trekking)
 - ◆ Ορεινή ποδηλασία
 - ◆ Camping
 - ◆ Σπηλαιοεξερεύνηση
 - ◆ Τοξοβολία
 - ◆ Ιππασία
 - ◆ 4×4 Crossing

- ◆ Κολύμπι: Στον Μαλακασιώτικο ποταμό και στο ρέμα Μοκόσι, στον Πορταϊκό ποταμό, στο Δεσιώτικο ρέμα, στον Καμναϊτικό ποταμό, στον Ασπροπόταμο, στο Μουτσιαρίτικο ρέμα
- ◆ Ψάρεμα
- ◆ Οικοξενάγηση

3.4. Η πόλη των Τρικάλων[10]

Ο Νομός Τρικάλων, βρίσκεται στο κέντρο της Ελλάδας στα ΒΔ της Περιφέρειας Θεσσαλίας της οποίας και αποτελεί έναν από τους τέσσερις νομούς της. Έχει έκταση 3.389 Km². και πληθυσμό 131.085 (το 24% της έκτασης της Θεσσαλίας και 2,6% της χώρας), σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2011. Είναι κατά τα 4/5 περίπου νομός ορεινός και ημιορεινός, ενώ το ΝΑ του τμήμα καταλαμβάνει ένα μέρος της μεγάλης Θεσσαλικής πεδιάδας Είναι ένας από τους μεγαλύτερους νομούς της Θεσσαλίας.

Ο Νομός Τρικάλων γεωγραφικά και διοικητικά ανήκει στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και η οικονομία του βασίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα απασχόλησης, την κτηνοτροφία και τη γεωργία.

Η πρωτεύουσα του νομού είναι τα Τρίκαλα με πληθυσμό 80.900 στο Δήμο Τρικκαίων και με 53.712 κατοίκους στην πόλη. Είναι επίσης ένα από τα πιο δημοφιλή τουριστικά θέρετρα των γύρω περιοχών μιας και κυρίως τους χειμερινούς μήνες έχει αρκετούς τουρίστες οι οποίοι φτάνουν στην περιοχή κυρίως για το χιονοδρομικό κέντρο Περτουλίου, τα Μετέωρα του δήμου Καλαμπάκας τα οποία έχουν τουρισμό όλο το χρόνο.

Ο Νομός Τρικάλων συνορεύει στα βόρεια του νομού με το Νομό Γρεβενών και διαχωρίζονται με το βουνό Χάσια με υψόμετρο 1.554μέτρα. Υπάρχει βέβαια και το βουνό Αντιχάσια με υψόμετρο 1.416μέτρα. Ανατολικά συνορεύει με το Νομό Λαρίσης και διαχωρίζονται από τα βουνά Τίτανος και Ζάρκος με υψόμετρο 693μέτρα. Νότια συνορεύει με το νομό Καρδίτσας όπου υπάρχει το όρος Λάκμος με την ψηλότερη βουνοκορφή, γνωστή ως Τζουμέρκα, στα 2.429μέτρα. Τέλος στα δυτικά συνορεύει με το νομό Άρτας και Ιωαννίνων όπου υπάρχει και το βουνό της Πίνδου με 1.823 μέτρα υψόμετρο.

10 Πηγή: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων

Τα Τρίκαλα και γενικότερα ο Νομός εκτός από τη γεωγραφική θέση που έχουν και τα γνωστά βουνά που τα περιτριγυρίζουν, πηγάζουν και τα ποτάμια του Πηνειού και του Αχελώου, τα οποία στο Βόρειο και Δυτικό άκρο του Νομού Τρικάλων και έτσι τα βασικά ποτάμια τα οποία διαπερνούν το Νομό Τρικάλων είναι ένα πλήθος από παραποτάμους των δύο μεγάλων ποταμών, όπως είναι ο Μαλακασιώτης, ο Μουργκάνης, ο Ληθαίος, ο Παλαιοχωρίτης, ο Αγιαμονιώτης και ο Νεοχωρίτικος. Δημοτικά, ο Νομός Τρικάλων χωρίζεται (με το σχέδιο Καποδίστριας 1999-2010) σε μικρότερους Δήμους με μεγαλύτερο το Δήμο Τρικκαίων και πληθυσμό 80.900 κατοίκους.

Οι δήμοι είναι οι: Τρικκαίων, Αιθίων, Βασιλικής, Γόμφων, Εστιαιώτιδας, Καλαμπάκας, Καλλιθέου, Καστανιάς, Κλεινοβού, Κόζιακα, Μαλακασίου, Μεγάλων Καλυβίων, Οιχαλίας, Παλαιοκάστρου, Παραληθαίων, Πελλιναίων, Πιαλείων, Πύλης, Πινδαίων, Τυμφαίων, Φαλώρειας, Φαρκαδόνας, Χασίων και τις Κοινότητες Ασπροποτάμου, Μυρρόφυλλου, Νεράϊδας.

Όπως φαίνεται στην διοικητική αυτή διαίρεση του δήμου Τρικκαίων μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η κοινότητα του Ασπροποτάμου με 7.093 κατοίκους και ο Δήμος Καλαμπάκας με 11.841 κατοίκους και την μεγάλη τους τουριστική προσέλευση, που αποτελεί τον μεγαλύτερο πόλο έλξης κατά κύριο λόγο για την φυσική ομορφιά αλλά και για τα αξιοθέατα που υπάρχουν, όπως τα Μετέωρα και το Περτούλι με το χιονοδρομικό του κέντρο.

Οι βασικοί ορεινοί όγκοι είναι το Λάκμος ή Περιστέρι, τα όρη Αθαμάνων ή Τζουμέρκα-Κακαρδίτσα, το Χατζή στο δυτικό άκρο - και η Τριγγία, η Νεράϊδα, το Αυγό, η Λουπάτα, ο Κόζιακας ή Κερκέτιο ανατολικότερα, που μαζί συγκροτούν το σύμπλεγμα της νότιας Πίνδου. Στα βόρεια του νομού εκτείνονται οι χαμηλότερες οροσειρές των Χασίων και των Αντιχασίων.

Όλη σχεδόν η επιφάνεια των βουνών καλύπτεται από δάση, που αραιώνουν μόνον στις απότομες πλαγιές και στην περιοχή των ψηλότερων κορυφών. Χαμηλά και μέχρι το υψόμετρο των 1.000μ. επικρατούν τα πλατύφυλλα φυλλοβόλα δέντρα (βελανιδιές, πλάτανοι) και θάμνοι και τα αείφυλλα πλατύφυλλα (πουρνάρι κ.α.). Ψηλότερα βρίσκονται, κυρίως στις ανατολικές πλαγιές, δάση καστανιάς, οξιάς και τέλος πυκνά δάση ελάτης, ιδιαίτερα στις δυτικές πλαγιές. Σε περιοχές με χαμηλό ποσοστό φυτοκάλυψης κυριαρχεί η φτέρη, πλήθος αρωματικών φυτών (τσάι, ρίγανη, κ.α.) και διάφορες πόες στα λιβάδια της αλπικής ζώνης.

Περίφημα, από την αρχαιότητα ακόμα, ήταν τα βότανα του Κόζιακα. Η παράδοση αναφέρει πώς στις ανατολικές πλαγιές του βουνού συνέλλεγε τα φυτά που χρησιμοποιούσε για την παρασκευή των φαρμάκων ο Ασκληπιός.

Για το λόγο αυτό ο Κόζιακας ονομάζεται και Βουνό του Ασκληπιού. Ακόμα και σήμερα οι κάτοικοι των γύρω χωριών μαζεύουν αρωματικά φυτά και θεραπευτικά βότανα για προσωπική χρήση αλλά και για εμπόριο. Από τα μεγάλα θηλαστικά μόνιμη είναι η παρουσία του λύκου, της αρκούδας στην δυτική πλευρά (Χουτιάνα) - όπου καταφεύγει απ' την περιοχή του Ασπροποτάμου- και του ελαφιού. Απ' τα μικρότερα ζώα υπάρχουν λαγοί, αγριόγατοι, κουνάβια και αλεπούδες.

Τα βασικά ποτάμια του νομού είναι είτε παραπόταμοι του Πηνειού ή Σαλαμπριά (Μαλακασιώτικος, Μουργκάνης, Ληθαίος, Παλαιοχωρίτης, Αγιαμονιώτης, Νεοχωρίτικος, Πορταϊκός), είτε παραπόταμοι του Αχελώου ή Ασπροπόταμου (Καμνιαϊτικός, Βαθύρρεμα).

Ας σημειωθεί ότι οι δύο μεγάλοι αυτοί ποταμοί πηγάζουν ουσιαστικά από το ίδιο σημείο, στο ΒΔ άκρο του νομού Τρικάλων (απ' όπου πηγάζουν επίσης ο Αώος και ο Αραχθός).

Το φυσικό τοπίο του νομού και το διατηρημένο περιβάλλον του πιστοποιήθηκε με την ένταξη τριών περιοχών στο Δίκτυο NATURA 2000[11]. Οι περιοχές αυτές είναι: α) η περιοχή Ασπροποτάμου (GR 1440001), β) η περιοχή Κόζιακα (GR 1440002) και γ) η περιοχή των ορέων Αντιχασίων & Μετεώρων (GR 1440003).

Συγκοινωνιακό Δίκτυο: Οι συγκοινωνιακές υποδομές παρουσιάζονται προβληματικές, ιδιαίτερα στο ορεινό τμήμα του νομού. Η πρόσβαση γίνεται είτε οδικώς είτε σιδηροδρομικώς- συμβατική σιδηροδρομική γραμμή και Ιντερσίτι (Intercity)- ενώ δεν υφίσταται αεροπορική σύνδεση στην ευρύτερη περιοχή. Το φυσικό ανάγλυφο, καθιστά υψηλό το κόστος των έργων που εξυπηρετούν τη σύνδεση στο ορεινό τμήμα ενώ η ύπαρξη πολυάριθμων διάσπαρτων ορεινών οικισμών καθιστά το πρόβλημα περισσότερο έντονο. Προβληματική εμφανίζεται και η σύνδεση του νομού με τους γειτονικούς νομούς και κυρίως με τη δυτική Ελλάδα

Ο νομός ασχολείται κυρίως με τον πρωτογενή τομέα. Στον τομέα της γεωργίας καλλιεργούνται γύρω στα 670.000 στρέμματα, δηλαδή το 20% περίπου της συνολικής έκτασης, με μαζικές δυναμικές καλλιέργειες όπως ο καπνός, το σιτάρι, το

11 NATURA 2000 Το Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 είναι ένα δίκτυο ζωνών προστασίας της φύσης που εκτείνεται σε ολόκληρη την Κοινότητα και έχει ως στόχο να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη διατήρησή των πιο πολύτιμων και των πλέον απειλούμενων ειδών και ενδιατημάτων της σε ικανοποιητικό επίπεδο

βαμβάκι, το καλαμπόκι, διάφορα οπωροκηπευτικά κλπ. Από την κτηνοτροφία, το αιγοπρόβειο και το αγελαδινό γάλα είναι αυτά που τροφοδοτούν τα τρία μεγάλα εργοστάσια γάλακτος που υπάρχουν στην περιοχή και καλύπτουν τις ανάγκες του νομού σε εσωτερική κατανάλωση. Εξαγωγή γίνεται σε αρκετά μεγάλες ποσότητες το τυρί σε διάφορους τύπους όπως είναι η φέτα, το κασέρι και το γιαούρτι, στο κρέας (περίπου 200.000 τόνους) και πολλά άλλα ζωοκομικά προϊόντα.

Στον πρωτογενή τομέα του νομού ανήκει και ο έντονα δασικός και γεωργοκτηνοτροφικός χαρακτήρας της περιοχής.

Τα Τρίκαλα έχουν αρκετά αξιοθέατα κύρια και δευτερεύοντα, όπως είναι :

Τα πιο σημαντικά αξιοθέατα των Τρικάλων:

- Φρούριο - Ρολόι
- Βαρούσι
- Ασκληπιείο
- Κουρσούμ Τζαμί
- Ληθαίος - Κεντρική Γέφυρα
- Μύλος Ματσόπουλου
- Εκκλησίες
- Προφήτης Ηλίας - Ζωολογικός Κήπος
- Σιδηροδρομικός Σταθμός
- Δικαστήρια
- Σχολή Μονίμων Υπαξιωματικών (Σ.Μ.Υ.)
- Κεντρική Πλατεία
- Οδός Ασκληπιού
- Κλασσικά Κτίρια
- Μουσεία
- Πινακοθήκες
- Τα παλιά Μανάβικα
- Μνημεία-Αγάλματα-Προτομές

Αναλυτικότερα:

- ✓ -Το Φρούριο της Πόλης: χτισμένο από τον αυτοκράτορα από τον Ιουστινιανό στη θέση της αρχαίας ακροπόλεως, πάνω στην αρχαία ακρόπολη της Τρίκκης κατά τον 6ο μ.Χ. αιώνα, με τριπλό τείχος και το βυζαντινό ρολόι.

Ανακατασκευάστηκε από τους Οθωμανούς αργότερα, όπου κατά το 17ο αιώνα τοποθετήσανε και ένα τεράστιο ρολόι πάνω σε πύργο που συνοδευόταν από μια καμπάνα βάρους 650κιλών. Το 1936 αλλάζει από το δήμαρχο Θεοδοσόπουλο και τοποθετείτε άλλο ρολόι, το οποίο όμως οι Γερμανοί το 1941το βομβαρδίσανε. Στο τρίτο διάζωμα του φρουρίου, από τον πάτο ενός πηγαδιού, ξεκινάει ένα τούνελ που διέσχισε το λόφο του Προφήτη Ηλία και κατέληγε στο δρόμο προς την Καλαμπάκα.

- ✓ Το Κουρσούμ τζαμί ή Τέμενος του Οσμάν Σαχ,: κτίσμα του 16ου αιώνα χτισμένο στα 1550 και σχεδιασμένο από τον Σινάν Πασά, ονομαστό αρχιτέκτονα της εποχής. Το τζαμί πήρε το όνομά του από την τουρκική λέξη κουρσούμ, που σημαίνει μόλυβδος, επειδή ο θόλος του είναι μολυβοσκέπαστος.
- ✓ Κοντά στο Κουρσούμ τζαμί βρίσκεται ακόμη και σήμερα το Μουσουλείο του γιου του σουλτάνου Σουλεϊμάν Οσμάν Σαχ, το οποίο σύμφωνα με την ιστορία έκτισε το τζαμί λόγω του ότι στα Τρίκαλα θεραπεύτηκε από πολύ βαριά αρρώστια. Σήμερα το τζαμί είναι προστατευμένο μνημείο από την UNESCO και χρησιμοποιείται σαν χώρος ήπιων εκδηλώσεων.
- ✓ Η συνοικία Βαρούσι: Είναι η παλιά χριστιανική συνοικία των Τρικάλων και βρίσκεται στις παρυφές του Φρουρίου. Μέχρι και το 1930 ήταν η αρχοντική συνοικία των Τρικάλων και σήμερα το σύνολό της είναι διατηρητέα. Εκεί ανάμεσα και δίπλα στα αρχοντικά βρίσκονται οι περισσότερες και πιο παλιές εκκλησίες της πόλης. Επίσης για τη συγκεκριμένη συνοικία επικρατεί και η εντύπωση πως το γνωστό τραγούδι του Βασίλη Τσιτσάνη «Στα Τρίκαλα στα δυο στενά σκοτώσανε το Σακαφλιά» αναφέρεται για τα σοκάκια της συνοικίας του Βαρουσίου, αλλά η αλήθεια είναι πως ο Σακαφλιάς (όπου σημαίνει και φίλος της σάρκας), ήταν κλέφτης γυναικών που το πάθος που είχε για τις γυναίκες το πλήρωσε και με τη ζωή του, δολοφονήθηκε στις φυλακές των Τρικάλων.
- ✓ Κοντά και λίγο πιο κάτω από το Βαρούσι, βρίσκονται τα Μανάβικα, γειτονιά της παλιάς πόλης με μια ομοιόμορφη αρχιτεκτονική και χαρακτηριστική κλασική ομορφιά. Σήμερα στα Μανάβικα βρίσκονται τα περισσότερα εστιατόρια της πόλης, καθώς και πολλά στέκια των νέων από κλασικά καφέ μέχρι μικρά νυχτερινά μαγαζιά με ζωντανή μουσική.
- ✓ Κάτω από το Βαρούσι επίσης βρίσκεται το Ασκληπιείο της Αρχαίας Τρίκκης, ένα ακόμη από τα αρχαιότερα και σημαντικότερα κατά τον Στράβωνα. Έχει ανασκαφεί μέρος του, ενώ το υπόλοιπο πιθανολογείται πως βρίσκεται κάτω από

τη συνοικία του Βαρουσίου. Έχουν επίσης ανασκαφεί ρωμαϊκά λουτρά και κάποια ψηφιδωτά, κοντά στο Ασκληπιείο, όπως επίσης και ένα δημόσιο κτήριο των Ελληνιστικών χρόνων με ψηφιδωτό που απεικονίζεται ο βασιλιάς των Ηδωνών της Θράκης, Λυκούργος.

- ✓ Η πόλη έχει και άλλα αξιοθέατα και μέρη μικρότερης βέβαια σημασίας όπως είναι τοποθετημένο στις όχθες του Ληθαίου ποταμού το άγαλμα του Ασκληπιού.
- ✓ Η γέφυρα του Ληθαίου, γνωστή ως κεντρική γέφυρα της Λήθης των αρχαίων, στο κέντρο των Τρικάλων η οποία χτίστηκε από Γάλλους μηχανικούς περίπου το 1886, η οποία περνά πάνω από το Ληθαίο ποταμό όπως και πολλές ακόμη γέφυρες της πόλης.
- ✓ Ο χώρος ανασκαφών του περίφημου Ασκληπιείου της Τρίκκης, ανάμεσα στην κεντρική πλατεία και τον Αγ. Νικόλαο.
- ✓ Τάφος του Κονδύλη
- ✓ ● Λαογραφικό μουσείο
- ✓ ● Αρχαιολογική Συλλογή Τρίκκης
- ✓ ● Δημοτικό Ιστορικό Αθλητικό Μουσείο
- ✓ ● Κέντρο Ελληνικής Μουσικής Τρικαλινών δημιουργών
- ✓ ● Κέντρο Ιστορίας και Πολιτισμού εταιρείας "Κλιάφα".
- ✓ ● Μουσείο Δημήτρη και Λέγκως Κατσικογιάννη
- ✓ ● Μουσείο Ιεράς Μητρόπολης
- ✓ ● Μύλος Ματσόπουλου
- ✓ ● Δημοτική Πινακοθήκη Τρικάλων
- ✓ ● Βιβλιοθήκη στο πνευματικό κέντρο του δήμου Τρικάλων

Πληθυσμός – Δημογραφικά Στοιχεία[12]

Ο μόνιμος πληθυσμός του Ν. Τρικάλων είναι 129.700 κάτοικοι, ενώ ο πραγματικός πληθυσμός του Νομού. είναι 131.085 κάτοικοι (*ΕΣΥΕ, 2011*) και αντιστοιχεί στο 1,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας μας και στο 18,5% του συνολικού πληθυσμού της Θεσσαλίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2011, το 2,4% του πληθυσμού του Νομού είναι αλλοδαποί (3.385). Μεταξύ των απογραφών 1991 και 2001 ο πληθυσμός των Τρικάλων μειώθηκε περίπου 0,6%, έναντι αύξησης για το σύνολο της χώρας 6,9%.

12 Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Ο πληθυσμός των Νομών της Περιφέρειας Θεσσαλίας, εκτός από το Ν. Λάρισας, μειώνεται. Τη μεγαλύτερη μείωση εμφανίζουν οι Νομοί Καρδίτσας και Τρικάλων. Το ποσοστό φυσικής μείωσης του πληθυσμού, στο Ν. Τρικάλων, αυξάνεται συνεχώς. Η τάση μείωσης του πληθυσμού, επιβεβαιώνεται και από την χαμηλότερη του μέσου όρου της χώρας αναλογία μαθητών Δημοτικού ανά 1.000 κατοίκους (57 έναντι 59).

Η μικρή αναλογία μαθητών είναι αποτέλεσμα του χαμηλού αριθμού γεννήσεων στο Νομό. Η πορεία του αριθμού των γεννήσεων, έτσι όπως καταγράφεται στις επίσημες απογραφές, είναι φθίνουσα και κατατάσσει το Νομό προτελευταίο μεταξύ των νομών της Περιφέρειας.

Εκτός από τα προβλήματα της υπογεννητικότητας και την αστικοποίησης του πληθυσμού ο Ν. Τρικάλων αντιμετωπίζει και το πρόβλημα της αραιοκατοίκησης. Έχει τη μικρότερη πυκνότητα πληθυσμού (κάτοικοι ανά Km²) σε σχέση με τους υπόλοιπους Νομούς της Περιφέρειας. Βέβαια ο Ν. Τρικάλων είναι ορεινός και είναι φυσικό να αντιμετωπίζει το πρόβλημα αυτό.

Ο έντονος δασικός και γεωργοκτηνοτροφικός χαρακτήρας του Νομού μαζί με τη μικρή βιομηχανική παραγωγή καθορίζουν τη μορφή απασχόλησης στο Νομό. Στην περιοχή Καλαμπάκας - Μετεώρων – Πύλης και των γύρω χωριών, λόγω των ποικίλων δραστηριοτήτων, η απασχόληση καλύπτει και τους τρεις τομείς της οικονομίας, με σημαντικό ποσοστό απασχολούμενων, πλήρως και αποκλειστικά, με τον τουρισμό κυρίως στην Καλαμπάκα και Καστράκι, λόγω Μετεώρων. Στη ζώνη του Ασπροποτάμου εξαιτίας του έντονου δασικού χαρακτήρα η εργασία σχετίζεται κυρίως με τα δάση, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό. Στο σύμπλεγμα Χασίων-Αντιχασίων, οι κάτοικοι απασχολούνται κυρίως στους κλάδοι της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Στην υπόλοιπη πεδινή περιοχή οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία (δυναμικές καλλιέργειες, γεωργικές επιχειρήσεις, θερμοκήπια κ.λπ.). Το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων της πόλης των Τρικάλων απασχολείται με την παροχή υπηρεσιών (εμπόριο, υπηρεσίες, μικρές και μεσαίες βιοτεχνίες, οικοδομές κ.λπ.), ένα μεγάλο τμήμα αυτών εργάζονται στις βιομηχανίες της περιοχής.

Τα τελευταία δύο χρόνια, από το 2012 δηλαδή έως και σήμερα οι ηλικίες 20 μέχρι 44 ετών συμμετέχουν περισσότερο στο σύνολο των εγγεγραμμένων ανέργων του Νομού. Οι εγγεγραμμένοι άνεργοι ανά μορφωτικό επίπεδο, παρουσιάζουν αύξηση με το ποσοστό της ανεργίας στα άτομα με μέτριο επίπεδο μόρφωσης, ενώ αντίθετα στα άτομα με χαμηλό ή υψηλό επίπεδο μόρφωσης μειώθηκε το ποσοστό ανεργίας. Ειδικότερα, τη μεγαλύτερη αύξηση της εγγεγραμμένης ανεργίας εμφάνισαν οι

απόφοιτοι Λυκείου και ακολούθησαν οι απόφοιτοι ΑΕΙ, ενώ αντίθετα η ανεργία στους απόφοιτους ΤΕΙ και ΙΕΚ παρουσίασε μείωση.

Σύμφωνα με την ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων, κατά επαγγελματική κατηγορία και για το έτος 2014, στο Ν. Τρικάλων. Ο μεγαλύτερος αριθμός των κατοίκων του Νομού απασχολείται στον Αγροτικό Τομέα (*ΕΣΥΕ, απογραφή 2011*). Οι γυναίκες εργαζόμενες σε όλες τις επαγγελματικές κατηγορίες εμφανίζουν μικρότερα ποσοστά από τους άνδρες, εκτός από τις κατηγορίες υπαλλήλων γραφείου (και συναφή επαγγέλματα) και την κατηγορία τεχνολόγων και τεχνικών βοηθών. Τα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών, σχεδόν σε όλες τις επαγγελματικές κατηγορίες, είναι κοντά με τα ποσοστά του συνόλου των εργαζομένων γυναικών στη χώρα μας στις αντίστοιχες επαγγελματικές κατηγορίες.

Τα επίσημα μεγέθη πιθανόν να δίνουν μια παραπλανητική εικόνα για τον αριθμό των απασχολούμενων και το μέγεθος του εργατικού δυναμικού του Ν. Τρικάλων και πιθανόν να είναι υπερεκτιμημένα. Αυτό οφείλεται στο ότι πολλές φορές οι μη μόνιμοι κάτοικοι μιας περιοχής επιλέγουν να καταμετρηθούν στον τόπο καταγωγής τους. Είναι πιθανόν, λοιπόν, τα αποτελέσματα των απογραφών να διαστρεβλώνονται. Η κύρια διαστρέβλωση εμφανίζεται στην κατανομή της απασχόλησης στους τομείς της οικονομίας. Τα άτομα που έρχονται στο Νομό για να καταμετρηθούν προέρχονται κυρίως από το δευτερογενή και τριτογενή τομέα και συνεπώς οι τομείς αυτοί εμφανίζονται ενδυναμωμένοι.

Ένα μεγάλο ποσοστό των κατοίκων των ορεινών περιοχών έχουν συμπληρωματικό εισόδημα από διάφορες άλλες ασχολίες, κυρίως εποχικές, όπως τρύγος, ελιές, κλπ.

3.5. Απασχόληση και το παραγωγικό προφίλ του νέου δήμου Τρικκαίων^[13]

Ενδιαφέροντα στοιχεία για τη δομή του νέου δήμου Τρικκαίων περιέχει μελέτη της ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε. η οποία παρουσιάζει το προφίλ και των τεσσάρων Καλλικρατικών δήμων του νομού μας. Ο νέος δήμος που δημιουργείται προέρχεται από την συνένωση των καποδιστριακών δήμων Τρικκαίων, Εστιαιώτιδας, Καλυβίων, Φαλώρειας, Καλλιδένδρου, Κόζιακα, Παραληθαίων και Παληοκάστρου, ονομάζεται δήμος Τρικκαίων, έχει έδρα την πόλη των Τρικάλων και περιλαμβάνει 34 Τοπικά Διαμερίσματα.

¹³ Πηγή: www.trikala-chamber.gr

Ο δήμος Τρικκαίων καταλαμβάνει μια «γεωγραφική ζώνη» στο κεντρικό μέρος του Ν.Τρικάλων και συνορεύει δυτικά με το δήμο Πύλης, ανατολικά με το δήμο Φαρκαδόνας και το Ν.Λάρισας, βόρεια με το δήμο Καλαμπάκας και νότια με το Ν.Καρδίτσας. Ο δήμος Τρικκαίων περιλαμβάνει ορεινά, πεδινά (δυναμικά) και μειονεκτικά τοπικά διαμερίσματα. Συνολικά περιλαμβάνει 34 (33 με την ενσωμάτωση της Κουμαριάς στην Αγρελιά) από το σύνολο των 146 τοπικών και κοινοτικών διαμερισμάτων του Ν.Τρικάλων. Από τα 33 τα 8 χαρακτηρίζονται ως ορεινά, 21 ως δυναμικά (πεδινά) και 4 ως μειονεκτικά.[14]

Πρωτογενής Τομέας

Στην Ελλάδα ο πρωτογενής τομέας και ειδικά η γεωργία είχε και συνεχίζει να έχει σημαντική θέση τόσο σαν τομέας οικονομικής δραστηριότητας όσο και σαν παράγοντας διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής μεγάλων περιοχών της ελληνικής επικράτειας. Ο γεωργικός τομέας συμβάλλει με ποσοστό της τάξεως του 8% στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας, απασχολεί το 19,3% του ενεργού πληθυσμού και κατέχει το 30,8% του συνόλου των εξαγωγών της σε χώρας (*Υπ. Γεωργίας 2001*), ενώ παράλληλα δημιουργεί και προϋποθέσεις ανάπτυξης σε σημαντικό αριθμό άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων και πιο πολύ στη μεταποίηση(όπως κλωστοϋφαντουργία, επεξεργασία καπνού, βιομηχανία τροφίμων και ποτών).

Στην απασχόληση του πρωτογενούς τομέα υπήρξε μια επιβράδυνση του ρυθμού της μείωσης των απασχολούμενων ενώ αργότερα στη δεκαετία του 1990 δείχνει μια σταθερότητα.

Η απασχόληση στο γεωργικό τομέα συνδέεται άμεσα με τη συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο και πιο πολύ στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές. Η ύπαιθρος σιγά σιγά παρουσιάζει εγκατάλειψη και η μετακίνηση προς τα αστικά κέντρα είναι μια διαδικασία που χαρακτηρίζει τη χώρα και κρατάει χρόνια. Τα πληθυσμιακά δεδομένα μετά από μια εξέταση που έγινε, τα τελευταία τριάντα χρόνια δείχνει ότι το μέγεθος του προβλήματος και την αναγκαιότητα λήψης μέτρων για να μείνει ο πληθυσμός στις αγροτικές περιοχές.

Η γεωργία αποτελεί για την περιοχή σημαντικό τομέα απασχόλησης, λόγω της ύπαρξης πολλών πεδινών περιοχών, με εύφορα εδάφη και βρίσκεται σε αλληλεξάρτηση με την κτηνοτροφία, δημιουργώντας έτσι μια σοβαρή σχέση στην παραγωγική δομή της τοπικής οικονομίας.

14 Πηγή: Δήμος Τρικκαίων και Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας Πύλης

Η σημερινή κατάσταση χαρακτηρίζεται από τον μικρό γεωργικό κλήρο, την έλλειψη βασικών υποδομών και πληροφόρησης, το μικρό μέσο μέγεθος εκμετάλλευσης και το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης των αγροτών. Οι εκτάσεις που καλλιεργούνται στην υπό μελέτη περιοχή συμπεριλαμβανομένων των αγραναπαύσεων, λιβαδιών, βοσκοτόπων, οικογενειακών λαχανόκηπων, ανέρχονται, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ από την απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας για το έτος 2011, σε 277.900 στρέμματα. Με βάση τα ίδια στοιχεία οι καλλιεργούμενες εκτάσεις αντιπροσωπεύουν το 46,30% των συνολικών καλλιεργούμενων εκτάσεων στον νομό Τρικάλων, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο Περιφέρειας ανέρχεται στο 6,76%.

Η κτηνοτροφία στην υπό μελέτη περιοχή αποτελεί ένα δυναμικό κλάδο, ενώ συνεχίζει κυρίως να ασκείται με την παραδοσιακή οικογενειακή μορφή.

Από την εξέταση της ζωικής παραγωγής στην περιοχή, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα που ακολουθεί, φαίνεται ότι το κτηνοτροφικό κεφάλαιο στηρίζεται κυρίως στην αγελαδοτροφία, αιγοπροβατοτροφία και χοιροτροφία.

Πιο συγκεκριμένα, κυριαρχούν τα αιγοπρόβατα με 103.257 ζώα, ακολουθούν οι χοίροι που αριθμούν 20.191 ζώα και έπονται τα βοοειδή με 13.284 ζώα. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός της μεγάλης συγκέντρωσης των βοοειδών στο Τοπικό Διαμέρισμα Αγρелиάς του πρώην Δήμου Παλαιοκάστρου και Προδρόμου του πρώην δήμου Κόζιακα, αλλά και των αιγοπροβάτων στα Τοπικά Διαμερίσματα του πρώην δήμου Κόζιακα.

Μικρότερη παρουσία έχουν τα ιπποειδή και τα κουνέλια, ενώ τα πουλερικά κατέχουν αξιόλογο ποσοστό. Η κτηνοτροφία έχει μορφή νομαδική και σταβλισμένη. Η μελισσοκομία στην περιοχή αποτελεί έναν δυναμικό κλάδο καθώς σε αυτήν βρίσκεται το 39,01 % των κυψελών του νομού. Σε σύνολο 13.340 κυψελών του νομού Τρικάλων οι 5.204 βρίσκονται στην υπό μελέτη περιοχή, το έτος 2001. (ΕΣΥΕ 2011)

Δευτερογενής τομέας

Ο δευτερογενής τομέας στην υπό μελέτη περιοχή χαρακτηρίζεται από βιοτεχνική δραστηριότητα και μικρή βιομηχανική. Η μεταποιητική δραστηριότητα της περιοχής επικεντρώνεται στην εκμετάλλευση, επεξεργασία και αξιοποίηση των παραγόμενων προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, κυρίως για την παραγωγή τυροκομικών προϊόντων και προϊόντων ξύλου - επίπλου. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα ανήκει στους κλάδους των βιοτεχνιών ειδών διατροφής. Οι

υπόλοιπες δραστηριότητες έχουν σχέση με την ικανοποίηση των τοπικών αναγκών, όπως σε ραφεία, υποδηματοποιεία, σιδηρουργεία, ξυλουργεία κ.λ.π.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από λίγες επιχειρήσεις μικρού μεγέθους που στη μεγάλη πλειοψηφία τους είναι οικογενειακές. Η διοίκηση αυτών γίνεται από τους ίδιους τους επιχειρηματίες και όχι από επαγγελματίες μάνατζερ. Λόγω του μικρού μεγέθους τους δεν μπορούν να πετύχουν οικονομίες κλίμακας γεγονός που θα καθιστούσε τα προϊόντα τους ανταγωνιστικά τόσο απέναντι στα προϊόντα των χωρών χαμηλού εργατικού κόστους όσο και στα προϊόντα των ανεπτυγμένων χωρών.

Κύριο στοιχείο της μεταποιητικής δραστηριότητας είναι η αυτοαπασχόληση και οι οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις, ενώ πολλές φορές η ύπαρξή τους δικαιολογείται σαν συμπληρωματικό εισόδημα στους μόνιμους κατοίκους της περιοχής. Όσον αφορά στην εκμετάλλευση ορυχείων - μεταλλείων, δεν υφίσταται εξορυκτική δραστηριότητα στη περιοχή, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία για εκμεταλλεύσιμα αποθέματα ορυκτών.

Τριτογενής τομέας

Η συμμετοχή του Τριτογενή τομέα στην συνολική απασχόληση στην υπό μελέτη περιοχή είναι 58,43%, ενώ η συμμετοχή του τριτογενή τομέα στη συνολική απασχόληση του νομού Τρικάλων είναι 50,09%, σε επίπεδο Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι 50,20% και σε επίπεδο χώρας είναι 58,44%. (ΕΣΥΕ 2011)

Στην περιοχή ο τριτογενής τομέας ακολουθεί μια αυξητική τάση της συμμετοχής του στο ακαθάριστο προϊόν που οφείλεται κυρίως στην ύπαρξη της πόλης των Τρικάλων, όπου τα ποσοστά του τριτογενή τομέα υπερτερούν εντυπωσιακά έναντι των άλλων τομέων, σε αντίθεση με τα άλλα τοπικά διαμερίσματα που ο πρωτογενής τομέας κυριαρχεί. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι στην υπό μελέτη περιοχή εμπεριέχεται το αστικό κέντρο της πόλης των Τρικάλων στο οποίο συγκεντρώνονται οι περισσότερες υπηρεσίες που αφορούν στον τριτογενή τομέα (π.χ εμπόριο, τράπεζες, διοικητικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας, τουρισμός κ.α.).

Βέβαια, η περιοχή στο μεγαλύτερο μέρος της παρουσιάζει αγροτικό και κτηνοτροφικό χαρακτήρα, όποτε είναι αναμενόμενο να υπολείπεται σε σχέση με τη υπόλοιπη περιοχή του νομού Τρικάλων και της Θεσσαλίας.

3.6. Εναλλακτικός Τουρισμός^[15]

¹⁵ Πηγή: Ταξιδιωτικό Πρακτορείο *Visitmeteora.travel* και ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π. ΑΕ

Αναφερόμενοι στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού στον ορεινό χώρο και με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε αναπτυξιακού πυρήνα η προσοχή που πρέπει να δίνεται είναι αρχικά στην εξασφάλιση της προσέλευσης ενός ικανού ρεύματος επισκεπτών και όσο το δυνατόν στην παραμονής τους στο χώρο αυτό για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Μεγάλο όμως ετήσιο ρεύμα επισκεπτών και με μεγάλο αριθμό ημερών παραμονής έχουν εξασφαλίσει πολλές περιοχές μαζικού θερινού τουρισμού στην Χώρα μας όπως τα νησιά του Αιγαίου, η Κρήτη, τα Επτάνησα, η Χαλκιδική.

Αν όμως παρατηρήσουμε τα καταστήματα πώλησης καταναλωτικών αγαθών στις περιοχές αυτές θα δούμε (ιδιαίτερα στα νησιά του Αιγαίου) ότι ο μεγαλύτερος όγκος των αγαθών αυτών είναι προϊόντα εισαγωγής. Το ρεύμα δηλαδή των ξένων επισκεπτών στη χώρα μας καταναλώνει προϊόντα παραγωγής των χωρών προέλευσης των επισκεπτών ή προϊόντα άλλων πέραν της Ελλάδας χωρών. Στην περίπτωση του ορεινού χώρου του Νομού Τρικάλων, όχι μόνο δεν είναι επιθυμητή η επανάληψη ενός τέτοιου φαινομένου, αλλά αντίθετα επιδίωξη μας είναι να συνδυάσουμε την παραμονή των επισκεπτών με κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών που θα παράγονται είτε στον ορεινό χώρο, είτε στα πεδινά του Νομού και σε κάθε περίπτωση με κατανάλωση ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών. Συνεπώς μιλάμε για ειδικές μορφές τουρισμού που συνδυάζουν αναψυχή, παραμονή και ανάπτυξη δραστηριοτήτων.

Δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται είτε με τον τρόπο ζωής των κατοίκων του ορεινού χώρου είτε με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του φυσικού και του πολιτισμικού περιβάλλοντος του χώρου αυτού, μιλάμε δηλαδή για ένα πλέγμα μορφών του εναλλακτικού τουρισμού.

Ο επιστημονικός - εκπαιδευτικός τουρισμός και οι δυνατότητες συνδυασμού του θαλάσσιου τουρισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας με τον ορεινό τουρισμό στον νομό.

Ως γενική αρχή εφαρμογής ισχύει, ότι οι εναλλακτικές μορφές, τουρισμού, προκειμένου ο τουρισμός να συμβάλλει τα μέγιστα στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, θα πρέπει να διασυνδέονται με τους τοπικούς παραγωγικούς κλάδους και την αξιοποίηση της παραγωγής τους.

Πλεονεκτήματα Επένδυσης στον Εναλλακτικό Τουρισμό

- ◆ Ποικίλο φυσικό περιβάλλον εξαιρετικής ομορφιάς

- ◆ Αυξανόμενη ζήτηση για νέες τουριστικές εμπειρίες οδηγούν σε ευοίωνες προοπτικές ανάπτυξης
- ◆ Εξαιρετικός πολιτισμικός και ιστορικός πλούτος
- ◆ Αναπτυγμένη υφιστάμενη τουριστική υποδομή η οποία μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά και να υποστηρίξει προϊόντα εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- ◆ Ελλάδα: Ένας παγκοσμίως αναγνωρίσιμος προορισμός

Μορφές εναλλακτικού τουρισμού

Οι κυριότερες εναλλακτικές μορφές τουρισμού που έχουν αναπτυχθεί είναι οι ακόλουθες:

- Αγροτουρισμός
- Τουρισμός υπαίθρου
- Ορεινός τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός
- Ορειβατικός τουρισμός
- Περιηγητικός τουρισμός
- Τουρισμός περιπέτειας
- Οικοτουρισμός ή οικολογικός τουρισμός
- Πολιτιστικός τουρισμός
- Χειμερινός τουρισμός
- Εκπαιδευτικός - επιστημονικός
- Χειμερινός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός

Για τον θαλάσσιο τουρισμό: αν και ο Νομός Τρικάλων δεν διαθέτει, μπορεί όμως ο θαλάσσιος τουρισμός των ακτών του Βόλου και της Λάρισας να συνδυαστεί με τον ορεινό χώρο των Τρικάλων, εφόσον ο τελευταίος εξοπλισθεί και προβληθεί κατάλληλα, έτσι ώστε ένα μέρος των επισκεπτών να παρατείνουν τη διαμονή τους, μετακινούμενοι για κάποιες ημέρες και στον ορεινό χώρο του νομού.

Το ευρωπαϊκό μονοπάτι E4

Από την περιοχή διέρχεται το Ευρωπαϊκό μονοπάτι υπερσυνοριακών διαδρομών E4, καθώς και ένα δίκτυο ορειβατικών μονοπατιών κατά μήκος της κορυφογραμμής του Κόζιακα από την Πύλη ως την Καλαμπάκα.

Στην καθιέρωση του περιπατητικού τουρισμού σαν ανεξάρτητης εναλλακτικής μορφής τουρισμού, συνετέλεσε η απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ορειβασίας-Πεζοπορίας να καθιερώσει με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα Ευρωπαϊκά Μονοπάτια Μεγάλων διαδρομών τα οποία διασχίζουν όλες τις χώρες της ΕΕ και έχουν επισημανθεί επί του εδάφους. Τα μονοπάτια αυτά είναι οχτώ. δύο από τα μονοπάτια αυτά το E4 και το E6 καταλήγουν στην Ελλάδα. Το ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων διαδρομών E4 ξεκινάει από τα Πυρηναία και αφού διασχίσει τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, φθάνει στην Ελλάδα μέσω της Γιουγκοσλαβίας, στο φυλάκιο της Νίκης βόρεια της Φλώρινας. Από τη Νίκη, αφού διασχίσει ολόκληρη τη χώρα, φθάνει μέχρι το Γύθειο και από εκεί επεκτείνεται στην Κρήτη.

Το μονοπάτι αυτό επισημαίνεται επί του εδάφους με ενδεικτικές πινακίδες και γίνεται βατό με διευθετήσεις ή διανοίξεις ορισμένων τμημάτων του, από τους ορειβατικούς συλλόγους των περιοχών από τις οποίες διέρχεται, συχνά με επιδοτήσεις που χορηγούνται με διάφορα προγράμματα της ΕΕ. Οι ορειβατικοί σύλλογοι επίσης προσφέρουν τα ορειβατικά καταφύγια τους στους περιπατητές, όπως και στοιχεία πληροφόρησης για τα μονοπάτια, τις υπάρχουσες δυσκολίες, τις καιρικές συνθήκες κ.λπ.

Το τμήμα εκδόσεων του ΕΟΤ έχει εκδώσει ειδικό έντυπο για το μονοπάτι E4 GR στο οποίο αναφέρεται η ακριβής διαδρομή του, τα σημεία από τα οποία διέρχεται, η χιλιομετρική απόσταση μεταξύ των σημείων αυτών, οι απαιτούμενες ώρες πεζοπορίας για κάθε απόσταση, τα σημεία που διαθέτουν ευκολίες διανυκτέρευσης και διατροφής και τους υπεύθυνους προς τους οποίους μπορούν να απευθυνθούν οι περιπατητές για κάθε βοήθεια ή πληροφορία.

Το μονοπάτι E4 GR έχει τρία κύρια τμήματα. Το πρώτο τμήμα που λέγεται βόρειο τμήμα διέρχεται από Νίκη- Φλώρινα- Έδεσσα- Νάουσα- Λιτόχωρο- Μετέωρα- Καρπενήσι και καταλήγει στους Δελφούς. Έχει μήκος πάνω από 1000 χιλιόμετρα και χρειάζονται πάνω από 200 ώρες καθαρής πεζοπορίας για να το διασχίσει ένας μέσης αντοχής πεζοπόρος.

Δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού

Η περιοχή προσφέρει πλήθος δραστηριοτήτων για μικρούς και μεγάλους όπως:

- ❖ Περίπατοι: μέσα στο πράσινο

- ❖ Τοξοβολία
- ❖ Πεζοπορία: στο Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4
- ❖ Ορειβασία(Hiking) -Ορεινή πεζοπορία (trekking)
- ❖ Ανεμοπτερισμός- Αλεξίπτωτο Πλαγιάς(Parapente)
- ❖ Camping
- ❖ Σπηλαιοεξερεύνηση: Στη σπηλιές Μπέη, Λέγκω, Γάκη, Ανταλλαξίμων, Καραϊσκάκη (κατόπιν συνεννοήσεως με τα τουριστικά γραφεία).
- ❖ 4×4 Crossing, Διαδρομές με 4×4
- ❖ Ψάρεμα στους ποταμούς Στον Κρανιώτη ποταμό, στον Καμναϊτικό ποταμό, στο Δεσιώτικο ρέμα στον Ασπροπόταμο, στο Μουτσιαρίτικο ρέμα, στον Πηγειό ποταμό και στους παραπόταμους του Χαλικιώτη, στον ποταμό Ξεριά, στο ρέμα Κόρπου, στις Βάρες, στο Κρανόρεμα, στις ξηρόβαρες Βλάχου, στο Κακόρεμα, στο Γκαλά, στο χείμαρρο Πασχαλιωρίτη, στον Ξυφλοσελίτικο ποταμό, στον Καλογερίτικο ποταμό.
- ❖ Κολύμπι: Στον Μαλακασιώτικο ποταμό και στο ρέμα Μοκόσι, στον Πορταϊκό ποταμό, στο Δεσιώτικο ρέμα, στον Καμναϊτικό ποταμό, στον Ασπροπόταμο, στο Μουτσιαρίτικο ρέμα.
- ❖ Οικοξενάγηση
- ❖ Paintball: Στο μεγάλο Κεφαλόβρυσο λειτουργεί club Paintball και (σε συνεννόηση με τα τουριστικά γραφεία) Μετέωρα, Ασπροπόταμος, Τζουμέρκα, Περούλι.
- ❖ Κανό-Καγιακ-Ράφτινγκ(Rafting, monoraft, canoe-kayak): Από την περιοχή Τρία Ποτάμια (ανάμεσα στα χωριά Πολυθέα και Καλλιρόη) μέχρι τη γέφυρα του Αλεξίου στην Αγία Παρασκευή, ο Αχελώος προσφέρει τη δυνατότητα για τα πιο πάνω αθλήματα, ιδιαίτερα όταν ο ποταμός κατεβαίνει ορμητικά. Στη θέση Τρία Ποτάμια υπάρχει σχετικό κέντρο για την οργάνωση και ασφαλή κατάβαση του ποταμού. Κοντινά χωριά για διαμονή είναι η Κρανιά, η Καλλιρόη και η Πολυθέα.
- ❖ Ορεινή ποδηλασία: μέσα στα πανύψηλα έλατα στο βουνό του Κόζιακα. Τα Περτουλιώτικα Λιβάδια είναι ο ιδανικός τόπος για το άθλημα. Πλήθος δασικά μονοπάτια θα σας φέρουν σε πανέμορφες τοποθεσίες. Κοντινά χωριά για διαμονή είναι το Περούλι, η Ελάτη, το Νεραϊδοχώρι, το Βροντερό και οι Καλόγηροι.

- ❖ Ιππασία τουριστική: Κέλητες περήφανοι θα σας μεταφέρουν για να γνωρίσετε την ομορφιά της περιοχής, με τη συνοδεία έμπειρων οδηγών. Κοντινά χωριά για διαμονή είναι το Περτούλι, η Ελάτη, το Νεραϊδοχώρι, το Βροντερό και οι Καλόγηροι.
- ❖ Πεζοπορία – Ορειβασία (Ορειβασία(Hiking) -Ορεινή πεζοπορία (trekking): Από την περιοχή του Κόζιακα διέρχεται το Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4. Ένα σημαντικό δίκτυο μονοπατιών (χωρίς σήμανση) οδηγούν σε όλες σχεδόν τις κορυφές των γύρω βουνών.
 1. Περτουλιώτικα Λιβάδια - Αστραπή (Κορυφή Κόζιακα): 2.146 μ.
 2. Πύρρα - Αβγό: 2.146 μ.
 3. Νεραϊδοχώρι - Μαρόσα: 2.020 μ.
 4. Περτούλι - Νεράιδα: 2.065 μ.
 5. Χαλίκι - Περιστέρι: 2.295 μ.
 6. Κλεινό - Τριγγία: 2.204 μ.

Κοντινά χωριά για διαμονή είναι το Περτούλι, η Ελάτη, το Νεραϊδοχώρι, το Βροντερό και οι Καλόγηροι.

- ❖ Σκι ή snowboard: Στο χιονοδρομικό κέντρο Περτουλίου οι λάτρεις του χιονιού μπορούν να απολαύσουν πολλά είδη του αγαπημένου τους αθλήματος, όπως: σκι πίστας, σκι δρόμου αντοχής, ορειβατικό σκι, χιονορακέτες και έλκηθρα.
- ❖ Αναρρίχηση: Σε απόσταση 10 λεπτών από το κέντρο της Ελάτης και στις πλαγιές του Κόζιακα υπάρχει το αναρριχητικό πεδίο του Κόκκινου Βράχου. Είναι ένας ασβεστόλιθος ύψους 60 μ. περίπου με έξι διαδρομές διαφόρων βαθμών δυσκολίας. Κοντινά χωριά για διαμονή είναι η Ελάτη, το Περτούλι, οι Καλόγηροι και το Βροντερό.

Στα Μετέωρα επίσης, θα απολαύσετε την εμπειρία της κλασικής αναρρίχησης: μεγάλες διαδρομές, χωρίς περιττές ασφάλειες. Το «μικρόβιο» εξαπλώνεται γρήγορα και στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η νεολαία της περιοχής θέτει νέα δεδομένα, ανοίγοντας μερικές από τις πιο δύσκολες και διάσημες διαδρομές των Μετεώρων.

Ανάμεσα στις αναρριχητικές ανακαλύψεις, βρίσκουμε στοιχεία αναβάσεων σε πολύ δύσκολους βράχους ακόμα και για τα σημερινά δεδομένα.

Τα Μετέωρα είναι παγκόσμια γνωστά για τις ανεξάντλητες αναρριχητικές διαδρομές και την άψογη οργανωτική υποδομή τους.

Ο βράχος: Ο βράχος είναι μοναδικός στην Ελλάδα. Το πέτρωμα είναι κροκαλοπαγές με πολλά μικρά η μεγάλα χαλίκια πακτωμένα σε μια ομοιόμορφη μάζα. Απαιτείται προσοχή και εμπειρία για την επιλογή των πιο σταθερών πατημάτων και πιασιμάτων. Γενικά, στις κλασικές διαδρομές τα περισσότερα σαθρά χαλίκια έχουν πια πέσει και τα εναπομείναντα είναι πολύ σταθερά. Ο ορειβάτης όμως θα πρέπει να προσέχει να μη φεύγει εκτός διαδρομής. Στις νέες διαδρομές τα σαθρά χαλίκια είναι πολύ περισσότερα

Ορειβατική Λέσχη Καλαμπάκας(Ο.Λ.Κ): Το 1989 ιδρύεται η Ο.Λ.Κ. Ο σύλλογος περικλείει στους κόλπους του, όλους τους παλιούς αναρριχητές της περιοχής. Μέσα από σχολές που δημιουργήθηκαν, πολλοί νέοι έμαθαν το άθλημα και ενίσχυσαν το σύλλογο. Αποτέλεσμα των σχολών είναι οι πολύ δύσκολες επαναλήψεις διαδρομών, το άνοιγμα πολλών νέων και σκληρών διαδρομών, οι δύσκολες αναρριχήσεις στο εξωτερικό και οι πολλές πανελλήνιες νίκες και συμμετοχές σε αγώνες στο εξωτερικό από τους νέους αναρριχητές. Στις μέρες μας χιλιάδες αναρριχητές από όλο τον κόσμο έρχονται στα Μετέωρα για να δοκιμάσουν τις αντοχές τους σε περισσότερες από 700 διαδρομές.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας γενικότερα και στο Νομό Τρικάλων περισσότερο, υπάρχει ο συνδυασμός πολλών μορφών τουρισμού και διασκέδασης.

Εναλλακτικός Τουρισμός

Αναφερόμενοι στον εναλλακτικό τουρισμό στον ορεινό χώρο και με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε αναπτυξιακού πυρήνα στον οποίο έγινε σύντομη αναφορά, η προσοχή εστιάζεται κυρίως στην εξασφάλιση της προσέλευσης ενός ικανού ρεύματος επισκεπτών και αν είναι δυνατόν και της παραμονής τους στο χώρο αυτό για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Μεγάλο όμως ετήσιο ρεύμα επισκεπτών και με μεγάλο αριθμό ημερών παραμονής έχουν εξασφαλίσει πολλές περιοχές μαζικού (θερινού) παράκτιου τουρισμού στην Χώρα μας (νησιά του Αιγαίου, Κρήτη, Επτάνησα, Χαλκιδική κλπ.). Αν όμως παρατηρήσουμε τα καταστήματα πώλησης καταναλωτικών αγαθών στις περιοχές αυτές θα δούμε (ιδιαίτερα στα νησιά του Αιγαίου) ότι ο μεγαλύτερος όγκος των αγαθών αυτών είναι προϊόντα εισαγωγής.

Το ρεύμα αυτό των ξένων επισκεπτών στη χώρα μας καταναλώνει προϊόντα παραγωγής των χωρών προέλευσης των επισκεπτών ή προϊόντα άλλων πέραν της Ελλάδας χωρών. Στην περίπτωση του ορεινού χώρου του νομού Τρικάλων, όχι μόνο

δεν είναι επιθυμητή η επανάληψη ενός τέτοιου φαινομένου, αλλά αντίθετα η βασική επιδίωξη είναι να συνδυαστεί η παραμονή των επισκεπτών με κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών που θα παράγονται είτε στον ορεινό χώρο, είτε στα πεδινά του νομού και σε κάθε περίπτωση με κατανάλωση ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών. Συνεπώς, μιλάμε για ειδικές μορφές τουρισμού που συνδυάζουν αναψυχή, παραμονή και ανάπτυξη δραστηριοτήτων. Δραστηριοτήτων οι οποίες σχετίζονται είτε με τον τρόπο ζωής των κατοίκων του ορεινού χώρου είτε με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του φυσικού και του πολιτισμικού περιβάλλοντος του χώρου αυτού, μιλάμε δηλαδή για ένα πλέγμα μορφών του εναλλακτικού τουρισμού. Ως γενική αρχή εφαρμογής ισχύει, ότι οι εναλλακτικές μορφές, τουρισμού, προκειμένου ο τουρισμός να συμβάλλει τα μέγιστα στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, θα πρέπει να διασυνδέονται με τους τοπικούς παραγωγικούς κλάδους και την αξιοποίηση της παραγωγής τους.

Όσον αφορά τον επιστημονικό - εκπαιδευτικό τουρισμό, δεν είναι δυνατόν ο νομός Τρικάλων με τέτοιο φυσικό περιβάλλον, με τέσσερις περιοχές που εντάσσονται στο δίκτυο Natura 2000, με πάμπολλες εναλλαγές τοπίων και με τέτοια ποικιλία ορεινών και υπαλπικών οικοσυστημάτων να μην διαθέτει ένα Κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Ένα τέτοιο κέντρο, λόγω της κεντροβαρούς θέσης του νομού στη χώρα, είναι κάτι το οποίο θα μπορούσε να προκαλέσει την κεντρομόλα ανάπτυξη προς τον νομό μιας σημαντικής κίνησης ανθρώπων που θέλουν εθελοντικά να γνωρίσουν την φύση σε συνδυασμό με τον τρόπο λειτουργίας αυτής και με τον τρόπο λειτουργίας των φυσικών οικοσυστημάτων, που θέλουν δηλ. να εκπαιδευτούν σε θέματα περιβαλλοντικά και οικολογίας με μια σωστή οργάνωση, θα μπορούσε να έχει αειφορικά πλήρη απασχόληση για ολόκληρη τη διάρκεια του έτους.

Ειδικότερα, στα πλαίσια της σχολικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, θα μπορούσε να προσφέρει το Κέντρο αυτό μέγιστες πρότυπες υπηρεσίες και στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Με την απαραίτητη υποδομή που απαιτείται για τον σκοπό αυτό και βάσει συγκεκριμένου προγράμματος, τόσο οι μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας όσο και οι σπουδαστές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσαν μετακινούνται και να διδάσκονται τα περιβαλλοντικά θέματα σε ένα τέτοιο Κέντρο σε άμεση επαφή με τη φύση. Η επιτόπου στη φύση διδασκαλία και εκπαίδευση έχει ως τελικό αποτέλεσμα όχι μόνο τι μαθαίνουν οι μαθητές και οι σπουδαστές για το

περιβάλλον μέσα στην τάξη, αλλά και το τι πρέπει αυτοί να κάνουν όταν βρίσκονται έξω από την τάξη.

3.6.1. Τα είδη εναλλακτικού τουρισμού που αναπτύσσονται στην περιοχή

Θα αναπτύξουμε εδώ αναλυτικά τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας με τον ορεινό τουρισμό στον νομό.

Περιπατητικός- Περιηγητικός τουρισμός: Ένα δίκτυο ορεινών μονοπατιών, παρέχει τη δυνατότητα πεζοπορίας μέσα από τα δάση και τη μοναδική φύση της περιοχής. Υπάρχει δυνατότητα διάσχισης του ορεινού συμπλέγματος με ποδήλατο ή οχήματα βουνού. Στα πλαίσια της ανάπτυξης περιπατητικού - περιηγητικού τουρισμού, υπάρχουν οργανωμένες επιχειρήσεις με εξειδικευμένο προσωπικό που συνοδεύει τους επισκέπτες και τους ενημερώνει για τις φυσικές ιδιαιτερότητες της περιοχής.

Οικοτουρισμός: Οι επισκέπτες, ξεναγούνται στους βιότοπους και τις προστατευόμενες περιοχές του ορεινού συμπλέγματος και ενημερώνονται από εξειδικευμένο προσωπικό για τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι ομάδες των επισκεπτών είναι ολιγομελείς προκειμένου να μη διαταράσσεται η ισορροπία που επικρατεί στα 7 προστατευόμενα οικοσυστήματα. Η συγκεκριμένη μορφή ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, απευθύνεται σε επισκέπτες με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα για τη φύση και την οργάνωση των φυσικών οικοσυστημάτων.

Αθλητικός τουρισμός: Στη φάση υλοποίησης του σχεδιασμού, ο αθλητικός τουρισμός παρουσιάζει ιδιαίτερη ανάπτυξη σε όλη την ορεινή περιοχή. Υπάρχουν οργανωμένες εγκαταστάσεις και ειδικευμένο προσωπικό που οργανώνει την εκπαίδευση των επισκεπτών και τους συνοδεύει κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των αθλημάτων. Το προσωπικό είναι επίσης εκπαιδευμένο για την παροχή πρώτων βοηθειών εάν αυτό κριθεί απαραίτητο. Τα αθλήματα που προσφέρονται στους επισκέπτες περιλαμβάνουν την ορειβασία, την ιππασία, το ποδήλατο βουνού, το κολύμπι στα ποτάμια της περιοχής, το rafting, το κανό, το καγιάκ, το ψάρεμα πέστροφας και το σκι στο χιονοδρομικό κέντρο της περιοχής.

Συνεδριακός- Σεμιναριακός τουρισμός: Τα ξενοδοχειακά συγκροτήματα της περιοχής χρησιμοποιούνται ως συνεδριακά κέντρα όπου οργανώνονται επιστημονικές συναντήσεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Επιπρόσθετα, οργανώνονται σεμινάρια

που στοχεύουν στην ενημέρωση και εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού της περιοχής αλλά και άλλων περιοχών της χώρας.

Αγροτουρισμός: Παραδοσιακές οργανωμένες αγροικίες φιλοξενούν επισκέπτες οι οποίοι επιθυμούν να γνωρίσουν από κοντά τις καλλιεργητικές πρακτικές που εφαρμόζονται στους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της δασοκομίας ενώ η διατροφή τους περιλαμβάνει τοπικά παραδοσιακά προϊόντα. Ειδικά για τον τομέα της δασοκομίας, οι επισκέπτες φιλοξενούνται στις εγκαταστάσεις του πανεπιστημιακού δάσους όπου διαμένουν οι φοιτητές που επισκέπτονται την περιοχή για πρακτική εξάσκηση. Υπάρχει ειδικευμένο προσωπικό που ενημερώνει τους επισκέπτες για τις καλλιεργητικές μεθόδους και πρακτικές καθώς και για τη διατροφική αξία των παραγόμενων προϊόντων.

Οικολογικός- Φυσιολατρικός τουρισμός: Η ήπια αυτή μορφή τουριστικής ανάπτυξης, απευθύνεται σε επισκέπτες οι οποίοι παρουσιάζουν ιδιαίτερα οικολογικά ενδιαφέροντα και έχουν επιστημονική ή επαγγελματική κατάρτιση σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Μελετούν το περιβαλλοντικό απόθεμα της περιοχής, διαμένουν σε νέες ή ήδη υπάρχουσες εγκαταστάσεις μέσα στο δάσος οι οποίες είναι πλήρως εναρμονισμένες με το φυσικό τοπίο και δε διαταράσσουν την ισορροπία των φυσικών οικοσυστημάτων, ενημερώνονται από ειδικευμένο προσωπικό για την οικολογική αξία της περιοχής καθώς και από σημάνσεις που έχουν τοποθετηθεί στα δασικά και ορεινά μονοπάτια για το σκοπό αυτό. Οι εγκαταστάσεις όπου διαμένουν, παρέχουν υπηρεσίες πληροφόρησης και επικοινωνίας- ICTs στους επισκέπτες και ειδικά διαμορφωμένο για το σκοπό αυτό εκπαιδευτικό υλικό.

Πολιτιστικός Τουρισμός: Η ανάπτυξη πολιτιστικού τουρισμού απευθύνεται σε επισκέπτες με ιστορικά και πολιτιστικά ενδιαφέροντα. Ένα δίκτυο μονοπατιών συνδέει τις εκκλησίες και τα μοναστήρια της περιοχής και παρέχει τη δυνατότητα μετάβασης στους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς τόπους λατρείας. Τα θρησκευτικά μνημεία συντηρούνται και υπάρχει ειδικευμένο προσωπικό για την ξενάγηση των επισκεπτών. Παράλληλα, οι τουρίστες επισκέπτονται τα λαογραφικά μουσεία των ορεινών οικισμών, τις γέφυρες και τα λιθόκτιστα γεφύρια, τα αρχαιολογικά ευρήματα που έχουν ανασκαφεί.

3.7. Τοπικός Αναπτυξιακός Φορέας - ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ[16]

16 Πηγή: Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας Πύλης(ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π. ΑΕ)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π ΑΕ (σύμφωνα με το αρχικό καταστατικό)

1. **Ημερομηνία σύστασης:** 7/7/1992
2. **Ίδρυτές:** α) Δήμος Καλαμπάκας Β) Δήμος Πύλης
3. **Έδρα:** Καλαμπάκα – με 2 υποκαταστήματα γραφείων στην Πύλη και στην Φαρκαδόνα
4. **Μετοχικό Κεφάλαιο:** 145.913,43 €
5. **Μέτοχοι:**
 - α) 22 Δήμοι και όλες οι κοινότητες του Ν. Τρικάλων,
 - β) 3 Ενώσεις Συνεταιρισμών και 3 α'βάθμιοι Συνεταιρισμοί,
 - γ) η ΤΕΔΚ του Ν. Τρικάλων και άλλοι 9 συλλογικοί φορείς, δ) 225 ιδιώτες
6. **Καταστατικοί στόχοι:**
 - α) Η υλοποίηση αναπτυξιακών ή άλλων προγραμμάτων εθνικού και κοινοτικού περιεχομένου με στόχο την προώθηση της «αιεφόρου» ανάπτυξης στο νομό Τρικάλων
 - β) Συμβουλευτικό Όργανο των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των παραγωγικών φορέων της περιοχής στην αναπτυξιακή τους δραστηριότητα.
 - γ) Υποστήριξη της τοπικής οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης
 - δ) Ενεργοποίησης και συντονισμού των τοπικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών

Σκοπός της εταιρείας είναι η συμβολή στην αξιοποίηση, ανάπτυξη, διαχείριση, συντήρηση και προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, στην εισαγωγή της καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο παραγωγικό σύστημα, στην εισαγωγή και διεύρυνση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στην υποστήριξη και ανάπτυξη νέων συλλογικών δομών, στην κοινωνική ανάπτυξη και γενικότερα στην ανάπτυξη του νομού Τρικάλων και εφόσον της ζητηθεί άλλων περιοχών της Ελλάδος ή του Εξωτερικού.

Βασικός στόχος της δραστηριότητάς της είναι να αποτελέσει τεχνικό σύμβουλο της τοπικής αυτοδιοίκησης, μέσω της καταγραφής, έρευνας και μελέτης των δυνατοτήτων της τοπικής ανάπτυξης και να συμβάλλει στην αναπτυξιακή προσπάθεια της περιοχής μέσω της σύνταξης και υλοποίησης αναπτυξιακών

προγραμμάτων καθώς και της καλύτερης αξιοποίησης των εθνικών και κοινοτικών κονδυλίων.

Η διάρκεια της εταιρείας ορίζεται σε 40 χρόνια από την ημέρα της καταχώρησης στο οικείο Μητρώο Α.Ε. της εργατικής απόφασης της αρμόδιας Εποπτεύουσας Αρχής για τη σύσταση της Εταιρείας και την έγκριση του καταστατικού της και λήγει την αντίστοιχη ημερομηνία του έτους 2032. Η διάρκεια της Εταιρείας μπορεί να παραταθεί με τροποποίηση του άρθρου αυτού, μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων.

Ρόλος και βασικό πλαίσιο δραστηριοτήτων της ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π ΑΕ

Λειτουργεί κυρίως ως εργαλείο ανάπτυξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ενεργεί ως καταλύτης για την προώθηση των αναπτυξιακών στόχων της περιοχής

Προωθεί την τοπική ανάπτυξη μέσω της πολύπλευρης υποστήριξης που παρέχει στους τοπικούς φορείς που συνδέονται με οποιοδήποτε τρόπο ή πρόκειται να συνδεθούν μελλοντικά με στόχο την αναπτυξιακή διαδικασία της περιοχής.

Δεν επιδιώξει και δεν επιδιώκει την υποκατάσταση των αρμοδίων υπηρεσιών

Στα πλαίσια της ενίσχυσης του κοινοτικού πνεύματος το ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ μεριμνά ιδιαίτερα έτσι ώστε η εκτέλεση των διαφόρων ενεργειών να γίνεται με την κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας τόσο στο σύνολό της όσο και διαφόρων επιμέρους φορέων και ενδιαφερόμενων ομάδων.

Βασικό πλαίσιο λειτουργιών της ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ

- Πληροφόρηση
- Παροχή συμβουλών
 - Υποστηρίζει τους ΟΤΑ στη συνολική ανάπτυξη και να εξελεχθεί σε σύμβουλο των ΟΤΑ και των Αναπτυξιακών Συνδέσμων σε θέματα τοπικής ανάπτυξης
- Επιμόρφωση – εκπαίδευση
 - Ως φορέας επιμόρφωσης και εκπαίδευσης εισηγείται στους αρμόδιους φορείς, προγραμματίζει και φροντίζει τη διοργάνωση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, διαλέξεων, σεμιναρίων, για το προσωπικό των επιχειρήσεων, για τα μέλη επαγγελματικών ομάδων και συνεταιρισμών αλλά και για τους κατοίκους της περιοχής
- Υλοποίηση συγκεκριμένων προγραμμάτων – έργων – πρωτοβουλιών
 - Υποστηρίζει τοπικά και αναπτυξιακά έργα και πρωτοβουλίες.

- Υποστηρίζει επιχειρήσεις και δραστηριότητες
- Παρακολούθηση μελετών
- Παροχή ειδικών υπηρεσιών υποστήριξης:
 - μηχανογραφημένες υπηρεσίες διαχείρισης (λογιστήριο, μισθοδοσία, κοστολόγηση, αποθήκη κλπ)
 - υπηρεσίες εκτύπωσης κειμένων – εντύπων (φωτοτυπίες, εκδόσεις)
 - Υπηρεσίες τηλεπικοινωνίας (τέλεξ, τέλεφαξ, κέντρο προηγμένων τεχνολογιών πληροφόρησης)
- Γραμματειακή – οργανωτική υποστήριξη

Συμμετογή σε άλλα Εθνικά και Ευρωπαϊκά Δίκτυα

- ✓ Το ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ είναι ιδρυτικό μέλος του ‘‘Ελληνικού δικτύου LEADER’’ που συντονίζει τις Ελληνικές Ομάδες LEADER. Είναι ένα από τα πέντε μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής του Δικτύου.
- ✓ Το ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ είναι μέλος της HELLADA (Ελληνική Ένωση Αναπτυξιακών Εταιρειών) , η οποία είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EURADA.
- ✓ Το ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου EGLEI που προωθεί την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού για την τοπική ανάπτυξη.
- ✓ Το ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου ORA (Opportunities for Rural Advancement) που έχει σαν στόχο τη διάδοση των σύγχρονων μορφών τηλεπικοινωνίας και την παροχή υπηρεσιών μέσω σύγχρονων τεχνολογιών. Στα πλαίσια αυτά του ORA προωθεί τη δημιουργία δικτύων τηλεματικής στις αγροτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμμετογή σε άλλες εταιρείες

Το ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ συμμετέχει σε έξι (6) εταιρείες :

- Συμμετοχή στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «ΘΕΣΣΑΛΙΑ-Περιφερειακή Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης».
- Συμμετοχή στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Θεσσαλίας,
- Συμμετοχή στην Συν/κή Τράπεζα Τρικάλων
- Συμμετοχή στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία "Πίνδος"
- Συμμετοχή στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία "Ενεργειακό Κέντρο Τρικάλων"

- Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) "Σταγών"

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

❖ 1ο ΚΠΣ

- *LEADER I*

❖ 2ο ΚΠΣ

- *LEADER II*
- *LEADER II - ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ "PINDOS CROSSING"*
- *ΕΠΠΕΡ*
- *ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ*
- *LEONARDO DA VINCI*
- *ΔΙΚΤΥΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ*

❖ 3ο ΚΠΣ

- *LEADER+*
- *ΟΠΑΑΧ*
- *INTERREG*
- *EQUAL*
- *ΤΠΑ*
- *ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ*
- *LEONARDO DA VINCI - UBI MINOR*
- *ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ - ΑΡΘΡΟ 6*
- *ΥΓΕΙΑ - ΠΡΟΝΟΙΑ*
- *ΘΕΣ.ΙΣ.NET.*

❖ ΕΣΠΑ 2007-2013

❖ ΕΣΠΑ 2007-2013 - ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

❖ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (- ΕΙΣΑΓΩΓΗ)

❖ ΕΣΠΑ 2007-2013 - ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

- *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΓΕΝΙΚΑ*
- *ΑΞΟΝΕΣ ΠΕΠ 2007*

❖ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2007-2013

❖ ΕΣΠΑ 2007-2013 - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2007-2013

- *ΠΑΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ*
- *ΠΑΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ 1 ΕΩΣ 4*
- *ΠΑΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 , ΑΞΟΝΑΣ 1*
- *ΠΑΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 , ΑΞΟΝΑΣ 2*

➤ ΠΑΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 , ΑΞΟΝΑΣ 3

➤ ΠΑΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ 6 ΕΩΣ 16

❖ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER ΑΞΟΝΑΣ 4. ΠΑΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014-2020

E-trikala^[17]

Από το 2004, το γραφείο e-trikala, στα πλαίσια και σε συνεργασία με το Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας», αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες υλοποιώντας με επιτυχία διάφορα Δημοτικά έργα. Στις 8 Απριλίου 2008, ενώ έχοντας την απαιτούμενη εμπειρία, εξελέχθη σε Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α., με την επωνυμία e-Trikala Α.Ε., όπου το 99% του μετοχικού κεφαλαίου ανήκει στο Δήμο Τρικκαίων και το υπόλοιπο 1% στο Εμπορικό Επιμελητήριο Τρικάλων.

Δημιουργώντας υποδομές και παρέχοντας υπηρεσίες, η e-Trikala Α.Ε., στοχεύει συνεχώς στη δημιουργία και υλοποίηση εφαρμογών με βάση τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών(Τ.Π.Ε). Σκοπός της είναι, η βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών σε μία μεσαίου μεγέθους πόλη, η απλούστευση των καθημερινών τους συναλλαγών, η μείωση στα τηλεπικοινωνιακά κόστη και η προσφορά νέων υπηρεσιών. Επιπλέον, οι εφαρμογές νέων τεχνολογιών, αποτελούν το νέο τρόπο συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων ενώ παράλληλα καθιστούν τις Δημόσιες αρχές, εγγυητές για την σωστή λειτουργία της τοπικής κοινωνίας σε σχέση με την ψηφιακή και από απόσταση εξυπηρέτηση των πολιτών.

Η e-Trikala Α.Ε. λειτουργεί βάσει ολοκληρωμένων διαδικασιών, ενώ ως "Πρώτη Ψηφιακή πόλη της Ελλάδας" (ανακηρυγμένη το 2004 από τον Υπουργό Οικονομίας, Κο Φώλια), καθιερώνει υψηλά τεχνολογικά και ευρυζωνικά εθνικά πρότυπα, χρησιμοποιώντας και προσφέροντας τεχνογνωσία και σε άλλους Δήμους της χώρας.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, η e-Trikala Α.Ε. συνεργάζεται με την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.), σε ρόλο συμβούλου, πάνω σε στρατηγικές έρευνας και ανάπτυξης, σε σχέση με την τεχνολογική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Το e-trikala συμμετέχει σε προγράμματα εθνικού αλλά και ευρωπαϊκού χαρακτήρα.

¹⁷ Πηγή: e-Trikala Α.Ε.

Το φάσμα των συνολικών Εθνικών, Ευρωπαϊκών και Διεθνών δράσεων αποτελείται από:

- ❖ Ενεργή συμμετοχή ως επίσημο μέλος του Διεθνούς Δικτύου Ψηφιακών Κοινοτήτων (INEC)
- ❖ Ηγετική συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα INTERREGDigitalCities
- ❖ Διοργάνωση του Παγκόσμιου Συνεδρίου BroadbandCities 2008 (το ετήσιο συνέδριο του INEC)
- ❖ Υποψηφιότητα και απόκτηση βραβείου ως μία από τις 21 πιο «έξυπνες» Κοινότητες στον κόσμο, Smart21, κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου BroadbandEconomy 2009 στη Νέα Υόρκη
- ❖ Ίδρυση της Πρώτης Ψηφιακής Κοινότητας Α.Ε., αποτελούμενη από 11 Δήμους της κεντρικής Ελλάδας (1,5 εκατομμύριο κάτοικοι)
- ❖ Συμμετοχή στο συνέδριο “e-HealthbasedChronicDiseaseManagement 2008” στη Σλοβενία
- ❖ Ενεργή συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά προγράμματα Τηλεϊατρικής (ISISEMD, e-HealthRegion, WISEE, LivingLabThessaly, RenewingHealth, INDEPENDENT)
- ❖ Συμμετοχή ως μέλος στο διεθνές δίκτυο GlobalCitiesDialogue.

Οι βασικοί τομείς εξειδίκευσης της εταιρείας είναι:

1. Ευφυνείς μεταφορές
2. Τηλε-εκπαίδευση
3. Τηλεϊατρική
4. Ηλεκτρονική Δημοκρατία & Διακυβέρνηση
5. Γεωγραφικά Πληροφοριακά Συστήματα
6. Δίκτυα (Wi-Fi, οπτική ίνα, Wi-Max πιλοτική εφαρμογή & λειτουργία)
7. Διοργάνωση συνεδρίων, εκδηλώσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η περίπτωση του Δήμου Καλαμπάκας

4.1. Καλαμπάκα – Ιστορική Αναδρομή

Ο Δήμος Καλαμπάκας είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος Καλλικρατικός Δήμος όλης της χώρας με 75 Δημοτικά Διαμερίσματα.

Λίγα λόγια για την Πόλη^[18]

Η πόλη της Καλαμπάκας είναι η κωμόπολη του Ν.Τρικάλων και πρωτεύουσα του ομώνυμου δήμου, η οποία καταλαμβάνει το βόρειο τμήμα του νομού Τρικάλων. Βρίσκεται στο κέντρο της Ελλάδας, στα 20 χιλιόμετρα μακριά από την πόλη των Τρικάλων. Αποτελεί δήμο με συνολική έκταση 1.650,19 τ.χλμ και ο πληθυσμός της 33.079 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2011, με την πόλη της Καλαμπάκας να έχει 15.996 κατοίκους. Έχει υψόμετρο 247 μέτρα και είναι χτισμένη στους πρόποδες των βράχων των Μετεώρων, στην αριστερή όχθη του Πηνειού ποταμού, στο σημείο που αυτό εισέρχεται στη Θεσσαλική πεδιάδα.

Εκεί που τελειώνει η Θεσσαλική πεδιάδα υψώνονται γιγάντιοι βράχοι που δημιουργούν ένα θέαμα μοναδικό στον κόσμο. Είναι το σημαντικότερο μετά το Άγιο Όρος μοναστικό συγκρότημα σε όλη την Ελλάδα. Κτισμένη στους πρόποδες των Μετεωρίτικων βράχων που είναι και ο λόγος για τον οποίο η Καλαμπάκα είναι παγκοσμίως γνωστή. Είναι εμπορικό και τουριστικό κέντρο, όχι μόνον για να ανεβεί κανείς στο Μετεωρίτικο συγκρότημα αλλά και για να επισκεφθεί τα Χάσια, τον Κόζιακα, ή την Τριγγία αλλά και τον Ασπροπόταμο, ενώ αποτελεί πέρασμα προς την Ήπειρο. Εκατομμύρια επισκέπτες καταφθάνουν στην περιοχή από όλο τον κόσμο κάθε χρόνο για να δουν, να θαυμάσουν και να προσκυνήσουν από κοντά τα Μετέωρα. Η Καλαμπάκα είναι μία πόλη με πλούσια ιστορία και σημαντικά μνημεία. Η πόλη της Καλαμπάκας χτίστηκε στην βάση των Μετεώρων, στην αριστερή όχθη του Πηνειού, στο σημείο που εισβάλλει στην Θεσσαλία. Η πόλη της Καλαμπάκας βρίσκεται στο κέντρο σημαντικών αξιοθεάτων όπως ο Ασπροπόταμος, η Χασιά, το βουνό της Κοζιάκας και φυσικά τα Μετέωρα.

Η θέση της Καλαμπάκας έχει εξαιρετική σημασία, διότι αυτή βρίσκεται στο στενό πέρασμα που οδηγεί από την Ήπειρο και τη Μακεδονία στην πεδιάδα της Δυτ. Θεσσαλίας, και αντιστρόφως, αλλά και διότι βρίσκεται κάτω από τους βράχους των Μετεώρων, οι οποίοι αποτελούν παγκόσμιο γεωλογικό φαινόμενο.

18 Πηγή: Ταξιδιωτικό Πρακτορείο Visitmeteora.travel και Δημαρχείο Καλαμπάκας

Ως Σταγοί, τη Βυζαντινή εποχή, έγινε έδρα επισκοπής (αναφέρεται από το 901/7), η οποία με κάποια διαλείμματα διατηρήθηκε ως το 1899, οπότε συγχωνεύτηκε με την Επισκοπή Τρίκκης και αποτέλεσαν τη Μητρόπολη Τρίκκης και Σταγών με έδρα τα Τρίκαλα. Επανιδρύθηκε τα τελευταία χρόνια ως προσωποπαγής Μητρόπολις Σταγών και Μετεώρων.

Η Καλαμπάκα απελευθερώθηκε από τον τουρκικό ζυγό στις 27 Αυγούστου 1881. Κατά τη διάρκεια του μακεδονικού αγώνα ήταν το ορμητήριο των Ελλήνων αγωνιστών που πήγαιναν να βοηθήσουν τους δοκιμαζόμενους αδελφούς της Μακεδονίας. Η Καλαμπάκα κήκε ολοσχερώς από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής στις 18 Οκτωβρίου 1943.

Το πιο σημαντικό μνημείο της Καλαμπάκας είναι η βυζαντινή εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, της μητέρας του Χριστού.

Σήμερα η Καλαμπάκα, λόγω του ότι γειτονεύει με τους βράχους και τα μοναστήρια των Μετεώρων, έχει τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση από οποιαδήποτε μη παραθαλάσσια πόλη της Ελλάδας. Για τον σκοπό αυτό διαθέτει αρκετά και ωραία ξενοδοχεία, σύγχρονα κάμπινγκ, εστιατόρια, τουριστικά καταστήματα κ.λ.π. Η Καλαμπάκα ακόμα είναι ένα θαυμάσιο ορμητήριο για τους επισκέπτες της που επιθυμούν να γνωρίσουν τις μαγευτικές τοποθεσίες και τα πάμπολλα μνημεία της Πίνδου των Χασίων - Αντιχασίων, αλλά κυρίως τους βράχους και τα μοναστήρια των Μετεώρων.

Η πόλη έχει 12 Εκκλησίες μέσα στη πόλη και 27 παλιότερες στην ευρύτερη περιοχή της Καλαμπάκας όπου κάποιες χρονολογούνται ακόμη και το 1143.

4.2.Απασχόληση – Ανεργία – Μακροοικονομικά στοιχεία

Τομείς απασχόλησης

Στην ευρύτερη περιοχή του νομού, ο άξονας Καλαμπάκα-Μετέωρα-Πύλη, όπως και τα χωριά στη γύρω περιοχή η απασχόληση των κατοίκων γίνεται και στους τρεις τομείς της οικονομίας αλλά και με τον τουρισμό όπου απασχολείται το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού. Η τουριστική βιομηχανία αναπτύσσεται κυρίως στην περιοχή της Καλαμπάκας, λόγω των Μετεώρων.

Η μακρινή απόσταση από τα δύο μεγάλα αστικά Κέντρα και η ελλιπής οδική σιδηροδρομική σύνδεση αποτελούσαν ανασταλτικούς παράγοντες απομόνωσης για το δήμο, στο παρελθόν. Παρόλα αυτά διαμόρφωσαν και την τοπική φυσιογνωμία της περιοχής. Μετά από μια σημαντική μείωση του πληθυσμού που είχε ο δήμος στη

δεκαετία μεταξύ του 1960 έως το 1970, αυξήθηκε ξανά τη δεκαετία 2000 έως 2010, όχι μόνο πληθυσμιακά αλλά και σε επενδύσεις.

Στον τομέα της απασχόλησης η σχετικά μικρή κλίμακα βιομηχανικής παραγωγής και ο μεγάλος δασικός, γεωργικός και κτηνοτροφικός χαρακτήρας της περιοχής είναι φυσικό να προσδιορίζουν και τον χαρακτήρα της απασχόλησης, κυρίως στον πρωτογενή τομέα.

Στην περιοχή της Καλαμπάκας, των Μετεώρων, της Πύλης και των γύρω χωριών, η απασχόληση καλύπτει όλους τους τομείς της οικονομίας, με αρκετά άτομα να απασχολούνται, πλήρως και ειδικά περισσότερο με τον τουρισμό. Στον Ασπροπόταμο λόγω του έντονου δασικού χαρακτήρα η απασχόληση είναι κυρίως στα δάση, την κτηνοτροφία, τον τουρισμό λόγω του μεγάλου παραθεριστικού τουρισμού που συρρέει στα χωριά τους καλοκαιρινούς μήνες, και λιγότερο με τη γεωργία. Από την άλλη πλευρά Χάσια-Αντιχάσια οι τομείς απασχόλησης είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία, ενώ στην υπόλοιπη πεδινή περιοχή οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία σε διάφορες γεωργικές επιχειρήσεις, θερμοκήπια και δυναμικές συγκεντρωτικές καλλιέργειες. Στην πόλη της Καλαμπάκας το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ασχολούνται κυρίως το εμπόριο και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, βιοτεχνίες, οικοδομές και άλλες παρόμοιες απασχολήσεις. Επίσης απασχολείται και ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων στις βιομηχανίες εντός και εκτός της περιοχής της Καλαμπάκας και των Τρικάλων. Η εποχιακή απασχόληση είναι έντονο φαινόμενο στην περιοχή. Περίπου 2.000-2.500 κάτοικοι, κυρίως των ορεινών περιοχών και αγρότες, κάθε χρόνο εγκαταλείπουν τον τόπο τους και μετακινούνται σε άλλες περιοχές της χώρας για να εργαστούν στις ελιές, στον τρύγο, στα πορτοκάλια, ακόμη και σεβιτόροι σε τουριστικές περιοχές, ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες, με σκοπό να συμπληρώσουν το εισόδημά τους.

Ολοκληρώνοντας το θέμα της απασχόλησης στο Ν.Τρικάλων, πρέπει να σημειωθεί και το θέμα της ανεργίας που είναι ένα από τα σημαντικά προβλήματα του νομού τα τελευταία ειδικά χρόνια. Οι απογραφές των τελευταίων δεκαετιών δίνουν στο Νομό Τρικάλων και τις γύρω περιοχές, ένα σταθερό αριθμό ανεργίας που κυμαίνεται περίπου στους 12.500 κατοίκους και την πόλη την Καλαμπάκας και της ευρύτερης περιοχής της στους 2.000 ανέργους περίπου (ΕΣΥΕ,2011). Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ επίσης, την δεκαετία 1981-1991 υπήρχε διπλασιασμός του ποσοστού των ανέργων.

4.3 Η πορεία του ΑΕΠ^[19]

Από άποψη ΑΕΠ ο Νομός Τρικάλων βρίσκεται στην 28η θέση σε σύνολο 54 Νομών της Χώρας, με το 55,2% του ΑΕΠ του να στηρίζεται στον τριτογενή τομέα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τη Θεσσαλία είναι 44,1% . Η παραγωγικότητα του Νομού στο σύνολο των τομέων παραγωγής (0,85) επίσης υπολείπεται και των 3 άλλων Θεσσαλικών Νομών, 7 κατανομή των επενδύσεων φαίνεται να είναι δυσανάλογη (46,34%) του μέσου όρου της Θεσσαλίας (8,01%) στον τριτογενή τομέα, ενώ οι υπόλοιποι νομοί δίνουν μεγαλύτερο βάρος στις επενδύσεις του δευτερογενούς τομέα. Τέλος από τους δείκτες υποδομών και ποιότητας ζωής σε σχέση με το σύνολο της χώρας και τους άλλους Θεσσαλικούς Νομούς, ο Νομός Τρικάλων φαίνεται να υστερεί σημαντικά στην κατά κεφαλήν κατανάλωση βιομηχανικού ρεύματος.

4.4. Βυζαντινά μνημεία και Αξιοθέατα

Οι περιοχές Καλαμπάκα – Καστράκι – Πύλη – Ελάτη – Περτούλι ως τουριστικός προορισμός

Η Καλαμπάκα είναι κωμόπολη του Ν. Τρικάλων και πρωτεύουσα του ομώνυμου Δήμου με πληθυσμό 21.913 κατοίκους. Είναι χτισμένη κάτω ακριβώς από τους επιβλητικούς βράχους των Μετεώρων, αυτό το σπάνιο γεωλογικό φαινόμενο, ενώ κοντά της περνάει ο ποταμός Πηνειός. Κατοικούνταν από τα αρχαία χρόνια με το όνομα Αιγίνιο. Η ονομασία Καλαμπάκα δόθηκε πριν 6-7 περίπου αιώνες και είναι Τουρκικής προέλευσης και σημαίνει ισχυρό φρούριο.

Το σημαντικότερο αξιοθέατο είναι ο ιστορικός **Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου**, ο οποίος ανεγέρθη μεταξύ 10ου και 11ου αιώνα με υλικά του αρχαίου Ναού του Απόλλωνα και ο οποίος είναι μοναδικός στον Ορθόδοξο κόσμο για τον μαρμάρινο άμβωνα στο κέντρο του ναού καθώς και το μαρμάρινο κιβώριο στην ιερά τράπεζα.

Ενδεικτικά αξιοθέατά της Καλαμπάκας είναι: οι πολλές Σκήτες και τα κελιά που υπάρχουν εντός του Μετεωρίτικου χώρου, το σπήλαιο της Θεόπετρας, ο παραδοσιακός οικισμός του Καστρακίου, τα Βυζαντινά μνημεία της περιοχής των Χασίων (Ιερά Μονή Σταγιάδων 11ος αι.) και Ασπροποτάμου (Ιερά Μονή Τιμίου Σταυρού Δολιανών 1770), οι Ιερές Μονές Κοιμ. Θεοτόκου Βυτουμά (1559) και Αγίων Θεοδώρων (1541), η παλαιά γέφυρα της Σαρακίνας, έργο του Αγίου

19 Πηγή: Περιφέρεια Θεσσαλίας

Βησσαρίωνος, ο λαξευμένος σε βράχο Ναός των Αγίων Αποστόλων Σαρακίνας (1766) καθώς και Παλιοί Ιεροί Ναοί και Ιερές Μονές που βρίσκονται την περιοχή κτισμένα από την εποχή του 11^{ου} αιώνα. Σημαντική επίσης είναι η παλιά πόλη (Σοπωτός) που έχει αναπλαστεί πρόσφατα, καθώς και η μοναδική στην Ελλάδα Σχολή Ξυλογλυπτικής. Στην πόλη υπάρχουν επίσης χαλκουργεία με σπάνια χειροποίητα χάλκινα είδη.

Η πόλη της Καλαμπάκας αποτελεί ορμητήριο για τους επισκέπτες κυρίως των Μετεώρων αλλά και αυτών που επιθυμούν να γνωρίσουν τα μνημεία και τις υπέροχες του Ασπροποτάμου, των Χασίων, του Κόζιακα και άλλων περιοχών του νομού.

Πολιτιστικοί Φορείς. Όσον αφορά στους Συλλόγους σε όλα σχεδόν τα χωριά του δήμου Καλαμπάκας δραστηριοποιούνται τοπικοί αλλά και υπερτοπικοί πολιτιστικοί σύλλογοι οι οποίοι προσπαθούν να διατηρήσουν την παραδοσιακότητα και την αυθεντικότητα της περιοχής μέσω της αναβίωσης τοπικών εθίμων, της διοργάνωσης πανηγυριών, γιορτών και συναφών εκδηλώσεων που προσδίδουν στην περιοχή το τοπικό, ξεχωριστό, παραδοσιακό της χρώμα. Υπάρχουν περίπου 60 Πολιτιστικοί, Εξωραϊστικοί, Μορφωτικοί και Εκπολιτιστικοί Σύλλογοι.

Πολιτιστικό Περιβάλλον - Αξιοθέατα. Σε όλη την έκταση του ορεινού όγκου υπάρχουν πέτρινα γεφύρια, παραδοσιακά σπίτια και αρχοντικά, λαογραφικά μουσεία, βυζαντινές μονές και εκκλησίες με επίκεντρο τους επιβλητικούς βράχους και τις μονές των Μετεώρων, παλιοί νερόμυλοι και σπήλαια. Παράλληλα, διοργανώνονται παραδοσιακά πανηγύρια και εκδηλώσεις, εκθέσεις ξυλογλυπτικής και διαφόρων τοπικών προϊόντων όπως είναι τα παραδοσιακά αγροτικά προϊόντα.

Μνημεία Πολιτισμού. Σε πολλά από τα χωριά και τους οικισμούς υπάρχουν Παραδοσιακοί νερόμυλοι, Παραδοσιακά πέτρινα σπίτια, πολλά από τα οποία έχουν εντάξει και στα προγράμματα Leader για αναπαλαιώσεις ή συντηρήσεις. Τοξωτά γεφύρια, Θολωτές και λιθόκτιστες Βρύσες.

Ορειβατικό Καταφύγιο Τριγγίας

Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα

⇒ Υπάρχουν τα **Λαογραφικά Μουσεία** Χρυσομηλιάς, Κρανιάς, Ανθούσας, Κονισκού, Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Βλαχάβας όπου στόχος των μουσείων αυτών είναι η διάσωση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η συγκέντρωση, διάσωση, διατήρηση και προβολή του πάσης φύσεως ιστορικού και λαογραφικού υλικού για την μορφωτική και πολιτιστική προαγωγή των κατοίκων του χωριού και

της γύρω περιοχής. Μερικά από αυτά, διαθέτουν πλήθος εκθεμάτων όπως παραδοσιακά υφαντά, αργαλειό, νυφικό κρεβάτι & σαρμανίτσα, κουζινικά καθώς και μεγάλο φωτογραφικό αρχείο. Το Εκθετήριο Λαογραφικού Υλικού στο Λογγά, η Βιβλιοθήκη Μαυρελίου, η Διαρκής έκθεση αίθουσας σχολικών ειδών, Πολιτιστικό Κέντρο Χαλικίου, Αρχοντικό του Παπαστεργίου στην Ανθούσα το οποίο είναι λιθόκτιστο οικοδόμημα του 1877.

⇒ **Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης - Συνεδριακό Κέντρο** βρίσκεται στα Τρία Ποτάμια του Ασπροποτάμου και η περιβαλλοντική εταιρεία ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ[20] μελέτησε και κατασκεύασε τα εκθέματα του Κέντρου. Στόχος του είναι να προβάλλει το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής και να διευκολύνει τον επισκέπτη στην περιήγηση και τον προσανατολισμό του. **Το Κέντρο Ενημέρωσης Ασπροποτάμου και Κορυδαλλού** όπου ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει έκθεση με λαογραφικά και περιβαλλοντικά στοιχεία της περιοχής. **Το Κέντρο Τεκμηρίωσης και Εκπαίδευσης Σπηλαίου Θεόπετρας.**

⇒ **Το Προϊστορικό Σπήλαιο Θεόπετρας[21]:** που βρίσκεται στους πρόποδες της οροσειράς Χάσια, 3χλμ πριν από τα Μετέωρα. Το σπήλαιο βρίσκεται σε υψόμετρο περίπου 100 μέτρα από την επιφάνεια της πεδιάδας και 280 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Μπροστά από το σπήλαιο ρέει ο ποταμός Ληθαίος, παραπόταμος του Πηνειού. Το Σπήλαιο έχει έκταση 500 τετραγωνικά μέτρα. Έχει μεγάλη Αρχαιολογική και Επιστημονική Σπουδαιότητα γιατί είναι το πρώτο που ανασκάπτεται στη Θεσσαλία και το μόνο μέχρι στιγμής σε όλη την Ελλάδα με συνεχείς ανθρωπογενείς επιχώσεις που ξεκινούν από τη Μέση Παλαιολιθική Εποχή και φθάνουν μέχρι το τέλος της Νεολιθικής (3000 π.Χ.). Η επιστημονική σπουδαιότητα του σπηλαίου κρίνεται ως πολύ σημαντική για την προϊστορία όλου του Ελλαδικού χώρου. Τα Ευρήματα ανασκαφής που βρέθηκαν στο σπήλαιο είναι λίθινα εργαλεία Παλαιολιθικής - Μεσολιθικής και Νεολιθικής Εποχής, κεραμικά ευρήματα Νεολιθικά, οστέινα εργαλεία, κοσμήματα από όστρεο, ένα μοναδικό για τον ελλαδικό χώρο χρυσό κόσμημα της Παλαιολιθικής, της Μεσολιθικής και της Νεολιθικής περιόδου, καθώς και τα περίφημα ανθρώπινα αποτυπώματα της Θεόπετρας που χρονολογούνται στα 130.000 χρόνια πριν από σήμερα και αποτελούν

20 Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ είναι μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική περιβαλλοντική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1992, για την προστασία της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος, με δράσεις έρευνας πεδίου, επιστημονικής μελέτης, ευαισθητοποίησης κοινού, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και εθελοντισμού για την προστασία της άγριας ζωής, την ενίσχυση της βιοποικιλότητας και της αειφορίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

21 Πηγή: <http://theopetra.blogspot.gr>

σπανιότατο εύρημα όχι μόνο για τον ελλαδικό αλλά και για τον ευρωπαϊκό χώρο καθώς και υπολείμματα δύο ανθρώπινων σκελετών. Έχει τα παλαιότερα αποτυπώματα στην Ελλάδα. Η Ανάπλαση του σπηλαίου διεξάγεται από το 1987 από διεπιστημονική ομάδα ερευνητών της Εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας και το σπήλαιο είναι ανοιχτό στους επισκέπτες. Η Διαρύθμιση του σπηλαίου έχει γίνει έτσι που ο επισκέπτης να κινείται πάνω από τα αρχαιολογικά σκάμματα, ώστε να μπορεί να βλέπει τα κατά χώραν διατηρημένα ευρήματα.

Τα Κάστρα, τα Πέτρινα Τοξωτά Γεφύρια, καθώς κ ένα φράγμα με χωρητικότητα 400.000 περίπου m³ που χρησιμοποιείται για την ύδρευση και άρδευση, αποτελούν επίσης σπάνια μνημεία λαϊκής αρχιτεκτονικής.

Τοπικά προϊόντα. Σε όλη την περιοχή υπάρχουν εκλεκτά ντόπια προϊόντα όπως: ντόπιο τυρί, φέτα εκλεκτής ποιότητας με τα πιο αγνά υλικά, γιαούρτι, ξινόγαλο, βούτυρο και μυζήθρα, μέλι εκλεκτής ποιότητας από αγριολούλουδα του βουνού όπως και τσάι του βουνού και άλλα βότανα που μοσχοβολούν. Παραδοσιακά γλυκά του κουταλιού, παραδοσιακές πίτες με χειροποίητα φύλλα, πλαστό και κρέας εκλεκτής ποιότητας, πρασοτηγανιά, πέστροφα και μπριάνα, παραδοσιακό ζυμωτό ψωμί, αρνί, κυνήγι(αγριογούρουνο, ζαρκάδι, ελάφι, λαγό, πέρδικα, μεκκάτσα). τραχανά παραδοσιακό και όσπρια βραστερά και νόστιμα, παραδοσιακές πίτες με σπιτικό χειροποίητο φύλλο, μέλι από αγριολούλουδα του βουνού, παραδοσιακά γλυκά, αποξηραμένα αγριολούλουδα, ξύλινα σκαλιστά χειροτεχνήματα, υφαντά με παραδοσιακά σχέδια που έρχονται από το μακρινό παρελθόν. Τα σουτζουκάκια πελτέ (ντόπια σπεσιαλιτέ) και εικόνες από τα εργαστήρια αγιογραφίας της περιοχής είναι επίσης ντόπια προϊόντα. Τέλος, το ντόπιο τσίπουρο και το κρασί που υπάρχει σε όλες τις ταβέρνες και τα καφενεία.

Γυναικείος Συνεταιρισμός Ασπροκκλησιάς, Με γλυκά κουταλιού, λικέρ παραδοσιακά, μαρμελάδες, τραχανά (ξινό και γλυκό, φτιαγμένο με παραδοσιακό τρόπο) και τα προωθούν στην αγορά. Τα προϊόντα διοχετεύουν οι ίδιες οι γυναίκες σε αγορές, σε όλη σχεδόν τη χώρα, και πριν από έξι χρόνια, σε μια έκθεση τροφίμων, στη Γαλλία, όπου συμμετείχε με προϊόντα του.

Εκδηλώσεις και Τοπικές γιορτές. Σε ολόκληρο το Δήμο καθώς και στο Νομό υπάρχουν πάρα πολλές Λαογραφικές εκδηλώσεις και τοπικά έθιμα που οι ρίζες τους χάνονται στα βάθη των αιώνων και διατηρούνται από γενιά σε γενιά, τα πανηγύρια αλλά και οι γιορτές που έχουν σχέση με την γαστρονομική παράδοση και την

ανάδειξη των τοπικών προϊόντων, που κάθε χρόνο εορτάζονται με πολλούς και διάφορους τρόπους και προσελκύουν και πολλούς επισκέπτες, ντόπιους και μη.

- ❖ **Καλαμπάκα-Μετέωρα Τέχνης:** Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου Καλαμπάκας «ΜΕΤΕΩΡΑ ΤΕΧΝΗΣ» είναι ένας πολιτιστικός και πνευματικός θεσμός που αναδύθηκε μέσα από την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου μας και πραγματοποιούνται κάθε Καλοκαίρι στη Καλαμπάκα και στα Δ.Δ του Δήμου. Περιλαμβάνει ποιοτική ψυχαγωγία με εκδηλώσεις υψηλού επιπέδου και καλύπτει τις απαιτήσεις όλων των μορφών τέχνης εστιάζοντας περισσότερο στη μουσική και στο θέατρο.
- ❖ **Αποκριές και Καθαρή Δευτέρα:** Οι εκδηλώσεις της Αποκριάς στη Καλαμπάκα καλύπτουν ολόκληρη την τελευταία εβδομάδα με χορούς, συναυλίες, παρέλαση παραδοσιακών συγκροτημάτων, αναβίωση εθίμων, καύση του καρνάβαλου, και ρίψη πυροτεχνημάτων. Ο Δήμος προσφέρει πατροπαράδοτη φασολάδα και άλλα νηστίσιμα (Κούλουμα) σε πολλά χωριά.
- ❖ **«Το Παζάρι»:** Η ετήσια Εμποροπανήγυρη της Καλαμπάκας με τον περίφημο χαλβά «τύπου Φαρσάλων», το «μαλλί της γριάς», την «ρόκα», το καλαμπόκι δηλ. ψημένο στα κάρβουνα και τα λουκάνικα.
- ❖ **«Γιορτή του Αγίου Γεωργίου Μανδηλά»** και στο χωριό Καστράκι.
- ❖ **Θρησκευτικές γιορτές** όπως του Πάσχα και του Δεκαπενταύγουστου (της Κοιμήσεως της Θεοτόκου), στα πανηγύρια με φαγητό και διάφορα τοπικά εδέσματα, αναβιώνοντας παλιά ήθη και έθιμα, τραγούδια και χορούς με τη συνδρομή τοπικών μουσικών συγκροτημάτων στις κεντρικές πλατείες των χωριών.
- ❖ **Άλλες τοπικές εκδηλώσεις** είναι: «Το Ολοκαύτωμα ή ο Εθελούσιος Εκπατρισμός των Κουτσουφλιανών – 13 Μαΐου 1898», στον οικισμό του Πλατάνιστου (Παλαιάς Κουτσούφλιανης), τα «ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΙΑ», Τα «Βλαχάβεια», Τα «Κλειδωνα», Οι «Λαζαρίνες», η «Γιορτή πίτας και λουκάνικου», η «Γιορτή Καστάνου», η «Γιορτή Κρασιού», η «Γιορτή των Κτηνοτρόφων», η «Γιορτή προβατίνας», Η «Μάχη της Μερίτσας», το River Party(πάρτυ στο ποτάμι) αλλά και το έθιμο «τα ρογκατζιάρια» ή λοκατζάρια, που αναβιώνει την Πρωτοχρονιά, στα χωριά Οξύνεια, Γάβρος, Αγίοφυλλο, Αχλαδέα, Σκεπάρι.
- ❖ **Τέλος**, ενδιαφέρον παρουσιάζει σε πολλά από τα χωριά και το «Αντάμωμα» των αποδήμων του κάθε χωριού, οι οποίοι συγκεντρώνονται στην πλατεία του χωριού ή σε κάποια μέρη του χωριού και γλεντάνε με παραδοσιακά τραγούδια και χορούς. Τα χωριά που γίνεται «Αντάμωμα» είναι η Καστανιά, το Μαυρούλι, η Πολυθέα, τα

Αντιχάσια, τα Χάσια, Αγιόφυλλο, της ΦΑΤΑ (Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας Τζούρτζιας Αθαμανίας), η «Συνάντηση των Κρανωτών» και το «Αντάμωμα των Σαρακατσαναίων».

Πύλη: Βρίσκεται στην είσοδο της πεδινής περιοχής της Θεσσαλίας προς τα ορεινά της Πίνδου με τα δύο αντικριστά βουνά Κόζιακα και Ίτανο που διαχωρίζονται από τον Πορταϊκό (Πορτιάτη) ποταμό. Στην Πύλη μπορεί κανείς να επισκεφτεί τη μοναδική βυζαντινή εκκλησία η οποία βρίσκεται απέναντι, στην Πόρτα-Παναγιά και χρονολογείται από την εποχή της Άννας Κομνηνής (1283 μ.Χ.). Χαρακτηριστικό αυτής της εκκλησίας είναι ότι έχει τοποθετημένες εκατέρωθεν της Κύριας Πύλης στο ιερό, τις εικόνες της Παναγίας και του Χριστού. Οι ίδιες δε εικόνες είναι μοναδικές, ολόσωμες, κατασκευασμένες από πολύχρωμες ψηφίδες. Η Πόρτα-Παναγιά είναι η γενέτειρα του Αγίου Βησσαρίωνα του θαυματουργού, μεγάλη μορφή της Χριστιανοσύνης, άλλοτε μητροπολίτη Λαρίσης και Τρίκκης και πολιούχος της Πύλης, Καλαμπάκας και Τρικάλων.

Ελάτη: Η οποία είναι το ορμητήριο για μοναδικές σε ομορφιά διαδρομές σε πολλά δασικά μονοπάτια που ξεκινούν από το χωριό, μέσα στο πυκνό ελατόδασος, για οδηγούς και πεζοπόρους για αυτό και η πρώτη δραστηριότητα στην Ελάτη είναι η πεζοπορία καθώς και το ποδήλατο βουνού.

Περτούλι: Σε υψόμετρο 1.150 μέτρων και απόσταση 50 χιλιομέτρων από τα Τρίκαλα, μετά την Ελάτη, συναντούμε το χωριό Περτούλι, που ανήκει ως τοπική κοινότητα στο Δήμο Πύλης. Χτισμένο αμφιθεατρικά στις πλαγιές του όρους Κόζιακα στην είσοδο μιας απόκρημνης κοιλάδας, στην καρδιά ενός μοναδικού ελατοδάσους στη Νότια Πίνδο αποτελούσε στο παρελθόν τόπο συνάθροισης των κτηνοτρόφων της περιοχής. Προσφέρει μοναδική ηρεμία και ατελείωτη θέα στα δάση της περιοχής ενώ επισημαίνεται ότι το δάσος Περτουλίου είναι ένα από τα πιο όμορφα και καλοδιατηρημένα δάση ελάτης στην Ελλάδα με σημαντικό επίσης βιότοπο όπως είναι το δάσος της Μάνας, στο οποίο ζουν ελάφια, ζαρκάδια, αρκούδες και λύκοι και στο οποίο υπάρχει και η ομώνυμη πηγή. Σ' αυτό έχει συμβάλει το γεγονός ότι την εκμετάλλευση και χρήση του εν λόγω δάσους έχει με εκατονταετές συμβόλαιο το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Στο ενδιάμεσο διάστημα ανάμεσα στην Ελάτη και το Περτούλι υπάρχουν τα μοναδικής ομορφιάς "Περτουλιώτικα λιβάδια", Εδώ βρίσκεται και το Χιονοδρομικό Κέντρο Περτουλίου που ιδρύθηκε το 1983, με μικρή σχετικά πίστα, εξοπλισμένη όμως με σκί-λιφτ και πρόσφατα με τελεφερίκ.

Καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου επίσης υπάρχουν δραστηριότητες υπαίθρου όπως ιππασία, τοξοβολία, ποδηλασία, διαδρομές με τζιπ ή moto cross.

Το Περτούλι, είναι από μόνο του ένα αξιοθέατο καθώς βρίσκεται μέσα στην αγκαλιά της Νότιας Πίνδου σε ένα περιβάλλον γεμάτο έλατα και έχει τα γραφικά πέτρινα σπίτια του με τις κόκκινες ή πέτρινες στέγες αλλά και οι γραφικοί ναοί του χωριού. Η διαμονή στο Περτούλι έχει πολλές επιλογές ενώ υπηρεσίες εστίασης και πολλά καταστήματα προσφέρουν τοπική κουζίνα και πωλούν παραδοσιακά προϊόντα.

Τα Όρη Αντιχάσια-Μετέωρα. Η Περιοχή Ειδικής Προστασίας. Η Περιοχή Κόζιακα που χαρακτηρίζεται από γυμνές και βραχώδεις πλαγιές, φαράγγια δασωμένα με έλατα, οξιές, δρύες και φυλλοβόλα, καθώς και απότομους γκρεμούς.

Από τον Κόζιακα πηγάζουν οι ποταμοί Πορταϊκός και Κεφαλοπόταμος οι οποίοι καταλήγουν στον Πηνειό ποταμό. Ο Κόζιακας έχει μαγευτικά χωριά στα ριζά του, που αξίζει κανείς να επισκεφτεί για τα ντόπια εδέσματά του, το ντόπια παραγωγής κρέας του, την φυσική ομορφιά, την πλούσια χλωρίδα και πανίδα, καθώς και τα όμορφα πανοραμικά εξωκκλήσια στο Γενέσι, στον Πρόδρομο, στο Γοργογύρι και στο Ξυλοπάροικο. Η Φύση έχει Δάση ελάτης, Παρυδάτια δάση με πλατάνια, ιτιές, σφενδάμους και άλλα υδρόφιλα φυτά. Η οικολογική αξία αυτών των δασών είναι τεράστια, διότι αποτελούν καταφύγιο πολλών ζώων και πτηνών. Τα Αλπικά Λιβάδια έχουν εξαιρετικά μεγάλο βοτανικό ενδιαφέρον λόγω της μεγάλης ποικιλίας ενδημικών βοτάνων, το ίδιο και τα Ορεινά βοσκοτόπια.

Ο Κόζιακας και ο Ασπροπόταμος. Είναι το βουνό Κόζιακας ή Κερκέτιον όρος και ο αφροστεφάνωτος ποταμός Αχελώος, ο Ασπροπόταμος. Οι ορεινές τους περιοχές, που ανήκουν στο Νομό Τρικάλων, έχουν ενταχθεί στον Εθνικό Κατάλογο του Ευρωπαϊκού Δικτύου ΦΥΣΗ 2000 (NATURA 2000), σύμφωνα με την Κοινοτική Οδηγία 92/43 για την προστασία των οικοτόπων. Μέσω του προγράμματος "Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλοντος" (ΕΠΠΕΡ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων, με την τεχνική στήριξη του Κέντρου Ανάπτυξης Καλαμπάκας-Πύλης Α.Ε. (ΚΕΝΑΚΑΠ), εκπόνησε Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη με την οποία προσδιορίζονται οι όροι προστασίας και διαχείρισης των περιοχών αυτών καθώς και οι όροι ανάπτυξης, για την ανάδειξη και αναβάθμιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. **Η Περιοχή Αχελώου ή Ασπροποτάμου.** καλύπτεται από δάση, περιλαμβάνει μεγάλα αλπικά λιβάδια και τη διαρρέουν ποτάμια με παρυδάτια βλάστηση.

Παραδοσιακοί οικισμοί(Χαλίκι, Ανθούσα ή Λεπενίτσα).

Θρύλοι και παραδόσεις όπου τα χαρακτηριστικά θέματά τους είναι οι νεράιδες και τα ελάφια και κατά κανόνα συνδέονται με τους Αγίους των χωριών, όπως του Αγίου Γεωργίου του Βροντερού και το γεφύρι στο φαράγγι της Μάνας.

4.5. Μετέωρα

Οι απότομοι, ξεκομμένοι μεταξύ τους βράχοι που το ύψος τους φθάνει μερικές φορές τα 400μ. και απλώνονται σε μία έκταση τριάντα περίπου τετραγωνικών χιλιομέτρων.

Η περιοχή των Μετεώρων πρόκειται για την περιοχή με την μεγαλύτερη τουριστική κίνηση στον νομό Τρικάλων. Τα Μετέωρα είναι ένα σύμπλεγμα από τεράστιους σκοτεινόχρωμους βράχους που υψώνονται έξω από την Καλαμπάκα, κοντά στα πρώτα υψώματα της Πίνδου και των Χασίων. Τα μοναστήρια των Μετεώρων, που είναι χτισμένα στις κορυφές κάποιων από τους βράχους, είναι σήμερα το δεύτερο σημαντικότερο μοναστικό συγκρότημα στην Ελλάδα, μετά από το Άγιο Όρος.

Ονομάστηκαν Μετέωρα από τον Όσιο Μετεωρίτη Αθανάσιο της Μονής του Μεγάλου Μετεώρου. Έκτοτε πάνω στους Ιερούς Βράχους ήρθαν και εγκαταστάθηκαν Μοναχοί και Μοναχές, οι οποίοι κοπιάζουν μέρα και νύχτα με εργασία, νηστεία, αγρυπνία, όχι μόνο για τη δική τους σωτηρία αλλά και για τη σωτηρία όλων των ανθρώπων με πολύωρες προσευχές και παρακλήσεις.

Τα Μετέωρα αποτελούν, το μεγαλύτερο και με συνεχή παρουσία από την εποχή της εγκατάστασης των πρώτων ασκητών μέχρι σήμερα μοναστικό σύνολο στον ελλαδικό χώρο. Από τις ιστορικές μαρτυρίες συμπεραίνουμε ότι οι μονές των Μετεώρων ήταν στο σύνολό τους τριάντα. Από τις τριάντα αυτές μονές οι έξι λειτουργούν έως σήμερα και δέχονται πλήθος προσκυνητών. Υπάρχουν όμως και πολλά μικρότερα μοναστήρια εγκαταλελειμμένα. Τα περισσότερα από αυτά είχαν ιδρυθεί στον 14ο αι. Τα έξι αυτά μοναστήρια των Μετεώρων είναι επισκέψιμα. Σήμερα αναστηλωμένα και με συντηρημένο στο μεγαλύτερο μέρος τους τον τοιχογραφικό τους διάκοσμο. Το 1989 η UNESCO ενέγραψε τα Μετέωρα στον κατάλογο των Μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, ως ένα ιδιαίτερης σημασίας πολιτιστικό και φυσικό αγαθό.

Στα Μετέωρα σώζονται θησαυροί, κειμήλια και πολλά έργα μικροτεχνίας. Αντιπροσωπευτικό δείγμα μικροτεχνίας είναι το αριστουργηματικό ξυλόγλυπτο τέμπλο που βρίσκεται στο καθολικό της Ιεράς Μονής Αγίου Στεφάνου.

Φορητές εικόνες οι παλαιότερες από τις οποίες σήμερα φυλάσσονται στα σκευοφυλάκια των ναών, Σταυροί με Τίμιο Ξύλο, αρχιερατικοί ράβδοι, χρυσοποίκιλτα ιερατικά άμφια, χειρόγραφα, Ευαγγέλια, σκεύη για λειτουργικούς σκοπούς, μολυβδόβουλλα, αργυρές λειψανοθήκες είναι κάποια από τα μουσειακά εκθέματα, που ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει. Από ιστορικής πλευράς μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι πάνω από χίλιοι χειρόγραφοι κώδικες, καθώς και οι πολύτιμες σε αξία σειρές βυζαντινών και μεταβυζαντινών εγγράφων που σώζονται και φυλάσσονται στα αρχειοφυλάκια των μοναστηριών.

Στην Ιερά Μονή Αγίου Στεφάνου φυλάσσεται και η Θαυματουργός Κάρα του 'Αγιου Χαράλαμπου, ενώ στη Μονή Βαρλαάμ υπάρχει το Ευαγγέλιο που αποδίδεται στον Αυτοκράτορα του Βυζαντίου Κων/νο Πορφυρογέννητο.

Συνήθως οι τουρίστες ή οι πιστοί που επισκέπτονται τα Μετέωρα είναι διερχόμενοι. Θα μπορούσαν να γίνουν συστηματικές προσπάθειες έτσι όλος αυτός ο κόσμος που διέρχεται από τα Μετέωρα να διανυκτερεύει ή να μένει κιόλας για περισσότερες μέρες στην περιοχή. Αυτό προϋποθέτει τη δημιουργία καταλυμάτων, υπηρεσιών εστίασης και διασκέδασης, αλλά επίσης δίνει και την δυνατότητα για την ανάπτυξη και άλλων υπηρεσιών όπως καταστημάτων εμπορίας τοπικών ειδών λαϊκής τέχνης και παραδοσιακών προϊόντων κ.ά.

Τα Μοναστήρια που λειτουργούν και είναι επισκέψιμα σήμερα είναι:

- ❖ Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος ή του Μεγάλου Μετεώρου
- ❖ Ιερά Μονή Βαρλαάμ
- ❖ Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Αναπαυσά
- ❖ Ιερά Μονή Ρουσσάνου (Αγίας Βαρβάρας)
- ❖ Ιερά Μονή Αγίας Τριάδος
- ❖ Ιερά Μονή Αγίου Στεφάνου

Ακατοίκητα σήμερα και σχεδόν ερειπωμένα μοναστήρια και ασκητήρια των Μετεώρων είναι:

Ερειπωμένες Ιερές Μονές

- ❖ Ι.Μ. Υψηλοτέρας
- ❖ Ι.Μ. των Ταξιαρχών
- ❖ Ι.Μ. του Παντοκράτορος
- ❖ Ι.Μ. του Αγίου Μόδεστου
- ❖ Ι.Μ. της Αλύσεως του Αποστόλου Πέτρου
- ❖ Ι.Μ. των Αγίων Αποστόλων

- ❖ Ι.Μ. του Αγίου Πνεύματος
- ❖ Ι.Μ. του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου
- ❖ Ι.Μ. του Αγίου Γεωργίου του Μανδηλά
- ❖ Ι.Μ. του Αγίου Δημητρίου
- ❖ Η νέα ή Αγία Μονή
- ❖ Ι.Μ. Παλαιοπαναγιάς ή Παναγιάς της Μύκανης
- ❖ Ι.Μ. Αγ. Ιωάννη του Θεολόγου του Μπουνηλά ή Παλαιομανάστηρο
- ❖ Ι.Μ. Αγ. Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Καλλιστρού ή ΚΑΛΛΙΣΤΡΟ

⇒ **Καστράκι**

Μεταξύ Καλαμπάκας και Μετεώρων, βυθισμένο ανάμεσα ανάμεσα στους γιγάντιους βράχους των Μετεώρων, βρίσκεται το Καστράκι που αγναντεύει την κοιλάδα του Πηνειού και την οροσειρά της Πίνδου. Ανήκει στο δήμο Καλαμπάκας, εμπερικλείει στον χώρο της τα 4/6 της περιοχής των Μετεώρων και το χωριό ένα πολύ παλιό χωριό με πλούσια ιστορία. Ο οικισμός του Καστρακίου έχει χαρακτηριστεί τρεις φορές από το ελληνικό κράτος παραδοσιακός, διατηρητέος και παραθεριστικός - τουριστικός και αποτελεί μαζί με το σύνολο της περιοχής των Μετεώρων μνημείο της φύσης και παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά αναγνωρισμένο από την ΟΥΝΕΣΚΟ. Έως σήμερα διατηρεί πολλά από τα παλιά έθιμά του, ανάμεσα στα οποία είναι η ανάβαση με σχοινί στο μοναστήρι του Αϊ-Γιώργη του Μαντιλά, όπου οι νέοι του χωριού κρεμούν χρωματιστά μαντήλια και ανάβουν λαμπάδες. Αυτό γίνεται ανήμερα της γιορτής του Αγίου-Γεωργίου, μετά την λειτουργία. Εκτός από τα μοναστήρια των Μετεώρων, που βρίσκονται κοντά στο Καστράκι, μέσα σ'αυτό υπάρχουν και άλλοι παλιοί ναοί με αρκετό ενδιαφέρον. Το Καστράκι σήμερα είναι από τα πιο τουριστικά χωριά του Ν. Τρικάλων. Διαθέτει ξενοδοχεία, αρκετά campings, εστιατόρια, ψησταριές, καφετέριες, ντίσκο, κ.λ.π. Το διατηρητέο παλιό χωριό, με τα στενά δρομάκια και τα παλιά σπίτια χτισμένα με παραδοσιακή αρχιτεκτονική, παρουσιάζει μία αξιοθαύμαστη εικόνα.

Το Καστράκι είναι το πιο ανεπτυγμένο πλέον τουριστικά χωριό του νομού Τρικάλων. Οι κάτοικοί του ασχολούνται κυρίως με τον τουρισμό, τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Το χωριό διαθέτει ξενοδοχεία, αρκετά campings, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ψησταριές, καφετέριες, βιοτεχνίες ειδών λαϊκής τέχνης καθώς και εργαστήρια αγιογραφίας.

Ο παλαιός οικισμός Καστρακίου παρουσιάζει αξιόλογο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Το Καστράκι έχει παλαιά και πλούσια ιστορία. Διατηρούνται μέχρι σήμερα πολλά έθιμα, ανάμεσα στα οποία ξεχωρίζει η αναρρίχηση με σκοινί στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου του Μαντηλά. Στο βαθούλωμα βράχου, απέναντι από την Παναγία Δούπιανη, ανατολικά του Καστρακίου και προσιτή μόνο από τους άνδρες (απαγορεύεται γυναικες) αναρριχητές, βρίσκεται η Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου Μανδηλά.

Σύμφωνα με ένα παλιό έθιμο, την ημέρα της γιορτής του Αγίου και με το τέλος της λειτουργίας, οι νέοι του χωριού κρεμούν μαντήλια και ανάβουν λαμπάδες στη Μονή σαν τάμα. Τα μαντήλια μένουν έως την επόμενη γιορτή του Αγίου όπου τα κατεβάζουν οι ορειβάτες και τα μοιράζονται από τον Ιερέα ως ευλογία στους πιστούς. Η ίδρυση της Ι. Μ. Αγ. Γεωργίου Μανδηλά τοποθετείται στον 14ο αι. σύμφωνα με τα λίγα στοιχεία που διαθέτουμε, τα οποία ανήκουν στην παράδοση, γιατί η μονή μέχρι σήμερα δεν έχει μελετηθεί επιστημονικά.

Υπάρχουν δρομάκια της παλιάς γραφικής συνοικίας του αμφιθεατρικά χτισμένου Καστρακίου και διασχίστε τα μονοπάτια, τις σκίτες και τα μικρά ξωκλήσια ανάμεσα στους ψηλούς βράχους.

Το Καστράκι βρίσκεται στο δυτικό τμήμα των Μετεώρων, αμφιθεατρικά κτισμένο, ανάμεσα σε πανύψηλους βράχους και αποτελεί δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου Καλαμπάκας. Η ιστορία του χάνεται μέσα στην πορεία των χρόνων. Έχει σημαντική τοπική παράδοση, έθιμα, δημοτικά τραγούδια, που όλα παρουσιάζουν μία μοναδικότητα.

Αξίζει ο επισκέπτης να περπατήσει στα μικρά δρομάκια του χωριού, κυρίως του παλιού, να διαβεί τα μονοπάτια ανάμεσα στους πανύψηλους βράχους και να επισκεφτεί τις σκίτες, τα μικρά εξωκλήσια, τα μοναστήρια και διάφορες υπέροχες τοποθεσίες της περιοχής.

Μεγάλο είναι το δέος και ο θαυμασμός που καταλαμβάνει τους επισκέπτες από το απaráμιλλης ομορφιάς τοπίο.

Στο Καστράκι σώζονται και αξιόλογες εκκλησίες κτισμένες κυρίως την εποχή της Τουρκοκρατίας, καθώς και εξωκλήσια περίξ του χωριού.

Παναγία Δούπιανη

Στα τέλη του 11ου αι. - αρχές 12ου αι., τοποθετείται η ίδρυση του μικρού μονόχωρου ναού της Παναγίας Δούπιανης ή Ζωοδόχου Πηγής, στα ΒΑ της Κοινότητας Καστρακίου, η οποία σε τουρκικό απογραφικό κατάστιχο του 1454/55, αναφέρεται με το όνομα QASTIRO και έχει συνδέσει το όνομά της με την ιστορία του

μοναχισμού στα γειτονικά Μετέωρα. Η Παναγία Δούπιανη ήταν το πρώτο οργανωμένο κέντρο μοναχών, όπου συγκεντρώνονταν κάθε Κυριακή.

Ναός του Αγ. Νικολάου Μπάντοβα ή Κοφινά

Τον 15ο αι., ιδρύθηκε πιθανότατα ο ναός του Αγ. Νικολάου Μπάντοβα ή Κοφινά λαξευμένος μέσα στο σπήλαιο του βράχου και στη χαράδρα που χωρίζει το Καστράκι από την Καλαμπάκα. Ο ναός αυτός που δέχτηκε πολλές μεταγενέστερες επεμβάσεις, ήταν πιθανότατα ασκηταριό. Στην ίδια χαράδρα βρίσκονται ο Ι. Ν. Αγ. Αντωνίου και η Ι. Μ. Αγ. Γρηγορίου.

Ιερά Μονή της Υπαπαντής

Ο καθηγούμενος της μονής της Θεοτόκου Δούπιανης, Νείλος, ιδρύει στα 1366/67 τη Μονή της Υπαπαντής, που σήμερα είναι ακατοίκητη και ανήκει στη Μονή του Μεγάλου Μετεώρου, όπως αναφέρεται σε μια από τις δύο κτιτορικές επιγραφές. Ο νάρθηκας μονής είναι μεταγενέστερος, αφού κτίζεται στα 1784 και αγιογραφείται από τους Καλαρρυτινούς ζωγράφους Δημήτριο Ζούκη και τον μαθητή του Γεώργιο.

Η Καλαμπάκα και το Καστράκι είναι δύο από τα γνωστότερα κέντρα Βυζαντινής Αγιογραφίας

4.6. Προσωπικότητες

Τέλλος Άγρας: Από την Καλαμπάκα κατάγεται ο ποιητής και κριτικός Τέλλος Άγρας (1899 - 1944). Το πραγματικό του όνομα ήταν Ευάγγελος Ιωάννου και θεωρείται από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της σχολής του νεορομαντισμού και του νεοσυμβολισμού στον χώρο της ελληνικής ποιητικής δημιουργίας.

Δημήτριος Έξαρχος: Από τη Σαρακίνα καταγόταν ο Δημήτριος Έξαρχος (1834 - 1897), ηγετική φυσιογνωμία του αγώνα των Θεσσαλών για απελευθέρωση από τους Τούρκους. Σε ηλικία 20 ετών κατατάχθηκε στο σώμα του Καταρραχιά και από το 1876 η Φιλική Εταιρεία Τρικάλων του ανέθεσε τη διεύθυνση του αγώνα, που την άσκησε από το Αρδάνι και τα Ζαβλάνια. Μετά την απελευθέρωση έγινε δήμαρχος Παραληθαίων και τιμήθηκε με τον Αργυρό Σταυρό του Σωτήρος.

Παπά Θύμιος – Βλαχάβας: Περιώνυμος γόνος του χωριού ήταν ο ιερέας Θύμιος Βλαχάβας (1770-1808), γιος του γενάρχη των Βλαχαβαίων Θανάση Βλαχάβα (1715-1780), αρματολού των Χασίων και ανακαινιστή της Μονής Υπαπαντής των Μετεώρων. Ο παπα - Θύμιος Βλαχάβας διαδέχθηκε τον πατέρα του στο αρματολίκι και πέτυχε το συνασπισμό των καπεταναίων της Στερεάς Ελλάδος. Στόχος του ήταν ο

ξεσηκωμός της Στερεάς και Δ Θεσσαλίας καθώς και των Τούρκων της Θεσσαλίας που καταπιέζονταν από το καθεστώς του Αλή-Πασά των Ιωαννίνων. Στις 8 Μαΐου του 1808, άνδρες του Βλαχάβα ηττήθηκαν στο Καστράκι της Καλαμπάκας από στρατεύματα του Αλή Πασά, ενώ ο ίδιος συνελήφθη αργότερα και μεταφέρθηκε στα Ιωάννινα όπου και θανατώθηκε στα 1809. Η μνήμη του παπα-Θύμιου Βλαχάβα τιμάται κάθε χρόνο στα «Βλαχάβεια» από 13 έως 15 Μαΐου, με Μεγάλη Δοξολογία στον Ι. Ναό του Προφήτη Ηλία, τρισάγιο και κατάθεση στεφάνων στην προτομή του τοπικού ήρωα. Στον αυλόγυρο της εκκλησίας οι γυναίκες του χωριού τραγουδούν και χορεύουν τοπικούς χορούς.

Διονύσιος Πύρρος: Σπουδαίος γόνος της Καστανιάς και απόφοιτος της Δημοστεργείου Σχολής υπήρξε ο κληρικός, λόγιος και ιατροφιλόσοφος Διονύσιος Πύρρος (1774-1853). Εθνικός αγωνιστής, με πλούσια ιατροκοινωνική και συγγραφική δράση, διετέλεσε πρόεδρος της Ιατρικής Εταιρίας Αθηνών, προδρόμου της Πανεπιστημιακής Ιατρικής Σχολής.

Αωρόθεος Σχολάριος: Γεννήθηκε το 1812 στον Αμάραντο της επαρχίας Καλαμπάκας. Σπούδασε στην Χάλκη Θεολογική Σχολή και διορίστηκε διευθυντής της Μεγάλης Σχολής του Γένους το 1852. Εκλέγει Μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως το ίδιο έτος, και Μητροπολίτης Δημητριάδος το 1856.

Το 1875 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και ασχολήθηκε με την συγγραφή εκκλησιαστικών γραφών. Αρρώστησε σε μεγάλη ηλικία και απεβίωσε επί του ατμόπλοιου «Ομόνοια» στις 29 Ιουνίου 1888.

Στην μακροσκελή διαθήκη του κατέστησε γενικό κληρονόμο του το Εθνικό Πανεπιστήμιο. Κάθε χρόνο δίδεται μία υποτροφία σε 1 παιδί που σπουδάζει στο Πανεπιστήμιο.

Γεώργιος Α. Τόλης: Ο Γεώργιος Α. Τόλης (Μαλακάσι Τρικάλων, 5 Μαρτίου 1935) είναι διακεκριμένος Έλληνας καρδιοχειρουργός, ο οποίος πραγματοποίησε την πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στην Ελλάδα το 1990. Ως καρδιοχειρουργός, ο Τόλης πραγματοποίησε χιλιάδες επεμβάσεις. Μεταξύ άλλων, ο Τόλης πραγματοποίησε στην Ελλάδα την πρώτη επαναγγείωση μυοκαρδίου με παρακαμπτήριο φλεβικό μόσχευμα, το γνωστό «bypass» (Θεραπευτήριο «Ο Ευαγγελισμός», 8 Δεκεμβρίου 1971), και την πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς (Διαγνωστικό και Θεραπευτικό Κέντρο «Υγεία», 3 Απριλίου 1990).

4.7. Λίγα λόγια για τους Δήμους [22]

Δημοτικές ενότητες Καλαμπάκας

Η σημερινή μορφή του Δήμου προέκυψε, με το Πρόγραμμα Καλλικράτης, από τη συγχώνευση του αρχικού Δήμου Καλαμπάκας με τους Δήμους Βασιλικής, Καστανιάς, Κλεινοβού, Μαλακασίου, Τυμφαίων, Χασίων, και της Διευρυμένης Κοινότητας Ασπροποτάμου.

Ο Δήμος αποτελείται από 8 Δημοτικές Ενότητες, καθεμιά από τις οποίες περιλαμβάνει ακριβώς τα όρια των παλιών Δήμων και υποδιαιρείται σε επιμέρους Κοινότητες και Οικισμούς. Συγκεκριμένα, υποδιαιρείται σε 1 Δημοτική Κοινότητα, 50 Τοπικές Κοινότητες και 24 Οικισμούς.

Η αναλυτική περιγραφή των Δημοτικών Ενοτήτων είναι η εξής:

1. Η Δημοτική Ενότητα Καλαμπάκας, (Με έκταση 277,1 Km² και συνολικό πληθυσμό 15.996 κατοίκους), ήταν ο Δήμος πριν την συγχώνευσή του, βρίσκεται στο βορειοδυτικότερο σημείο του Θεσσαλικού κάμπου. Στην Καλαμπάκα ανήκουν και τα Μετεώρων.

Περιλαμβάνει τις παρακάτω τοπικές Κοινότητες και Οικισμούς: Καλαμπάκα, Αγία Παρασκευή, Βυτουμάς, Αύρα, Νέα Ζωή, Βλαχάβα, Διάβα, Κορομηλιά, Καστράκι, Κρύα Βρύση, Τριφύλλια, Μεγάλη Κερασιά, Μουργκάνι, Ορθοβούνι, Σαρακήνα.

2. Η Δημοτική Ενότητα Βασιλικής, (Με έκταση 41,80 Km² και πληθυσμό 2.639 κάτοικοι), βρίσκεται στο πεδινό τμήμα του Δήμου, και οι διοικητικές της υπηρεσίες στεγάζονται στη Βασιλική.

Περιλαμβάνει τις παρακάτω τοπικές Κοινότητες και Οικισμούς: Βασιλική, Άγιοι Θεόδωροι, Θεόπετρα, Περιστέρα.

3. Η Δημοτική Ενότητα Καστανιάς, (Με έκταση 150 Km² και πληθυσμό 1.695 κάτοικοι), βρίσκεται στο ορεινό τμήμα του Δήμου, στις πλαγιές της νότιας Πίνδου και οι διοικητικές της υπηρεσίες στεγάζονται στο Μηλότοπο.

Περιλαμβάνει τις παρακάτω τοπικές Κοινότητες και Οικισμούς: Καστανιά, Μηλότοπος, Αμάραντος, Ελάφι, Αμπελοχώρι, Καλομοίρα, Ματονέρι.

22 Πηγή: Δήμος Καλαμπάκας, Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών, Τμήμα Διοίκησης και Ανθρωπίνου Δυναμικού, Γραφείο Υποστήριξης Πολιτικών Οργάνων του Δήμου

4. Η Δημοτική Ενότητα Κλεινοβού, (Με έκταση 180,70 Km² και πληθυσμό 2.654 κάτοικοι), βρίσκεται στο ορεινό τμήμα του Δήμου, στις πλαγιές της νότιας Πίνδου. οι διοικητικές της υπηρεσίες στεγάζονται στα Αμπέλια.

Περιλαμβάνει τις παρακάτω τοπικές Κοινότητες και Οικισμούς: Κλεινό, Αμπέλια, Μπάσια, Χρύσινο, Αηδόνα, Γλυκομηλιά, Καλογριανή, Παλαιοχώρι, Χρυσομηλιά.

5. Η Δημοτική Ενότητα Μαλακασίου, (Με έκταση 157,50 Km² και πληθυσμό 2.064 κάτοικοι), βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του Δήμου, στις πλαγιές της νότιας Πίνδου. οι διοικητικές της υπηρεσίες στεγάζονται στην Παναγία.

Περιλαμβάνει τις παρακάτω τοπικές Κοινότητες και Οικισμούς: Παναγία, Κουτσούφλιανη (τ. Πλατάνιστος), Κορυδαλλός, Μαλακάσι, Πεύκη, Τρυγώνα, Ανάληψη.

6. Η Δημοτική Ενότητα Τυμφαίων, (Με έκταση 262,50 Km² και πληθυσμό 2.270 κάτοικοι), βρίσκεται στο βόρειοανατολικό τμήμα του Δήμου, στις πλαγιές των Αντιχασίων. οι διοικητικές της υπηρεσίες στεγάζονται στον Κονισκό.

Περιλαμβάνει τις παρακάτω τοπικές Κοινότητες και Οικισμούς: Κονισκός, Καλοχώρι, Γερακάρι, Καλλιθέα, Λογγάς, Μαυρέλι, Αχελινάδα, Φλαμπουρέσι, Αγία Τριάδα, Φωτεινό.

7. Η Δημοτική Ενότητα Χασίων, (Με έκταση 291,75 Km² και πληθυσμό 4.244 κάτοικοι), βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του Δήμου. Οι διοικητικές της υπηρεσίες στεγάζονται στη θέση 11500.

Περιλαμβάνει τις παρακάτω τοπικές Κοινότητες και Οικισμούς: Ασπροκκλησιά, Κερασούλα, Ψήλωμα, Αγιόφυλλο, Αγναντιά, Σταγιάδες, Αχλαδέα, Θεοτόκος, Γάβρος, Άγιος Δημήτριος, Κακοπλεύρι, Ξηρόκαμπος, Οξύνεια, Μύκανη, Σκεπάρι.

8. Η Δημοτική Ενότητα Ασπροποτάμου, (Με έκταση 297,10 Km² και πληθυσμό 1.517 κάτοικοι), βρίσκεται στο ορεινό τμήμα του Δήμου, στις πλαγιές της νότιας Πίνδου. Οι διοικητικές της υπηρεσίες στεγάζονται στην Καλλιρρόη κατά τους θερινούς μήνες και στην πόλη των Τρικάλων κατά τους χειμερινούς μήνες.

Περιλαμβάνει τις παρακάτω Κοινότητες και Οικισμούς: Καλλιρρόη, Αγία Παρασκευή (τ. Τζούρτζια), Ανθούσα, Κατάφυτο, Μηλιά, Κρασιά, Δολιανά, Κονάκια, Πολυθέα, Στεφάνι, Χαλίκι.

4.8. Έργα στο Δήμο Καλαμπάκας και στο Νομό Τρικάλων

Η περιοχή LEADER I Καλαμπάκας-Πύλης

Η πρωτοβουλία LEADER αφορούσε 217 ομάδες δράσης που προέρχονται από τις περιοχές των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών και των ευαίσθητων αγροτικών περιοχών ολόκληρης της Ευρώπης. Στην Ελλάδα επιλέχθηκαν 25 Ομάδες LEADER και μία από αυτές ήταν το Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας-Πύλης που ανέλαβε τη διαχείριση του προγράμματος LEADER Καλαμπάκας- Πύλης.

Η περιοχή εφαρμογής του Προγράμματος LEADER Καλαμπάκας- Πύλης περιελάμβανε το σύνολο της επαρχίας Τρικάλων, ουσιαστικά το σύνολο του ορεινού όγκου του Νομού Τρικάλων, όπως ορίζεται από τις οροσειρές της Νοτιοδυτικής Πίνδου και των Χασίων- Αντιχασίων.

Βασικά μορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής ήταν η έντονη κάλυψη από δάση φυσικού κάλλους και η ύπαρξη των πηγών δύο σημαντικών ποταμών του Πηνειού και Αχελώου (Ασπροπόταμος), τα οποία ασκούσαν σημαντική επίδραση στην εξέλιξη της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής φυσιογνωμίας της περιοχής. Ακόμα το στοιχείο που προσέδιδε μια μοναδική ιδιαιτερότητα στο χώρο ήταν τα Μετέωρα. Το πρόγραμμα LEADER I Καλαμπάκας- Πύλης εγκρίθηκε το 1992 από την Ευρωπαϊκή επιτροπή και εφαρμόστηκε από το ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π Α.Ε στην περιοχή για το χρονικό διάστημα 1992-1995.

Τα κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα της περιοχής ήταν τυπικά των «καθυστερημένων ορεινών αγροτικών περιοχών»:

- δημογραφική κατάρρευση
- περιθωριοποίηση του κοινωνικού και οικονομικού ιστού
- τεχνολογική καθυστέρηση
- ελλιπής υποδομή
- ανεπαρκείς υπηρεσίες και δυσκολία πρόσβασης στην πληροφόρηση
- πολιτιστικός μααρασμός
- υποβάθμιση του περιβάλλοντος

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανερχόταν στο ποσό των 8.606.765.84 € μαζί με την ίδια συμμετοχή των επενδυτών.

Συνολική επιδότηση

Το συνολικό ύψος της επιδότησης, εθνικής και κοινοτικής ανερχόταν στο ποσό των 5.536.086,7 €

- ◆ Ίδια συμμετοχή

Το υπόλοιπο ποσό των 3.070.679,14 € αποτελούσε την ίδια συμμετοχή των επενδυτών, που ήταν δικαιούχοι του προγράμματος.

4.9. ΥΠΟΔΟΜΕΣ

- ◆ ΚΕΠ, Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», Τουριστικό Γραφείο
- ◆ ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, ΙΚΑ, Γραφείο Εξυπηρέτησης Φορολογουμένων (Γ.Ε.Φ), Τράπεζες (ALPHA BANK, EUROBANK, ΕΘΝΙΚΗ, ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ)
- ◆ Ιερά Μητρόπολη Σταγών και Μετεώρων
- ◆ Κέντρο Υγείας(Ε.Σ.Υ.), Αγροτικά Ιατρεία, Κτηνιατρεία
- ◆ Σχολεία (Παιδικοί σταθμοί, Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια), Ευλογλυπτική Σχολή
- ◆ Δημοτικό Ωδείο, Σχολή Παραδοσιακών Χορών του Δήμου
- ◆ Κ.Α.Π.Η (Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων)
- ◆ Αθλητικές εγκαταστάσεις όπως είναι το δημοτικό στάδιο «Δημήτρης Καρακίτσιος».
- ◆ Αστυνομικό τμήμα Καλαμπάκας, Τουριστική Αστυνομία, Συνοριακή Αστυνομία, Πυροσβεστική Υπηρεσία, Δασαρχείο, Υποθηκοφυλακείο, Ειρηνοδικείο.
- ◆ Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλαμπάκας: Ο Δήμος Καλαμπάκας διαθέτει Δημοτική Βιβλιοθήκη με μεγάλο αριθμό βιβλίων αλλά και με πλούσια δραστηριότητα σε εκδηλώσεις που διοργανώνει σε θέματα κοινωνικού ενδιαφέροντος, όπως η οικογένεια, τα δικαιώματα του παιδιού, οι προβληματισμοί των εφήβων, η γυναίκα κλπ.
- ◆ Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Καλαμπάκας: Ο Δήμος Καλαμπάκας διαθέτει κατάλληλη υποδομή για την φιλοξενία όλων των σύγχρονων δραστηριοτήτων. Το Πολιτιστικό Κέντρο που βρίσκεται στην έξοδο της πόλης στο δρόμο για τα Ιωάννινα δυναμικότητας 400 θέσεων, διαθέτει χώρους κατάλληλους για κάθε τύπου εκθέσεις, συνέδρια, εκδηλώσεις ψυχαγωγίας, θεατρικές παραστάσεις.
- ◆ Θεατράκι Προφήτη Ηλία: Το υπαίθριο Θέατρο της πόλης βρίσκεται στους πρόποδες του Προφήτη Ηλία και μπορεί να περιλάβει έως 500 θεατές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: (Ερωτηματολόγια) Έρευνα στους Αιρετούς

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

για τους αιρετούς Αυτοδιοίκησης

ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ: _____

ΤΜΗΜΑ Α: Ταυτότητα ερωτώμενου

1. Φύλο:

Άνδρας	
Γυναίκα	

2. Ηλικία:

18-24	
25-34	
35-44	
45-54	
55-64	
65+	

3. Οικογενειακή κατάσταση:

Έγγαμος	
Άγαμος	
Χήρος/Διαζευγμένος	

4. Μορφωτικό επίπεδο:

Δημοτικό	
Γυμνάσιο	
Λύκειο	
Μεταλυκειακή Εκπαίδευση (ΙΕΚ)	
Ανώτερη (ΤΕΙ)	
Ανώτατη (ΑΕΙ)	
Μεταπτυχιακό	
Διδακτορικό	
Άλλο(προσδιορίστε)	

5. Απασχόληση (πριν την πρόσφατη εκλογή σας ή πριν την πρώτη εκλογή σας αν είχατε επανεκλεγεί σε θέση αιρετού)

Δημόσιος Υπάλληλος	
Ιδιωτικός Υπάλληλος	
Επιχειρηματίας	
Ελεύθερος Επαγγελματίας	
Εργάτης	
Αγρότης	
Συνταξιούχος	
Δεν εργάζεται	

6. Έτη στο Δήμο/Περιφέρεια:.....

7. Σημερινή θέση στο Δήμο/Περιφέρεια:

.....

.....

.....

8. Προηγούμενη συμμετοχή σε αιρετά όργανα

Ναι	
Όχι	

9. Προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης, ως:

Νομάρχης	
Δήμαρχος	
Πρόεδρος Κοινότητας	
Νομαρχιακός Σύμβουλος	
Δημοτικός Σύμβουλος	
Κοινοτικός Σύμβουλος	
Τοπικός Σύμβουλος	
Πάρεδρος	
Άλλο (προσδιορίστε):	

10. Υπάρχει προηγούμενη συμμετοχή σας στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα (κράτος ή ΔΕΚΟ ή νομικά πρόσωπα της αυτοδιοίκησης);

Ναι	
Όχι	

11. Προηγούμενη συμμετοχή σας στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα, ως:

Βουλευτής	
Στο ΔΣ οργανισμού	
Επικεφαλής δημόσιας υπηρεσίας	
Άλλο (προσδιορίστε):	

12. Προηγούμενη συμμετοχή στα τοπικά συλλογικά σχήματα:

Ναι	
Όχι	

13. Προηγούμενη συμμετοχή στα τοπικά συλλογικά σχήματα ως:

	μέλος του ΔΣ	απλό μέλος
Πολιτιστικός/περιβαλλοντικός σύλλογος		
Συνεταιρισμός		
Επιμελητήριο		
Επαγγελματικός σύλλογος (προσδιορίστε)		
Αθλητικός σύλλογος		
Άλλο (προσδιορίστε)		

14. Κίνητρα συμμετοχής στις δημοτικές/περιφερειακές εκλογές. (ιεραρχήστε)

Για να εκπροσωπήσω τους συμπολίτες μου και να λύσω τα προβλήματά τους	
Για να συμβάλω στην επίλυση τοπικών προβλημάτων και αξιοποίηση τοπικών δυνατοτήτων	
Λόγοι προσωπικής ανέλιξης	
Άλλο, Προσδιορίστε:	

ΤΜΗΜΑ Β:

1. Το επάγγελμά σας έχει σχέση με τον τουρισμό;

Ναι	
Όχι	

2. Συνηθίζετε να συμμετέχετε σε δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού;

Καθόλου	
Αρκετά	
Λίγο	
Πολύ	

3. Πιστεύετε ότι προωθείται αρκετά το τουριστικό προφίλ της Θεσσαλίας;

Ναι	
Όχι	

4. Αν, ναι με ποιο τρόπο;

.....
.....

5. Ποια απ' τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού κυριαρχεί στην περιοχή σας;

Θρησκευτικός		Οικοτουρισμός	
Αθλητικός		Συνεδριακός	
Πολιτιστικός		Γαστρονομικός τουρισμός	
Αγροτουρισμός		Άλλο	

6. Πιστεύετε πως με τον εναλλακτικό τουρισμό προωθείται και η τοπική ανάπτυξη;

Ναι	
Όχι	

7. Πόσο σημαντικό ρόλο παίζει ο εναλλακτικός τουρισμός στην τοπική ανάπτυξη;

Λίγο	
Αρκετά	
Πολύ	
Πάρα πολύ	

8. Πόσο σημαντική κρίνετε τη συμβολή των κρατικών ενισχύσεων στο να αναπτυχθεί ο εναλλακτικός τουρισμός;

Λίγο	
Αρκετά	
Πολύ	
Πάρα πολύ	

9. Με ποιο τρόπο θα μπορούσαν να αναπτυχθούν τα είδη τουρισμού;

Υποδομή	
Οργάνωση	
Διαφήμιση	
Χρηματοδότηση	
Άλλο	

10. Υπάρχουν σωστές υποδομές που βοηθούν την ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού;

Ναι	
Όχι	

11. Έχουν δημιουργηθεί θέσεις εργασίας στο Δήμο/την Περιφέρεια Θεσσαλίας στον τομέα του τουρισμού;

Λίγες	
Αρκετές	
Πολλές	

12. Πιστεύετε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός προωθεί την τοπική ανάπτυξη;

Αρκετά	
Πολύ	
Πάρα πολύ	

13. Έχουν υλοποιηθεί προγράμματα που ενισχύουν την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού;

Ναι	
Όχι	

14. Είναι σημαντικά τα οικονομικά οφέλη του εναλλακτικού τουρισμού;

Καθόλου	
Σημαντικά	
Πολύ σημαντικά	

Ευχαριστούμε πολύ για τη συνεργασία σας στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου

5.1. (Εισαγωγικά) Παρουσίαση Ερωτηματολογίου

Στην συγκεκριμένη έρευνα το στατιστικό δείγμα λήφθηκε από το Δήμο Καλαμπάκας. Το δείγμα αποτελείται από άντρες και γυναίκες ηλικίας 25 ετών και άνω των 65 και πρόκειται για τους αιρετούς του Δήμου Καλαμπάκας. Η έρευνα ολοκληρώθηκε στο διάστημα τριών έως πέντε μηνών, λόγω των δημοτικών και περιφερειακών εκλογών του Μαΐου.

Η λήψη των διαφόρων πληροφοριών από τις μονάδες του δείγματος έγινε με βάση ένα ερωτηματολόγιο το οποίο ζητήθηκε να συμπληρωθεί ανώνυμα, καθώς οποιαδήποτε πληροφορία που παρείχαν οι ερωτώμενοι σκοπό είχε αποκλειστικά και μόνο την εξυπηρέτηση της μελέτης αυτής για την πτυχιακή μου εργασία. Στο ερωτηματολόγιο που δόθηκε αυτοπροσώπως υπήρχαν ερωτήσεις σχετικές με την παρούσα εμπειρική έρευνα και αφορούσαν τους αιρετούς του Δήμου. Η διατύπωση των ερωτήσεων ήταν όσο το δυνατόν σαφέστερη ώστε να μην υπάρξουν αμφιβολίες, οι οποίες θα μείωναν την ακρίβεια των αντίστοιχων απαντήσεων.

Μάλιστα δόθηκαν και κάποιες προφορικές οδηγίες για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου προς αποφυγή δυσκολιών ή παρερμηνειών, όπου χρειάστηκε.

5.2. Επεξεργασία – Ανάλυση δεδομένων Ερωτηματολογίου

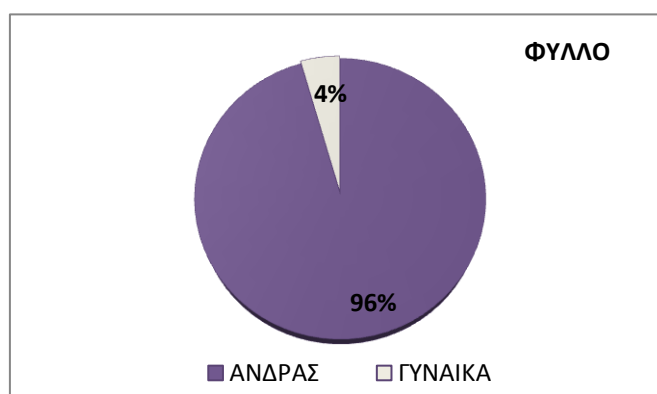
Το πρώτο μέρος αφορά το προφίλ των ερωτηθέντων σχετικά με προσωπικές πληροφορίες όπως είναι το φύλλο, η ηλικία, η οικογενειακή τους κατάσταση, το μορφωτικό τους επίπεδο, η απασχόληση πριν τις εκλογές, τα χρόνια ενασχόλησής τους με τα κοινά καθώς και τη συμμετοχή αυτών σε προηγούμενες συμμετοχές ως αιρετά όργανα στο Δήμο ή την Περιφέρεια.

Στο δεύτερο μέρος αναλύονται πληροφορίες που αφορούν την περιοχή και το κυριότερο μέσο ανάπτυξης της, που είναι ο τουρισμός, καθώς και οι μορφές και τα οφέλη του.

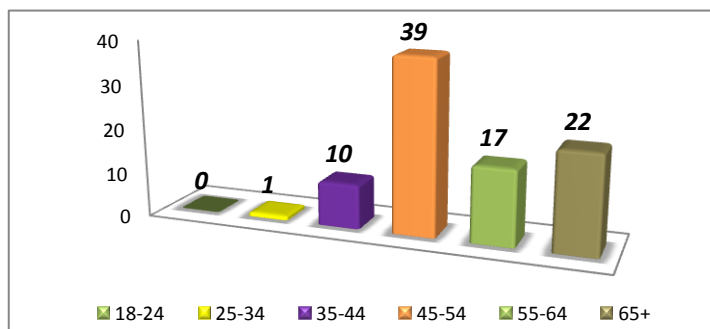
Ερώτηση 1: Φύλλο Αιρετών

Γράφημα 1: Φύλλο Ερωτηθέντων

Στο Γράφημα 1, όπως προέκυψε από το σύνολο των ερωτηθέντων, το 96% (85 άτομα) ήταν άντρες και το 4% (4 άτομα) ήταν γυναίκες.

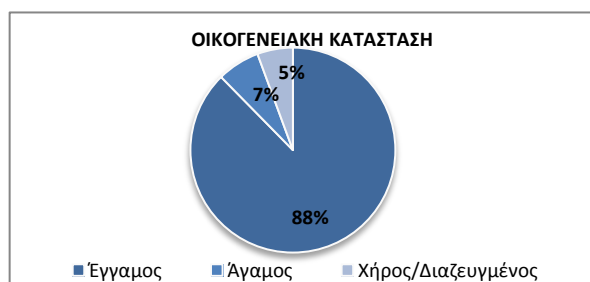
Ερώτηση 2: Ηλικιακή ομάδα

Γράφημα 2: Ηλικίες Ερωτηθέντων.

Στο *Γράφημα 2*, φαίνεται το εύρος των ηλικιών του δείγματος ήταν από 25 μέχρι και άνω των 65 χρονών. Από τους 89 ερωτηθέντες, όπως απεικονίζεται και στο *Γράφημα 2*, το 1% ήταν μεταξύ 25 με 34 ετών, το 11% ήταν μεταξύ 35 με 44 ετών, το 44% ήταν μεταξύ 45 με 54 ετών, το 19% ήταν μεταξύ 55 με 64 ετών και το 25% ήταν 65 ετών και άνω.

Ερώτηση 3: Οικογενειακή κατάσταση

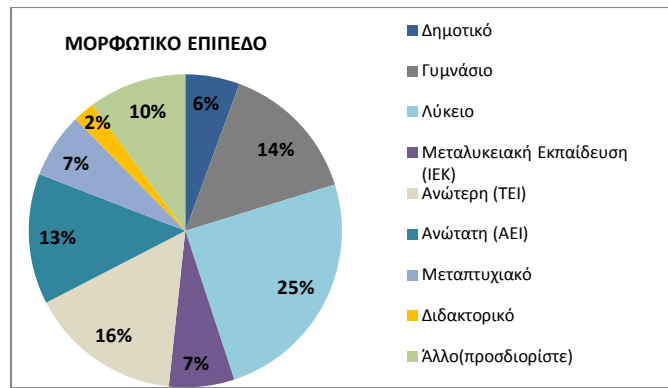

Γράφημα 3: Οικογενειακή Κατάσταση Ερωτηθέντων.

Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση των ερωτηθέντων, σύμφωνα με το *Γράφημα 3*, το 32% ήταν άγαμοι, το 62% ήταν παντρεμένοι, το 2% διαζευγμένοι και το 4% χήροι.

Ερώτηση 4: Επίπεδο εκπαίδευσης

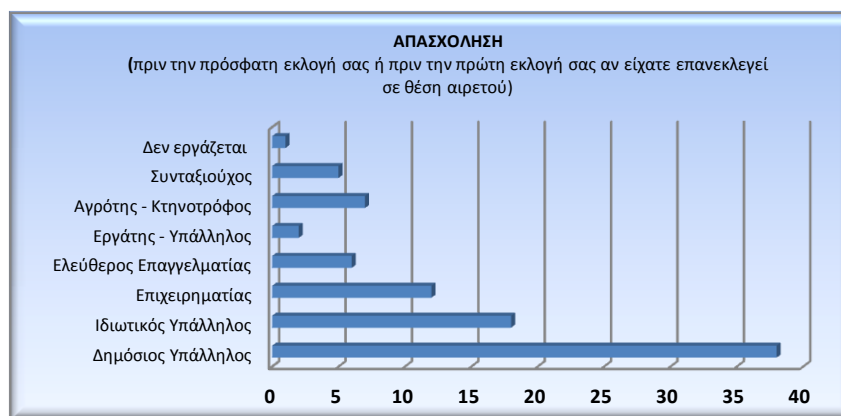
Από το σύνολο των ερωτηθέντων, σύμφωνα με το *Γράφημα 4*, το 6% είχε ως επίπεδο μόρφωσης το δημοτικό, το 14% είχε ως επίπεδο μόρφωσης το γυμνάσιο, το 25% είχε ως επίπεδο μόρφωσης το λύκειο, το 7% είχε ως επίπεδο μόρφωσης κάποια τεχνική σχολή/ΙΕΚ, το 16% είχε ως επίπεδο μόρφωσης το ΤΕΙ, το 13% είχε ως επίπεδο μόρφωσης το ΑΕΙ και μόλις το 2% ήταν κάτοχος διδακτορικού τίτλου και το 7% ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού. Το 10% από τους ερωτηθέντες δεν προσδιόρισε τι ακριβές επίπεδο μόρφωσής του.

Γράφημα 4: Μορφωτικό Επίπεδο Ερωτηθέντων.

Ερώτηση 5: Απασχόληση

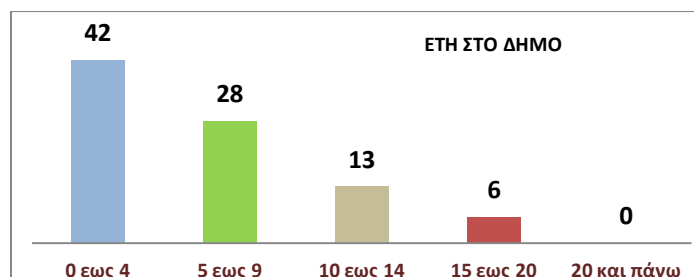
Στο *Γράφημα 5*, βλέπουμε ότι από το σύνολο των ερωτηθέντων σχετικά με την απασχόλησή τους πριν την πρόσφατη εκλογή τους, το 8% απασχολείται στον πρωτογενή τομέα απασχόλησης (κτηνοτροφία, γεωργία, 7 άτομα), το 6% δήλωσε ότι είναι συνταξιούχοι, το 2% εργάτες σε και υπάλληλοι σε διάφορους τομείς, 2 άτομα, το 7% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 13% πως απασχολείτε με τις βιοτεχνίες, τις βιομηχανίες και γενικότερα με τις επιχειρήσεις, 12 άτομα, το 20% είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, 18 άτομα, ενώ το 43%, 38 άτομα δήλωσαν ότι είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Το 1% των ερωτηθέντων δεν εργάζεται.

Γράφημα 5: Κλάδος Απασχόλησης Ερωτηθέντων.

Ερώτηση 6: Έτη στο Δήμο/Περιφέρεια

Στο *Γράφημα 6*, βλέπουμε ότι από το σύνολο των 89 ατόμων που ερωτήθηκαν για τα χρόνια που βρίσκονται στο Δήμο ή την Περιφέρεια, 42 άτομα βρίσκονται στο Δήμο από λίγους μήνες έως 4 χρόνια, από 5-9 χρόνια βρίσκονται 28 άτομα, από 10-14 χρόνια βρίσκονται 13 άτομα, από 15-20 χρόνια βρίσκονται 6 άτομα, ενώ πάνω από 20χρόνια δεν υπάρχει κάποιο άτομο.

Γράφημα 6: Έτη στο Δήμο

Ερώτηση 7: Σημερινή θέση στο Δήμο/Περιφέρεια

Στο *Γράφημα 7*, βλέπουμε πως στο Δήμο υπάρχει ένας Δήμαρχος, 7 Αντιδήμαρχοι, 20 Εκπρόσωποι Τοπικών Κοινοτήτων, 30 Πρόεδροι Τοπικών Κοινοτήτων, 5 Σύμβουλοι Δημοτικών Κοινοτήτων και 26 Δημοτικοί Σύμβουλοι.

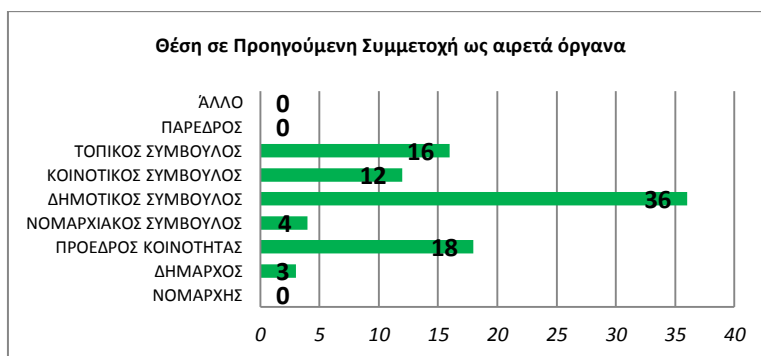
Γράφημα 7: Σημερινή θέση στο Δήμο/Περιφέρεια

Ερώτηση 8: Προηγούμενη Συμμετοχή σε αιρετά όργανα

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 75% έχουν προηγούμενη συμμετοχή σε θέσεις αιρετών οργάνων, ενώ το 25% δεν είχε προηγούμενη συμμετοχή σε αιρετά όργανα.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	67	75%
ΟΧΙ	22	25%

Ερώτηση 9: Προηγούμενη Συμμετοχή σε αιρετά όργανα και οι θέσεις τους

Γράφημα 8: Θέση σε Προηγούμενη Συμμετοχή ως αιρετά όργανα

Στο *Γράφημα 8*, βλέπουμε ότι από το σύνολο των ερωτηθέντων, τα 3 άτομα βρισκόταν στη θέση Δημάρχου, ως Πρόεδροι Κοινοτήτων υπήρξαν 18 άτομα, ως

Νομαρχιακοί Σύμβουλοι 4 άτομα, ως Δημοτικοί Σύμβουλοι 36, ως Κοινοτικοί Σύμβουλοι 12 άτομα και ως Τοπικοί Σύμβουλοι 16 άτομα.

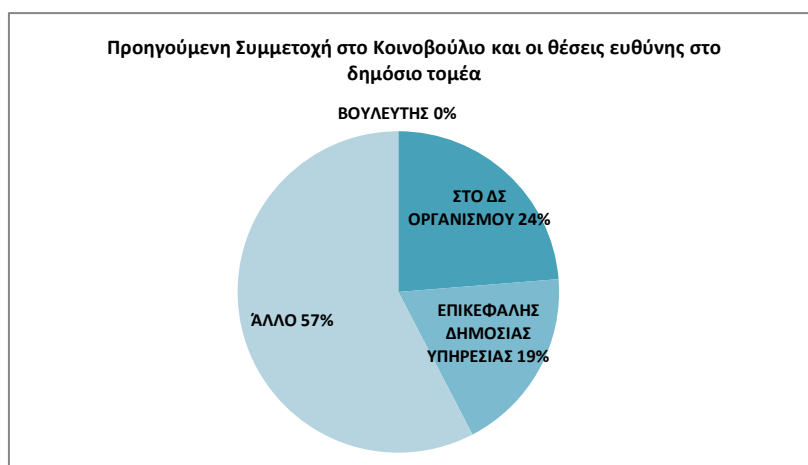
Ερώτηση 10: Προηγούμενη Συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα.

Όπως βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα, από το σύνολο των ερωτηθέντων το 66% είχε συμμετοχή στο Κοινοβούλιο και σε θέσεις ευθύνης του δημοσίου τομέα, ενώ το 34% δεν είχε καμία συμμετοχή.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	59	66%
ΟΧΙ	40	34%

Ερώτηση 11: Προηγούμενη Συμμετοχή στο Κοινοβούλιο και οι θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα.

Στο *Γράφημα 9*, βλέπουμε ότι 24% από το σύνολο των ερωτηθέντων βρισκόταν στο ΔΣ ενός Οργανισμού, το 19% είχε κάποια Υπεύθυνη θέση σε δημόσια υπηρεσία, ενώ το 57% δεν διευκρινίζει ποια ακριβώς ήταν η θέση του στο δημόσιο ή στο Κοινοβούλιο.

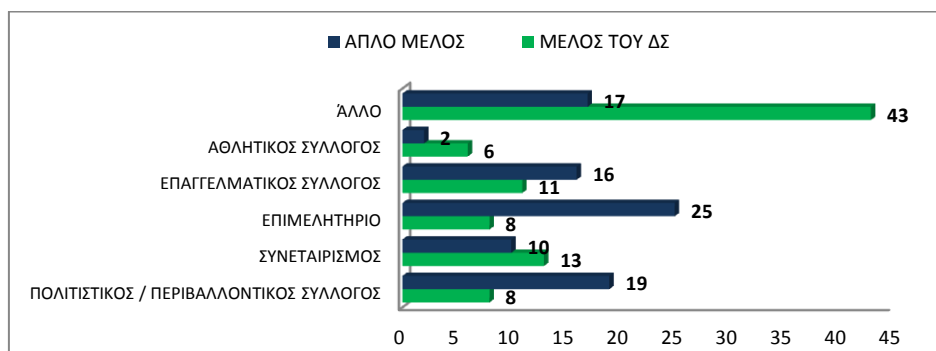
Γράφημα 9 Θέση σε Προηγούμενη Συμμετοχή και θέση ευθύνης στο δημόσιο τομέα

Ερώτηση 12: Προηγούμενη Συμμετοχή σε Τοπικά Συλλογικά Σχήματα.

Από το σύνολο των ερωτηθέντων, το 81% είχαν συμμετοχή σε Τοπικά Συλλογικά Σχήματα, ενώ το 19% δεν είχε καμία συμμετοχή.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	72	81%
ΟΧΙ	17	19%

Ερώτηση 13: Προηγούμενη Συμμετοχή και θέση σε Τοπικά Συλλογικά Σχήματα.

Γράφημα 10: Θέση σε Προηγούμενη Συμμετοχή και θέση σε Τοπικά Συλλογικά Σχήματα

Στο *Γράφημα 10*, βλέπουμε ότι από το σύνολο των ερωτηθέντων σε Πολιτιστικούς/Περιβαλλοντικούς Συλλόγους υπάρχει συμμετοχή 8 ατόμων σαν μέλη του ΔΣ του συλλόγου και 19 ατόμων ως απλά μέλη. Σε Συνεταιρισμούς υπάρχει συμμετοχή 13 ατόμων σαν μέλη του ΔΣ του συλλόγου και 10 ατόμων ως απλά μέλη. Στο Επιμελητήριο υπάρχει συμμετοχή 8 ατόμων σαν μέλη του ΔΣ του συλλόγου και 25 ατόμων ως απλά μέλη. Σε Επαγγελματικούς Συλλόγους υπάρχει συμμετοχή 11 ατόμων σαν μέλη του ΔΣ του συλλόγου και 16 ατόμων ως απλά μέλη. Σε Αθλητικούς Συλλόγους υπάρχει συμμετοχή 2 ατόμων σαν μέλη του ΔΣ του συλλόγου και 6 ατόμων ως απλά μέλη. Υπάρχουν και άλλα 43 άτομα που έχουν θέσεις σαν μέλη του ΔΣ, καθώς και 17 απλά μέλη, αλλά δεν διευκρινίζουν σε ακριβώς Τοπικά Συλλογικά Σχήματα βρίσκονται.

Ερώτηση 14: Κίνητρα Συμμετοχής στις Δημοτικές/Περιφερειακές εκλογές.

Στο *Γράφημα 11*, βλέπουμε ότι από το σύνολο των ερωτηθέντων τα κίνητρα συμμετοχής του στις εκλογές στην πρώτη θέση βρίσκεται η εκπροσώπηση των συμπολιτών και η επίλυση των προβλημάτων τους με ποσοστό 60%. Στην δεύτερη θέση με ποσοστό 20% βρίσκεται η συμβολή στην επίλυση τοπικών προβλημάτων και αξιοποίηση τοπικών δυνατοτήτων, ενώ στην τρίτη θέση με ποσοστό 15% βρίσκονται λόγοι προσωπικής εξέλιξης του κάθε υποψηφίου. Υπάρχει και ένα 5% το οποίο υποστηρίζει πως τα κίνητρα που ωθούν στην συμμετοχή στις εκλογές είναι μια αλλαγή.

Γράφημα 11: Κίνητρα Συμμετοχής στις Δημοτικές/Περιφερειακές εκλογές

ΤΜΗΜΑ Β:

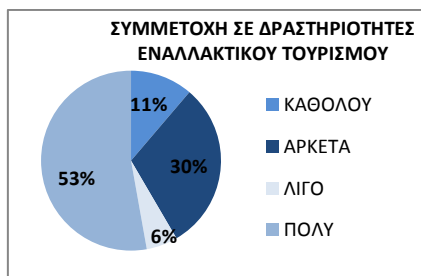
Ερώτηση 1: Συσχέτιση επαγγέλματος με τον τουρισμό.

Στο επόμενο πίνακάκι που ακολουθεί βλέπουμε αν έχει σχέση το επάγγελμα των αιρετών με τον τουρισμό:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	6	7%
ΟΧΙ	83	93%

Ερώτηση 2: Συμμετοχή δε δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ
ΚΑΘΟΛΟΥ	10
ΑΡΚΕΤΑ	27
ΛΙΓΟ	5
ΠΟΛΥ	47

Γράφημα 12: Κίνητρα Συμμετοχής στις Δημοτικές/Περιφερειακές εκλογές

Όπως παρατηρούμε στο *Γράφημα 12*, 5 από τους ερωτηθέντες δήλωσαν πως συμμετέχουν λίγο σε δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού, 27 δήλωσαν ότι συμμετέχουν αρκετά, 47 συμμετέχουν πολύ και τέλος 10 πως δεν συμμετέχουν καθόλου .

Ερώτηση 3: Προώθηση τουριστικού προφίλ της Θεσσαλίας.

ΠΡΟΩΘΗΣΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	75	84%
ΟΧΙ	14	16%

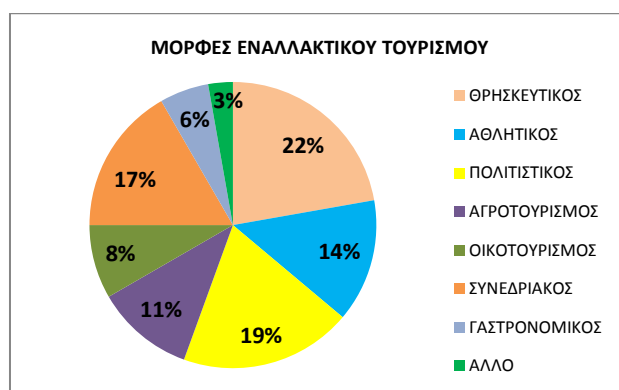
Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι το 84% πιστεύει πως προωθείται το τουριστικό προφίλ της περιοχής, ενώ το 16% δίνουν αρνητική απάντηση.

Ερώτηση 4: Προώθηση τουριστικού προφίλ της Θεσσαλίας και με ποιο τρόπο.

Οι ερωτηθέντες που δώσανε θετική απάντηση στην ερώτηση για την προώθηση του τουριστικού προφίλ της Θεσσαλίας, πιστεύουν πως αυτό μπορεί να επιτευχθεί περισσότερο μέσω προγραμματισμένων εκδηλώσεων στην περιοχή, ακόμη και με διάφορες συμμετοχές στο εξωτερικό. Είτε μέσα από εκπομπές της τηλεόρασης τύπου ενημερωτικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα, καθώς και μέσα από διαφημίσεις και φυλλάδια.

Ερώτηση 5: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού που κυριαρχεί στην περιοχή.

Στο *Γράφημα 13*, βλέπουμε πως από τις κατηγορίες του Εναλλακτικού Τουρισμού που υπάρχουν στην περιοχή κυριαρχεί ο Θρησκευτικός τουρισμός, λόγω των Μετεώρων με ποσοστό 22%. Ο πολιτιστικός με 19%, λόγω των πολλών μνημείων Βυζαντινών και μη, που υπάρχουν. Ακολουθεί ο Συνεδριακός με ποσοστό 17% και ο Αθλητικός με 14% και αφορά τις διάφορες δραστηριότητες που γίνονται στην περιοχή και έχουν σχέση με την αναρρίχηση και τις διάφορες αθλητικές δραστηριότητες. Το 11% αφορά τον Αγροτουρισμό, ενώ το 8% τον Οικοτουρισμό, το 6% στον Γατρονομικό και μόλις ένα 3% είναι αυτό που επισκέπτεται την περιοχή χωρίς να ανήκει σε κάποιο συγκεκριμένο είδος τουρισμού.

Γράφημα 13: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού που κυριαρχεί στην περιοχή

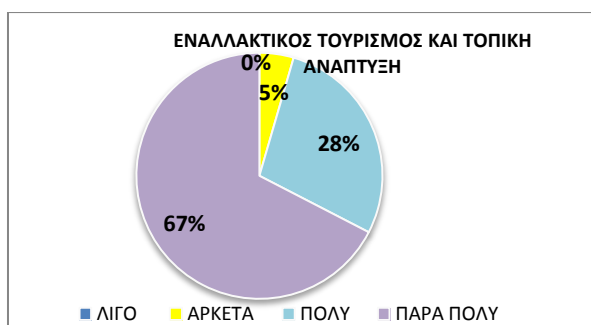
Ερώτηση 6: Προώθηση Εναλλακτικού τουρισμού και τοπική ανάπτυξη.

ΠΡΟΩΘΗΣΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	68	76%
ΟΧΙ	21	24%

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι το 76% πιστεύει πως η τοπική ανάπτυξη προωθείται με τον εναλλακτικό τουρισμό, ενώ το 24% δίνουν αρνητική απάντηση.

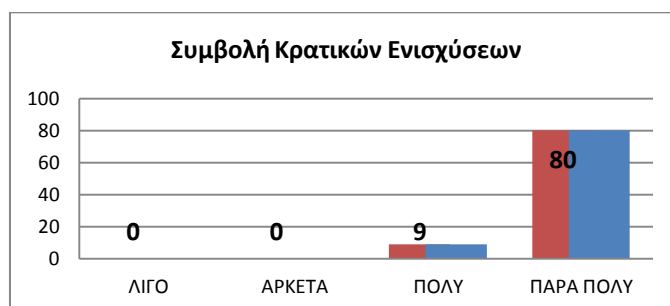
Ερώτηση 7: Ο Ρόλος του Εναλλακτικού τουρισμού στην τοπική ανάπτυξη.

Όπως βλέπουμε στο *Γράφημα 14*, το 67% πιστεύει ότι είναι πάρα πολύ σημαντικός ο ρόλος του εναλλακτικού τουρισμού στην τοπική ανάπτυξη, το 28% πιστεύει πως είναι πολύ σημαντικός, ενώ μόλις το 5% απάντησαν πως είναι αρκετά σημαντικός.

Γράφημα 14: Ο Ρόλος του Εναλλακτικού τουρισμού στην τοπική ανάπτυξη

Ερώτηση 8: Συμβολή των κρατικών ενισχύσεων στο να αναπτυχθεί ο εναλλακτικός τουρισμός

Γράφημα 15: Συμβολή των κρατικών ενισχύσεων στο να αναπτυχθεί ο εναλλακτικός τουρισμός

Στο *Γράφημα 15*, βλέπουμε πως το 90% πιστεύει πως είναι πάρα πολύ σημαντική η συμβολή των κρατικών ενισχύσεων, ενώ μόλις το 9% δήλωσαν ότι είναι πολύ σημαντική. Στις απαντήσεις αν είναι αρκετά ή λιγότερο σημαντική η συμβολή, δεν απάντησε κανείς.

Ερώτηση 9: Τρόποι ανάπτυξης για τα είδη τουρισμού.

Στο *Γράφημα 16*, βλέπουμε τον τρόπο ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ότι χρηματοδότηση παίζει το σημαντικότερο ρόλο με ποσοστό 33%, ακολουθεί η σωστή υποδομή με ποσοστό 27%, ενώ ακολουθεί η διαφήμιση με

ποσοστό 20% και η οργάνωση με ποσοστό 13%. Τέλος η αδιευκρίνιστη άποψη βρίσκεται με ένα ποσοστό 7%.

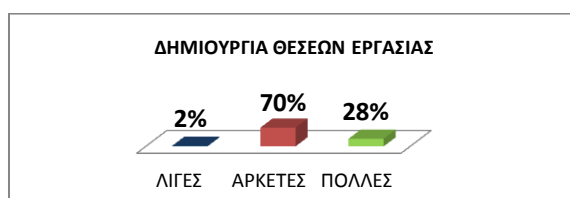
Γράφημα 16: Τρόποι ανάπτυξης για τα είδη τουρισμού

Ερώτηση 10: Ύπαρξη σωστών υποδομών που βοηθούν στην ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού.

ΣΩΣΤΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	21	24%
ΟΧΙ	68	76%

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι το 24% πιστεύει πως υπάρχει σωστή υποδομή που βοηθά στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού, ενώ το 76% δίνουν αρνητική απάντηση.

Ερώτηση 11: Δημιουργία θέσεων εργασίας στο Δήμο/Περιφέρεια Θεσσαλίας στον τομέα του τουρισμού.

Γράφημα 17: Δημιουργία θέσεων εργασίας στον τομέα του τουρισμού

Στο Γράφημα 17, φαίνεται ότι στον εναλλακτικό τουρισμό, δημιουργήθηκαν θέσεις εργασίας. Το 2% θεωρεί ότι δημιουργήθηκαν λίγες θέσεις, ενώ το 70% δηλώνει ότι δημιουργήθηκαν αρκετές. Τέλος το 28% δηλώνει πως δημιουργήθηκαν πολλές θέσεις.

Ερώτηση 12: Προώθηση τοπικής ανάπτυξης από τον εναλλακτικό τουρισμό.

Γράφημα 18: Δημιουργία θέσεων εργασίας στον τομέα του τουρισμού

Στο *Γράφημα 18*, φαίνεται ότι ο εναλλακτικός τουρισμός προωθεί την τοπική ανάπτυξη, 3 άτομα δήλωσαν πως προωθείται αρκετά, 74 άτομα πολύ και 12 άτομα δηλώνουν ότι προωθείται παρά πολύ η ανάπτυξη μέσω του εναλλακτικού τουρισμού .

Ερώτηση 13: Υλοποίηση προγραμμάτων που ενισχύουν την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ
ΝΑΙ	89
ΟΧΙ	0

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι το 100% των ερωτηθέντων πιστεύει πως έχουν υλοποιηθεί προγράμματα που ενίσχυσαν και ενισχύουν την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

Ερώτηση 14: Οικονομικά οφέλη του εναλλακτικού τουρισμού.

Γράφημα 19: Οικονομικά οφέλη του εναλλακτικού τουρισμού

Στο *Γράφημα 19*, βλέπουμε η πλειοψηφία των απαντήσεων είναι πως τα οφέλη του τουρισμού είναι πολύ σημαντικά. Αυτό έχει να κάνει και με το γεγονός ότι η περιοχή κατά κύριο λόγο ασχολείται με τον τουρισμό. Αξίζει όμως να σημειωθεί πως κανείς δεν επέλεξε ότι δεν είναι καθόλου σημαντικά τα οικονομικά οφέλη του εναλλακτικού τουρισμού, πράγμα που σημαίνει πως όλοι από όσους απάντησαν ελπίζουν ότι οικονομικά αυτός ο κλάδος έχει να προσφέρει αρκετά στον τόπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε μας προσφέρει τη δυνατότητα να αποκτήσουμε μια ξεκάθαρη εικόνα σχετικά με την υπάρχουσα κατάσταση της τοπικής ανάπτυξης και τις μορφές του εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή της Καλαμπάκας και γενικότερα του Νομού Τρικάλων.

Ο Δήμος Καλαμπάκας, έχει διάσπαρτα μνημεία ανυπολόγιστης ιστορικής, πολιτιστικής και αισθητικής αξίας. Τοξωτά γεφύρια, εκκλησίες, μοναστήρια, τα ερείπια από φρούρια και ο συνδυασμός με το περιβάλλον είναι ο τόπος όπου η φύση, η πνευματικότητα και η παράδοση συνυπάρχουν σε όλο τους το μεγαλείο.

Στον πρωτογενή τομέα κυριαρχεί η γεωργία, η κτηνοτροφία όπου περιλαμβάνει αγροτικά μηχανήματα και τη μελισσοκομεία σε μεγάλο βαθμό.

Η Τοπική Ανάπτυξη αποτελεί συλλογική διαδικασία που περιλαμβάνει τοπικούς και ενδογενείς παράγοντες οικονομικής δραστηριότητας με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής, μπορεί να ενισχυθεί σημαντικά μέσα από την αξιοποίηση και την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αλλά πολύ περισσότερο με την ενεργή και ουσιαστική συμμετοχή των νέων στο στρατηγικό αναπτυξιακό σχεδιασμό.

Η αξιοποίηση των φυσικών διαθεσίμων και των πόρων που διαθέτει η περιοχή στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης, αποτελεί σημείο αναφοράς για την οποιασδήποτε κλίμακας και μορφής παρέμβαση επιδιώκεται να υλοποιηθεί στο χώρο.

Το αυξημένο ποσοστό ανεργίας, η απουσία θέσεων απασχόλησης και η υποβαθμισμένη συγκοινωνιακή υποδομή είναι μερικά από τα βασικά προβλήματα. Η συνέχιση των τωρινών προτύπων και των ρυθμών ανάπτυξης, φαίνεται όμως μελλοντικά να μεταβάλλει την εικόνα.

Οι νέοι της περιοχής της Καλαμπάκας καθώς και του νομού Τρικάλων θεωρούν την πόλη τους ιδανικό μέρος για να ζει κανείς, τη βαθμολογούν σημαντικά υψηλότερα, τόσο σε σχέση με άλλες ελληνικές πόλεις και την Αθήνα όσο και με άλλες ευρωπαϊκές βορειοδυτικές πόλεις, στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων. Αναγνωρίζουν βέβαια ότι υστερεί σε συνθήκες απασχόλησης και προσωπικής ανάπτυξης, για αυτό και θεωρούν επιτακτική την ανάγκη για ανάδειξη και περαιτέρω ανάπτυξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της και πιστεύουν ότι η υστέρηση σε παραγωγικούς και οικονομικούς παράγοντες

ανάπτυξης οφείλεται αποκλειστικά στη μη αποδοτική, μη επαρκή ή μη εκμετάλλευση αυτών.

Οι παραδοσιακές δραστηριότητες που στηρίζουν την τοπική οικονομία (κτηνοτροφία, δασοκομία, γεωργία, αλιεία εσωτερικών υδάτων, τουρισμός), παρουσιάζουν τάσεις συνέχισης, καθώς οι συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή ευνοούν την ανάπτυξή τους.

Όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού, ο εναλλακτικός τουρισμός εμφανίζει σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης λόγω των φυσικών και πολιτιστικών πόρων που διαθέτει η περιοχή. Η ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού, παρουσιάζει επίσης τάσεις συνέχισης ιδιαίτερα στις περιοχές της Ελάτης και του Περτουλίου όπου εμφανίζονται τάσεις υπερσυγκέντρωσης τουριστών. Οι μορφές επίσης του εναλλακτικού τουρισμού που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή είναι αρκετές όπως ο αθλητικός, ο πολιτιστικός, ο αγροτουρισμός, ο γαστρονομικός, ο συνεδριακός, ο και ο οικοτουρισμός. Όπως συμπεραίνεται και από τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια η επικρατέστερη μορφή του τουρισμού είναι ο Θρησκευτικός τουρισμός. Αυτό βέβαια δικαιολογείται λόγω των Μετεώρων καθώς και των αρκετών θρησκευτικών και πολιτισμικών μνημείων στην περιοχή.

Παρατηρείται επίσης, ότι οι παράγοντες, που συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη, δεν είναι καθαρά οικονομικοί, αλλά και ποιοτικοί, όπως ποιότητα ζωής, ποιότητα περιβάλλοντος και πολιτισμός.

Με τη βοήθεια των ερωτηματολογίων φτάσαμε στο συμπέρασμα ότι ένα σημαντικό κομμάτι του τοπικού πληθυσμού ασχολείται επαγγελματικά με τον τουρισμό και αρκετοί από αυτούς συμμετέχουν σε δραστηριότητες σχετικές με τον εναλλακτικό τουρισμό. Ο τομέας του τουρισμού που εξελίχθηκε και αναπτύχθηκε σε κάποιο βαθμό δημιούργησε και κάποιες νέες θέσεις εργασίας στην Περιφέρεια.

Η ανάπτυξη της περιφέρειας σε τουριστικό προορισμό υπάρχει αν υπάρχουν αρχικά οι προϋποθέσεις (περιβάλλον, ιστορία, κληρονομιά), όταν δραστηριοποιούνται οι τοπικοί και κρατικοί φορείς και τέλος όταν δημιουργούνται οι υποδομές για να αναπτυχθούν τα κατάλληλα συντονιστικά.

Είδαμε επίσης μέσω των ερωτηματολογίων ότι κρίνεται απαραίτητη η συμβολή των κρατικών ενισχύσεων στο να αναπτυχθεί ο εναλλακτικός τουρισμός.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Βασική προτεραιότητα πρέπει να είναι η ώθηση στο τουριστικό προϊόν. Γι αυτό, όσον αφορά τον τουρισμό είναι η δημιουργία ενός οργανισμού τουριστικής προβολής Μετεώρων. Ένα οργανισμό τουριστικής προβολής που θα λειτουργήσει με βάση τα διεθνή πρότυπα και που θα στελεχωθεί με νέους ικανούς ανθρώπους της περιοχής μας, νέους επιστήμονες από τον χώρο του τουρισμού, του μάρκετινγκ και των νέων τεχνολογιών και που σε συνεργασία με ειδικούς συμβούλους θα αναλάβουν να προβάλλουν και προωθήσουν τα Μετέωρα στη νέα εποχή.

Σε δεύτερο επίπεδο τα νέα πρόγραμματα Leader να βοηθούν όχι μόνο τις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές του Νομού αλλά και το πεδινό τμήμα του.

Επιτακτική κρίνεται η ανάγκη για βελτίωση των οδικών υποδομών προκειμένου να εξυπηρετούνται κατά το καλύτερο δυνατό οι μετακινήσεις των επισκεπτών και των κατοίκων της περιοχής, η σύνδεση των ορεινών οικισμών και η μεταφορά των παραγόμενων προϊόντων.

Ακόμη, θα πρέπει να αναδειχθεί η κομβική θέση του προορισμού στο κέντρο της ηπειρωτικής χώρας και η σύνδεσή του με άλλους αναγνωρίσιμους και αναδυόμενους τουριστικούς πόλους όπως ο Όλυμπος, το Πήλιο, Η λίμνη Πλαστήρα, το Μέτσοβο, τα Ζαγοροχώρια, το Περτούλι – Ελάτη και οι Δελφοί. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να επιτύχουμε περισσότερες διανυκτερεύσεις και να γίνει η περιοχή προορισμός διακοπών.

Τέλος, η μελλοντική ανάπτυξη κάθε είδους δραστηριοτήτων, θα πρέπει να συμβάλλει στο στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης προκειμένου το φυσικό περιβάλλον να παραμείνει αναλλοίωτο και να διασφαλιστεί η διατήρηση του τοπίου, της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής, η οποία άλλωστε συνιστά προστατευόμενη περιοχή ιδιαίτερου φυσικούς κάλλους σε εθνικό επίπεδο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην περιοχή της Καλαμπάκας, όπως και στο Νομό Τρικάλων υπάρχει ακόμα μεγαλύτερη δυνατότητα ανάπτυξης του λόγω των γεωγραφικών πλεονεκτημάτων της περιοχής (βουνά και δασικό πλούτο), ενώ η συμμετοχή των κατοίκων στα διάφορα προγράμματα είναι πολύ μεγάλη. Μέσω των προγραμμάτων δόθηκε η δυνατότητα αύξησης των θέσεων εργασίας, παραμονή των κατοίκων στην περιοχή και όχι διαφυγή στα αστικά κέντρα και αξιοποίηση του τοπικού πλούτου.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

IUCN: International Union for Conservation of Nature and Natural Resources

UNESCO: (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό.

ΤΑ: Τοπική Αυτοδιοίκηση

ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Π.Ο.Τ.: Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού

Κ.Ε.Δ.Κ.Ε: Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων

ICT: Τεχνολογία πληροφοριών, τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας ή τεχνολογία της πληροφορίας

Ε.Π.: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΠΕΠ :Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

ΚΕΠΕ, 1991:Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

ΒΔ: Βοριοδυτικά

ΝΑ: Νοτιοανατολικά

ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε: Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας-Πύλης Α.Ε.

ΕΠΠΕΡ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλοντος"

ΥΠΕΧΩΔΕ: Υπουργείο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

ΕΟΜΜΕΧ: Ελληνικού Οργανισμού Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας

ΟΑΕΔ: Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

Ο.Τ.Α.:Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Μ.Ο.Π.: Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων

ΠΑΣΕΓΕΣ: Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών

ΑΕΠ: Ακαθάριστο εγχώριο Προϊόν

ΕΟΤ: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

ΠΗΓΕΣ

Δήμος Καλαμπάκας

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων

Δήμος Τρικαίων

e-trikala A.E.

Αναπτυξιακή Τρικάλων - ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ (Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας-Πύλης Α.Ε)

Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική - Πληροφορική Α.Ε (ΠΑΕΠ Α.Ε.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Η Ιστορία του Δήμου Καλαμπάκας», **Κ.Βασιλείου**

«Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα», **Στάμου-Παπαδόπουλος**

«Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα», 3/2001, Τόμος 12, Θεσσαλονίκη

«Δήμος Καλαμπάκας, Μετέωρα, Μεταξύ Ουρανού και Γης», εκδ. Τσαρουχάς Ευαγ.

Άγια Μετέωρα. «Τ' Άπαρτα Κάστρα της Πίστης και της Ρωμοσύνης'», Μοναχή Θεοτέκνη, "Μετέωρα - Το Πέτρινο Δάσος

Αργύρη Α. (2000). «Η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του νομού Τρικάλων». Δήμος Τρικαίων, Τρίκαλα.

Γιαννάκης Γ., «Ορεινός Όγκος Τρικάλων», Περιοδικό «Fotodiadromes.gr», Ετήσια έκδοση, 2006.

Γιαουτζή Μ., Α. Στρατηγέα, «Αξιολόγηση στο Σχεδιασμό του Χώρου: Σημειώσεις Ασκήσεων», Σ.Α.Τ.Μ., Ε.Μ.Π., Αθήνα, 2005.

Γιαουτζή Μ., Α. Στρατηγέα, «Σημειώσεις Χωροταξίας», Σ.Α.Τ.Μ., Ε.Μ.Π., Αθήνα, 2005.

Δεμίρης Κ., «Τηλεδιερεύνηση για τη Ζώνη Καλαμπάκας- Πύλης», Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 1994-1996.

Εγκυκλοπαίδεια «ΠΑΠΥΡΟΣ- LAROUSSE- BRITANNICA».

Ζαγοριανάκος Ε. (2002) «Οικονομία, Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Βασικές έννοιες της επιστήμης των οικονομικών του περιβάλλοντος», Κείμενο δημόσιας διάλεξης, Διοργάνωση ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ

ΚΕΠΕ, 1991-«Περιφερειακή πολιτική στο Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1998-1992», Αθήνα

Κόνσολας Ν.1997-«Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», εκδ.Παπαζήση, Αθήνα

Κομνηνός Ν. (1990). *Τοπική ευελιξία και η κρίση της βιομηχανίας στην Ελλάδα*. Τόπος – Επιθεώρηση αστικών και περιφερειακών μελετών.

Μητούλα Ρ. «Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ε.Ε. και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος», 2006

Νημάς Θ. (1987). «Τρίκαλα-Καλαμπάκα-Μετέωρα-Πίνδος-Χάσια». Γεωγραφία, Ιστορία, Μνημεία, Τουρισμός. Θεσσαλονίκη.

Παπαστεργίου Κ., (1992), «Ο νομός Τρικάλων, Προοπτικές Ανάπτυξής του». Τρικαλινό Ημερολόγιο, Τρίκαλα.

Παπαδασκαλόπουλος ΑΘ., 1995, *Πρότυπα και Πολιτικές Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Παπαζήσης, Αθήνα.

- Παπακωνσταντινίδης Λ., 2007**, «*Διαπραγμάτευση και Τοπική Ανάπτυξη*», σελίδα 151
- Παπακωνσταντινίδης Λ.**, «*Ενυαισθητοποιημένη Τοπική Κοινωνία*», Αθήνα 2002
- Περιφέρεια Θεσσαλίας 1999**, «*Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006*».
- Χριστοφάκης Μ.** (2004). «*Τοπική ανάπτυξη και αναπτυξιακή στρατηγική για τα τοπικά κέντρα ανάπτυξης*». ΤΟΠΟΣ Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμού και Περιβάλλοντος «*Σχέδιο Προγράμματος Διαχείρισης των Υδατικών Πόρων της Χώρας*», **ΠΓΜΕ**, Αθήνα, 1996.
- Χριστοφάκης Μ.**, 2001, *Τοπική Ανάπτυξη και Περιφερειακή Πολιτική*, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Birkhölzer K.** (2005) “Local Economic Development and its Potential”, paper presented at the seminar of Network of Associations of Local Authorities of South-Eastern Europe “Local Economic Development”, Brcko, Bosnia and Herzegovina.
- Brundtland, G. H.**, “*Our Common Future*”, United Nations World Commission on Environment and Development, Oxford University Press, 1987.
- Coffey, J.W., Polese, M.** (1985). *Local development: conceptual basis and implications . Regional studies*.
- Hinloopen, E. and Nijkamp, P.**, “*Regime Methode voor Ordinal Multi-criteria Analyse*”, Kwantitatieve Methoden, vol. 7, no. 22, 61-78.
- Janssen, R. and M. van Herwijnen**, “*DEFINITE: A System to Support Decisions on a Finite Set of Alternatives, User Manual*”, Kluwer Academic Publishers, London, 1994.
- Rietveld, P.**, “*Multiple Objective Decision Methods and Regional Planning*”, North Holland, Amsterdam, 1980.
- Robinson, J.B.**, “*Futures Under Glass: A Recipe for People Who Hate to Predict, Futures*”, 1990.
- Voogd, H.**, “*Multiple Criteria Evaluation for Urban and Regional Planning*”, Lion, London, 1983.
- Wong C.** (2002) “*Developing Indicators to Inform Local Economic Development in England*”, Urban Studies, 39(10).

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ-ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Η Έρευνα, **Εφημερίδα Τρικάλων**

Πρωινός Λόγος, **Εφημερίδα Τρικάλων**

«Τα Μετέωρα», **Εφημερίδα Καλαμπάκας**

Οδηγός διαμονής ορεινών Τρικάλων, Έκδοση **ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π Α.Ε**

Οδηγός Περιοχής, **Πολιτιστικού Συλλόγου Περιοχής**

Χάρτης διαδρομών Νομού Τρικάλων, **Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων**

Τουριστικός Οδηγός Νομού Τρικάλων, **Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων**

Τουριστικός οδηγός- χάρτης Νομού Τρικάλων, **Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής Νομού Τρικάλων**

ΑΡΘΡΑ:

«Θεσσαλική Επιχείρηση και Αγορά», **Σ.Πατραμάνη**

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

www.3kala.gr/	www.larissa-chamber.gr
www.trikala-chamber.gr	www.nomosphysis.org.gr
www.trikalacity.gr	http://www.touristorama.com
www.statistics.gr	http://trikala.telenavis.com
www.diocles.civil.duth.gr/	www.oreinatrikala.gr
www.golden-greece.gr/.	www.aspropotamos.org
www.uth.gr.	www.tameteora.gr
www.eerevna.gr/portal.	www.kalampaka.gr
www.kalambaka.gov.gr	www.ekambaka.gr
www.chasia-trikalon.gov.gr/.	www.kalabakacity.gr
www.dimos-malakasiou.gr.	www.pertouli.com
http://dimoskeliovou.gr/.	www.pertouli.gr
http://thesalaminians.com	www.thessaliatourism.gr
http://gewgrafikosxartisellados.blogspot.gr	www.trikala.gr
www.eetaa.gr	www.trikalasport.gr
www.ota.gr	www.trikaland.gr
www.ita.org.gr	http://www.gometeora.gr
www.info-peta.gr	www.investingreece.gov.gr
www.kedke.gr	
www.aftodioikisi.gr	www.aboutgreece.gr
http://geodata.gov.gr	www.ruralthessaly.gr/
www.okxe.gr	www.visitmeteora.travel/gr
www.ktimatologio.gr	www.kenakap.gr/
www.maplibrary.gr	www.europeanprofiles.gr
www.hellasgis.gr	http://europa.eu
www.gys.gr	www.ypeka.gr
www.tee.gr	www.yme.gr
http://ec.europa.eu	www.minagric.gr
www.gnto.gov.gr	www.agrotravel.gr
http://europarl.europa.eu	www.digital-camera.gr
http://publications.europa.eu/	http://theopetra.blogspot.gr
www.pthes.gov.gr	www.egnatia.gr
www.ydmed.gov.gr	www.agro-tour.net

*Για την εργασία μου επίσης, χρησιμοποίησα και προσωπικές μου σημειώσεις από τις παραδόσεις των μαθημάτων του κ. Παπακωνσταντινίδη (Τοπική Ανάπτυξη).